
מעריב
סופשבוע
ב' בתמוז, תשמ"ח 17.6.1988
תחקיר: חלומות קבורים בחול של "אזור חוף"
שמעון מזרחי,
אדון מכבי תל אביב.
החאג' של ז'בוטינסקי
ד"ר פוקס,
מומחה
להיפוכונדריה
בבנק הבינלאומי הראשון
מקבלים אותך גם בשעות יוצאות מהכלל
בשעה ששאר הבנקים
סגורים, הבנק הבינלאומי
פתוח עבורך.
הבנק הבינלאומי הראשון. יוצא

בירה מכבי

מדליות זהב בינלאומיות

לוקסמבורג 1977 · פריז 1979 · בריסל 1981

את ואני ובירה מכבי

SHARP

HITACHI

טלויזיה 20" 1728 ש"ח או ב-10 תשלומים כל תשלום 193.50 ש"ח

שואב אבק CV-2600 265 ש"ח או ב-5 תשלומים כל תשלום 55.50 ש"ח

רדיו טייפ QT-70 265 ש"ח או ב-5 תשלומים כל תשלום 55.50 ש"ח

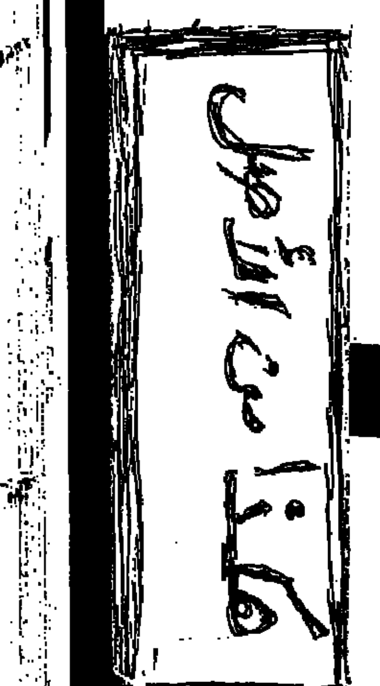

עד אזילת המלאי

במשביר-המבחר אדיר והמחיר ... סביר

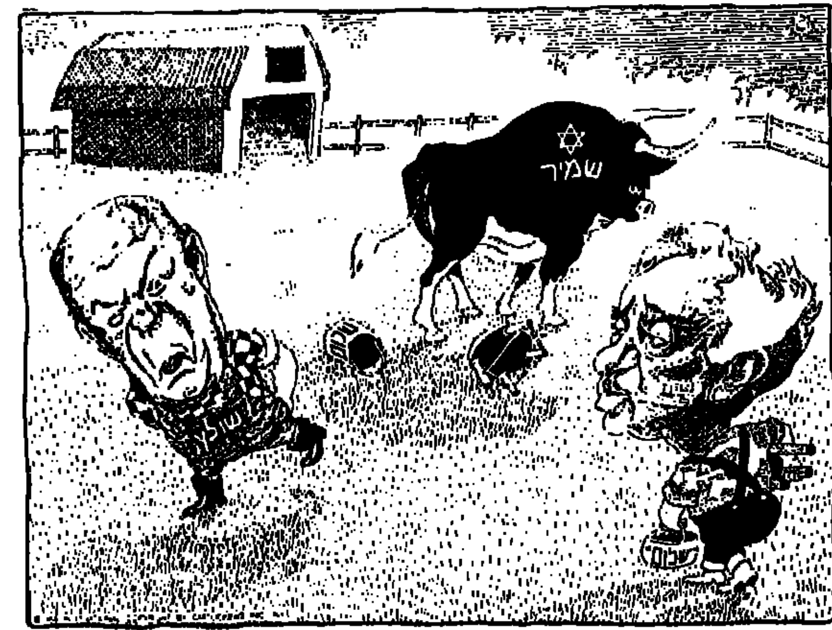
סופשבוע

ב' בתמוז, תשמ"ח 17.6.1988

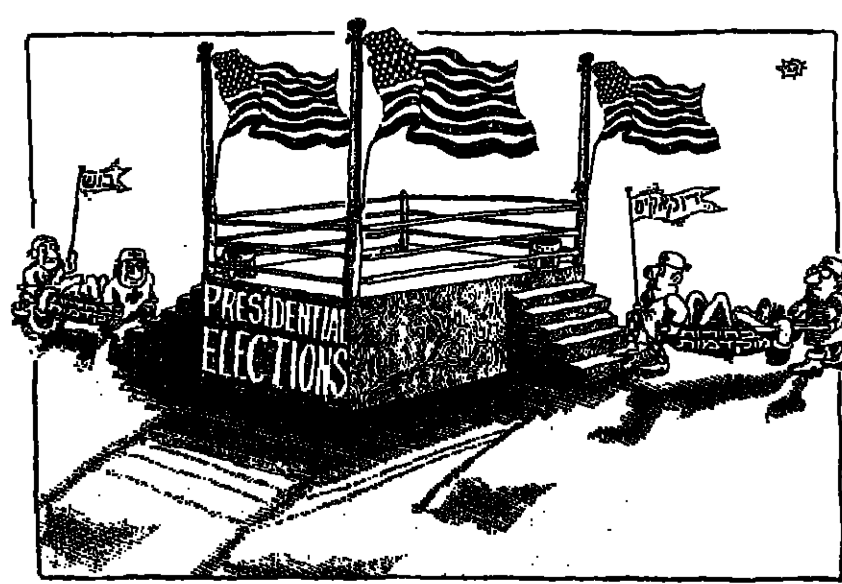
This Magazine is a Supplement to
Maariv International Edition

בשער: סוניה ברגה, כוכבת. גם סקסית, גם מצחיקה. ראיון מיוחד לסופשבוע, עמוד 32.

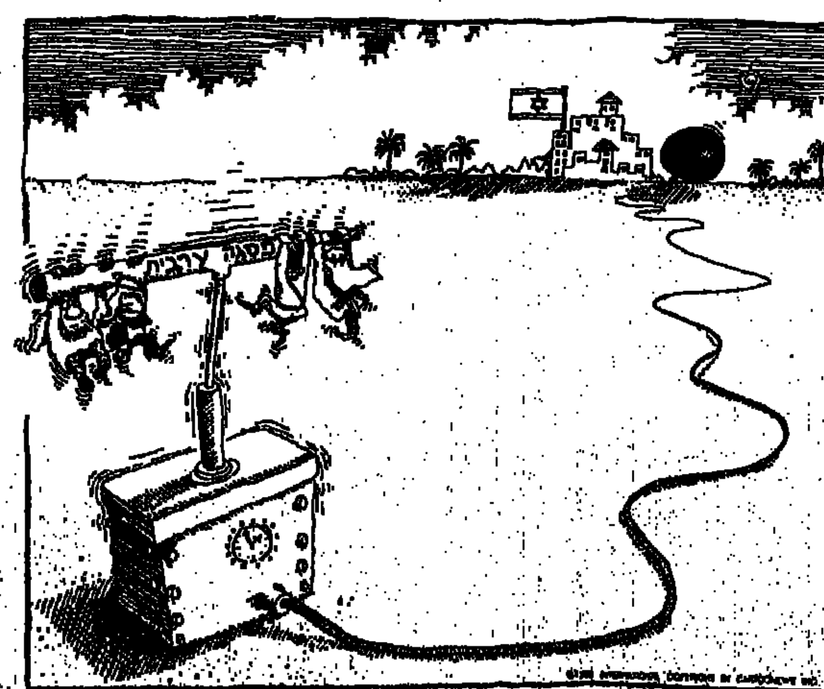
עורך: עמי דור־און
סגנית עורך: דניאלה בוקשטין
סגנית עורך: אורית הראל
עורך גרפי: יורם נאמן
מעצבות: אורלי אנשל, יעל תורן, נטע גרינשפן
מודעות: אורי דגן

"בהצלחה, שווארדנארזה".

המאבק על הנשיאות מתחיל

תחקיר

חלומות קבורים בחול

בשנות ה־40' הם חסכו פרוטה לפרוטה וקנו דונם אדמה עליו קיוו לבנות בית קטן לבלות בו את שנותיהם האחרונות. היום הם זקנים ועייפים, חלקם מתגוררים בתנאי מצוקה. החלום שלהם קבור מצפון לת"א, מתחת לדיונות עליהן מוקם פרוייקט "אזורי חן", זה שיוציא את תושביו מהפקק. את הדירות במגדלי הפאר עם הים בחלונות יאכלסו בעלי ממון. אולי גם מי מבעלי הקרקע ויורשיהם שיצליחו לשים יד על כמה עשרות אלפי דולרים, בנוסף למה שהיו אמורים לקבל בעד האדמה היקרה. מאיזה צד שלא נסתכל על זה – ולא חשוב בכלל מי צודק, ואם יש כאן צדק ואי־צדק – זה סיפור עצוב.

מאת אביבה מץ ובני עורי

צילומים: יוסי אלוני

החיים לפי איזורים מתחילים בכביש החוף, בין "רק עכשיו היית יוצא מהבית" לבין "עכשיו היית כבר יכול להיות בבית". פיתוי משולט בגורל של כמה עשרות מטרים לאיש הקטן שתקוע בפקק הגדול. ורק מי שנתקע יום־יום בפקקים הנוראים לשימצה בכניסה לתל־אביב וביציאה ממנה, יכול להעריך מה שווה דירה עם מקום חנייה למכונית העייפה בשטח הפתוח בין רמת־אביב להרצליה. אם יש לך רבע מליון דולר בכיס ועוד קצת כסף קטן להוצאות, גם אתה יכול להיות בעל־בית. אתר מאלה שהגיע ו"עשה את זה". אם אין לך רבע מיליון דולר ואתה מוכרח לגור באמצע, מול "בית ילדיך" הלא גמור, יש עוד אפשרות. אולי אתה בעל קרקע באיזור? היו לך תוכניות? היו לך.

הסיפור שלנו מתחיל בזמן אחר. בתקופה בה אנשים קנו אדמה בגלל ציונות, לא ספקולציות.

אליהו סלמה, בן 76, גר עד היום בתחנה המרכזית בתל־אביב. בשנת 1943 קנה אליהו חלקת אדמה בשטח שומם שאז קראו לו "מצפון לירקון" אבל מעשית היה יכול להיות גם מצפון לסמבטיון. קצת לפניכן, ב־1941, קנה ישראל וולק, היום בן 77, דונם ושליש אדמה באותו מקום: "למה קניתי? כל יהודי שדאג אז לעתיד רצה לקנות אדמה. ואני חשבתי שזה

(המשך בעמוד הבא)

בצילום: קבוצת בעלי הקרקע
בצילום העליון (שורה מימין
יהודית משעני (לצידה בעלה)
משמאלה מאיר לטיף, אחריו נ
סלמה, משה סלמה, אברהם
גלרולד ואלטמן סלמה). בצילום
המרכזי: על רקע הפרוייקט הצו
ב"אזורי חן"

אליהו סלמה ואשתו נעמי: בשנת 1943 קנה אליהו חלקת אדמה בשטח שומם שאז קראו לו "מצפון לירקון". לגור הם גרים עד היום באיזור התחנה המרכזית בתל־אביב.

(המשך מהעמוד הקודם)

יהיה מקום כפרי, שאני אסתדר... שיגיע היום, כשמזדקנים קצת, שיהיה לי לזיקנה. דונם ושליש. דונם עלה אז 57 לירות. אני הרווחתי שבע לירות ושמונים גרוש לחודש. עבדתי ב'קרן הקיימת' וקראתי בעיתון מודעה על אדמה למכירה. ספסר יהודי בשם לאלו תיווך בין הקונים לבין מוכר הקרקע – ערבי יפואי בן למשפחה ידועה – משפחת ביידס".

בזמן שהציונות התל־אביבית הצעירה התרכזה בשטח שבין שדרות־רוטשילד־הבימה־כיכר צינה דיזנגוף, גם החלומות לא חרגו מגבולות ההגיון. החלוצים שקראו את המודעה ההיא בעיתון לא ראו בחזונם את שיכון ל', בבלי או רמת־אביב ג'. הארון כהן והארון וולק ראו רק ריונות חול ופיסת ים כחול.

כמותם עשו למעלה משלוש־מאות ציונים נלהבים אחרים שרכשו בתחילת שנות הארבעים חלקות אדמה קטנות בשטח שמצפון לירקון. דונם, דונם וחצי, שני דונם – בסך הכל כ־566 דונם בגוש מספר: 6620. הרוכשים שמרו במשך השנים על שטרי הקניין המקוריים. שילמו מיסים לעיריית תל־אביב. הכל בשביל החלום. מה קרה מאז? הציונות שינתה פניה, התרחבה, כבשה שטחים גם מעבר לירקון. חלק מזכויות הקרקע עברו בירושות ובצוואות לדור שני ושלישי. בנים ונכדים שהמשיכו לשלם מסים ולקוות.

ולכן, כאשר ב־1973 קיבלו סוף־סוף מרבית בעלי המגרשים הזמנה לפגישה בעניין מימוש זכויותיהם, לא היה קץ לשמחתם. אור־טו נראה להם האור בקצה המנהרה – גם אם רובם כבר היה צריך לצפות בו מבעד לעדשות עבות של משקפי־ראייה. הם התייצבו בזמן שנקבע להם בבית סוקולוב בתל־אביב. נרגשים מעט, אוחזים בידיהם את ה"קושנים" ומחכים למוצא פיהם של מארגני האסיפה.

מספר אברהם גולדפלד, שאביו רכש את הקרקע ב־1942 תמורת 136 לירות: "הזמינו אותנו לערב חגיגי בבית סוקולוב. באתי עם אבא שלי. היו שם מאות אנשים, רובם זקנים שבקושי הצליחו לעלות במדרגות למקום הכינוס. על הבמה עלה עורך־דין אברהם (אייבי) נאמן, הראה לנו דגמים מיניאטוריים ודיאגרמות מרשימות וסיפר לאנשים שהוא הצליח להציל מהעירייה 90 דונם (מתוך 566) שכהם, במידה שנסכים לכך, נהיה זכאים לקבל דירות. זאת אחרי שהעירייה תפקיע את כל השטח ובתנאי שאנחנו – כלומר בעלי הקרקעות – נחתום לו על יפוי כוח בלתי־חוזר לטפל בנושא בשמנו. בתמורה, אמר, כל מי שיש לו שם דונם אדמה, יקבל דירה ממוצעת וארבעה או חמישה חדרים) בפרוייקט טיוקם, וזכויות במרכז המסחרי ובקאונטרי־קלאב שגם הם ייבנו במקום".

"ביקשתי את רשות הדיבור. עליתי על הבמה והצעתי לאנשים לא לחתום כבר באותו ערב. עוד קודם־לכן היו לי מגעים בנושא הקרקעות הללו עם אנשים בעיריית תל־אביב, בעיקר עם שיפמן המנוח שהבטיח לעזור אחרי הבחירות לעירייה, כפני שחשב שנעשה לנו עוול. כל הזקנים קמו, צעקו עלי, הורידו אותי מהבמה. הם רצו לראות את מימוש ההשקעה שלהם עכשיו, מיד, עוד בחייהם. גם אייבי נאמן התעצבן עלי ואמר שיורידו אותי. אני לא חתמתי לו על יפוי הכוח. חשבתי שזה לא הוגן לבקש זאת מהזקנים האלה בלי לתת להם אפשרות להתייעץ עם

(המשך בעמוד הבא)

עו"ד מנחם ברגר: מישהו צריך לבדוק ולאשר. את זה אני עושה.

אחד מבעלי הזכויות בגוש 6620 הוא עורך־דין מנחם ברגר, לשעבר ראש לשכת עורכי־הדין בישראל. לו ולאשתו היו שלושה דונם בשטח. אולם עו"ד ברגר איננו סתם עוד בעל זכויות. המעורבות שלו בפרוייקט החלה אמנם מאוחר יחסית, רק בשנת 1981, אך מאז הספיק לצבור תאוצה והיזם, אפשר לומר, הוא מהווה צלע חשובה ביותר ב"אזורי חן":

"התחלתי לפעול לצידו של עורך־דין נאמן ועורכי־ דין אחרים כדי לממש את הזכויות", מספר עו"ד ברגר, "טענתי אז, ב־1981, שאחרי שבע שנים של טיפול הגיע הזמן לנקוט בצעדים יותר קיצוניים, ודעתי נתקבלה. כעבור זמן הגשנו תביעה נגד עיריית תל־אביב".

במשפט, אגב, היה עו"ד ברגר מיופה כוחו של עו"ד אייבי נאמן.

התביעה – על סך 42 מליון דולר (!) – גררת בעקבותיה את הסכם הפשרה שנחתם בתחילת שנת 1984 וקיבל בבית־המשפט תוקף של פסק דין: "התיק נמצא כל הזמן בפיקוח בית־המשפט, ואני מדווח עכשיו מידי שישה חודשים על ההתפתחויות ויכול לומר שפסק־הדין מקויים כלשונו עד עצם היום הזה".

מה בעצם מעמדך בפרוייקט "אזורי חן"?

"היום אני הנאמן של שני הצדדים, כלומר של בעלי הזכויות וחברת 'אזורים'. אני נותן אישור מוסמך שאכן בעל הזכויות הוא בעל הזכויות ומה גודל הזכויות שלו. זה מסובך כי מדובר בקרקעות שנרכשו בתחילת שנות הארבעים, ומישהו צריך לבדוק ולאשר. את זה אני עושה".

למה דווקא אתה?

"נתבקשתי על ידי ארגון בעלי הקרקעות ובהסכמת 'אזורים', שאני אדם שהם יכולים לסמוך עליו". (בעלי הקרקע איתם דיברנו אומרים שהם לא "ביקשו אותו", א.מ.).

ואתה עושה את זה בהתנדבות?

"לא. חברת 'אזורים' משלמת לי".

כלומר, היום אתה מייצג בעצם גם את בעלי הקרקעות, גם את חברת 'אזורים' וגם את עו"ד נאמן?

"לא הייתי אומר שאני מייצג, אבל אני הנאמן. זו ההגדרה".

עו"ד מנחם ברגר: "מבחינה אתית זה מותר".

האם אינך רואה סתירה בין כל הכובעים שאתה חובש כאן? אתה עצמך בעל זכויות, חברת "אזורים" משלמת לך, אתה נאמן של בעלי הקרקעות ואתה גם מיופה כוחו של עו"ד נאמן.

"העבודה שלי היא טכנית. איזה ניגוד אינטרסים יש פה? תאמינו לי שבעניין האתיקה של עורכי־הדין אני מבין טוב מאוד".

ידוע לך שבעלי זכויות רבים מתלוננים שהם בעצם מפסידים מכל הסיפור הזה?

"כן. יש הרבה אנשים שמתלוננים. התלונות הן בעיקר לגבי התמורה. אנשים סבורים שלא קיבלו את התמורה הנאותה. זאת אומרת שתמורת דונם, לדעתם, הגיע להם הרבה יותר. תשמעו, אילו היום היו עושים את ההסכם הזה עם חברת 'אזורים', בוודאי היו מקבלים אחוזים הרבה יותר גבוהים. אני מניח שמי שעשה אז את ההסכם היה מודע למצב בשוק.

כראש לשכת עורכי הדין לשעבר, האם זה נראה לך אתי שעו"ד נאמן לקח כדמי טירחה מכל אחד מבעלי הקרקעות ארבעה אחוזים מהקרקע שלהם, ולא דרש כסף במקובל?

עו"ד ברגר לא עונה מיד. הוא מתרווח בכסא, מושך קצת זמן, חושב ולבסוף משיב: "זה מותר. מבחינה אתית זה מותר. מה זה לקח קרקע? זה עוד לא מומש בינתיים. כאשר זה ימומש... הוא לא שאל אותי. כאשר אני באתי האחוזים כבר היו...".

הוא יכול היה לבקש: תשלמו לי בהמצאה סכום כזה וכזה בעבור הטירחה?

"אני מתאר לעצמי שלו הוא היה מבקש כסף מזומן לא היו נותנים לו, ואז אי אפשר היה להזיז את העסק".

ידוע לך כמה בעלי זכויות בשטח בחרו לממש את זכותם ולקנות דירה ב"אזורי חן"?

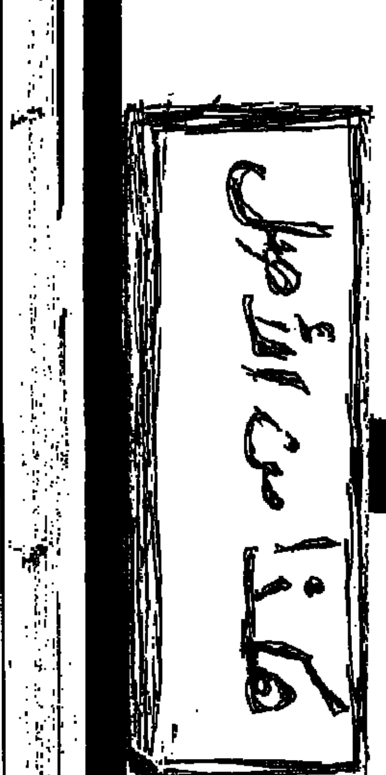
"האחוז הארי בחר לקבל כסף ולא לקנות דירות. סך הכל, רק מעטים בין בעלי הזכויות מימשו את זכותם לרכוש דירות".

והעובדה הזו לא נראית לך קצת משונה? אולי יש טעם לפגם בכך שדווקא בעלי הזכויות, בעלי הקרקעות, לא רכשו דירות בפרוייקט?

"תראו, הזכויות שוות כסף. אם הן שוות מאה אלף דולר, שמונים אלף או מאה עשרים אלף – זה תמחיר שלהן. זה מחיר הזכות. האיש בא לקנות דירה שלפי המחירון שווה מאה ושישים אלף דולר, ויש לו זכות רק לשמונים אלף, אז הוא צריך להוסיף עוד שמונים אלף דולר. אם יש בזה צדק? בעניינים כאלה קשה לדבר על צדק. עורך דין נאמן, אגב, נמנה על בעלי הזכויות המעטים שכן רכשו דירה ב'אזורי חן'".

אולי אתה יודע איך אפשר לקבל תגובה מעו"ד נאמן?

"התקשרו למשרד שלו. שם יענו לכם. ישנה עו"ד יהודית נויט, היא מטפלת בנושא".

אברהם גולדפלד (מימין), משה סלמה ו"החיים לפי אזורים". למי שיש כסף.

(המשך מהעמוד הקודם)

עורך־דין. הלכתי הביתה. בשלב מאוחר יותר חתמתי גם אני. בגלל אמא שלי, היא הפעילה עלי לחצים".

באותו עניין מוסיפה רוזה חי: "כל האנשים האלה הלכו כמו צאן וחתמו. הציפו אותנו בהצעות וטלפונים כדי שנהיה מאורגנים. פתאום אומרים לנו לבוא לשלם... מה פתאום לשלם. אני חתמתי רק בגלל זה שהבטיחו לי דירה. אחרת לא הייתי חותמת. היו בינינו עורכי־דין, רואי־חשבון, אבל נאמן בא אלינו כמו איזה מושיע והבטיח הבטחות: 'בדונם הזה לפחות תקבלו דירה'. זה מה שפיתה את האנשים".

אברהם גולדפלד מצא עצמו במיעוט. אם היו בחבורה מהססים או ספקנים נוספים, השתיקו אותם. למרבית האנשים שנכחו במעמד החגיגי, לא היו ספקות. הם לא רצו לשמוע יותר. פחדו שאם לא יחתמו יאחרו את הרכבת וישארו בלא כלום. כאיש אחד נהרו לעבר השולחן שהוצב בירכתי האולם ושם חתמו על יפוי כוח בלתי־חוזר לעו"ד נאמן לייצג אותם בכל המגעים עם הרשויות, בכל הקשור לאדמה שלהם. מי שביקש לקחת העתק מיפוי הכוח הביתה, לבדוק ולהתייעץ – בקשתו נדחתה. עו"ד נאמן ידע שרק אם יצליח להחתים שבעים וחמישה אחוזים מבעלי הקרקעות, תסכים העירייה לשתף עימו פעולה. זו היתה הסיבה – סבורים היום מי שנכחו שם – לכך שנאמן צייר באוזני האנשים שבאו לאסיפה תמונה ורודה למדי.

שבע־עשרה שנה לאחר מכן, בשבוע שעבר, אומר בנו של אליהו סלמה: "מישהו צבע בורוד, ויצא שחור...".

נכון להיום, לא הוא ולא אביו יכולים לממש את זכותם לקבל דירה תמורת הקרקע השייכת להם, אותה רכש האב בשנות הארבעים. על אדמתם מקימים עכשיו רבי־קומות מפוארים, מכשירים את השטח לבניית מרכז מסחרי וקאונטרי קלאב, אגם מלאכותי עם סירות, מזרקות וברווזים. אבל הם לא יהיו זכאים להיות חברים בנוצץ היוקרתי הזה. לא בזכות נחלת אבות. תמורת כמה עשרות אלפי דולרים – אם ירצו ויוכלו לשלמם – בבקשה.

"אבי פנסיונר", אומר הבן של אליהו סלמה: "לא רוצה דירה ארבעה חדרים, מוכן להסתפק בשלושה חדרים, העיקר לצאת מהתחנה המרכזית, רוצה לחיות עם אשתו את שארית ימיו בשקט, ולא נותנים לו".

ונעמי סלמה אומרת: "עד היום אני ישנה על מיטת ברזל. מי שרוצה, שיבוא לראות. אני אף פעם לא הייתי באילת. קניתי את האדמה הזאת, הוצאתי אוכל מהפה של הילדים שלי. ומה יש לי עכשיו?"

גם בעלי זכויות הקרקע האחרים שואלים אותה שאלה. באוקטובר 78' הופיעה בעיתונים מודעת אינצ'ים בזו הלשון: "הודעה דחופה. ביום ד' 28.10.78 תתקיים אסיפה בהשתתפות אישי ציבור ומשפט, בעניין תפיסת רכושנו ועתידנו, בבית המורה. השתתפותכם חשובה ביותר". לאסיפה הנ"ל הגיעו כמאה וחמישים בעלי זכויות – מאוכזבים, בלשון המעטה – שהחליטו לפעול במשותף נגד מה שהם מכנים "בעלי אינטרסים", ולסלק אותם מאדמתם.

אומר יורם וולק, בנו של ישראל וולק: "אנחנו חשבנו שנקבל דירה ממוצעת של חמישה חדרים. באותו שלב חשבנו שאנחנו מיליונרים. כל השנים היה מקח וממכר בין עו"ד נאמן שייצג אותנו כלפי הרשויות לבין העירייה. כל הזמן אנחנו ויתרנו. בסוף אמרו לנו שנקבל דירה ממוצעת של ארבעה חדרים. זה מה שאמרו לנו ב'אזורים'. כל השנים גרנו בשכירות. חשבנו שאוטוטו נקבל דירה. בסוף הגיע תורנו. עלינו בהגרלה. הלכנו למשרד, ולהפתעתנו אמרו לנו שאם אנחנו רוצים דירה – אנחנו צריכים להוסיף עוד 60,000 דולר".

אומר אברהם גולדפלד: "אחרי שהתחילו את עבודות הבנייה במקום באתי למשרדו של יו"ר הועד חיים ורד, שנפטר בינתיים. הוא שאל כמה דונם יש לי בשטח. אמרתי לו שיש לי דונם אחד. אז הוא אמר שאני צריך להוסיף בין 90,000־100,000 דולר כדי לקבל דירה. על הזכויות שהבטיחו לנו בקאונטרי ובמרכז המסחרי בכלל לא היה מה לדבר. מחירה של אותה דירה בשוק החופשי היה אז 115,000 דולר".

בעלי הזכויות לא רצו להאמין שכך הוא המצב, שכדי לקבל בחזרה מה שלקחו מהם, עליהם להוסיף עוד עשרות אלפי דולרים. אבל לאט־לאט התברר להם שלתחזיות האופטימיות מן העבר אין אחיזה במציאות. הבטחות שהובטחו לא קויימו.

השתלשלות הארועים בגוש 6620 מסובכת וקשה לפיענוח אפילו לאחדים מן המשפטנים והשמאים אליהם פנינו. אם לתמצת בקצרה – ב־1971 נחתם חוזה בין בעלי הקרקע לבין עיריית תל־אביב. החוזה קובע כי העירייה תפקיע את השטח כולו, ובתמורה תקצה לבעלי הזכויות שטח של 90 דונם עליו ייבנו 900 יחידות דיור ויחולק בין בעלי הזכויות בהגרלה:

נעמי סלמה: "אני ישנה על מיטת ברזל. אף פעם לא הייתי באילת. כשקניתי את האדמה הזו הוצאתי אוכל מפי הילדים שלי. ומה יש לי עכשיו?"

"לכל בעל קרקע בשטח של 1,000 מ"ר בגוש במושע (לפני ההפקעות שנעשו בגוש) תוקצה ותרשם על שמו קרקע במושע נטו, אשר תקנה לו לפי תוכנית בניין עיר שתחול על המקום זכות לבניית יחידות דיור בשטח כולל של 280 מ"ר, בתנאי ששטח כל יחידת דיור לא יפחת מ־100 מ"ר. הקרקע המיועדת לחלוקה בין בעלי הקרקעות שבגוש תכלול את האיזור המסחרי שתוכנן בגוש. העירייה מוותרת בזאת על זכותה לגבות מבעל הקרקע מס השבחה לגבי זכויות הבניה המוקנות לפי חוזה זה". כך החוזה, ועוד כתוב בו שהוצאות הפיתוח, כולל סלילת כבישים וכן הוצאות תכנון ההפקעה והחלוקה, יחולו על העירייה.

ב־1975 נעשתה עיסקת קומבינציה בין חברת הבנייה "אזורים" לבין בעלי הזכויות שהיו מיוצגים על־ידי עו"ד אברהם נאמן. על־פי החוזה שנחתם, מכרו בעלי זכויות הקרקע את זכויותיהם לחברת "אזורים"

(המשך בעמוד הבא)

היה דונם קרקע? נשאר כסף לחצי דירה

לאחר שרוב בעלי הזכויות חתמו על יפוי־כוח בלתי־חוזר, היה עו"ד אייבי נאמן חופשי לפעול כראות עיניו. הוא בחר דווקא בחברת "אזורים" מקבוצת כלל לבנות את הפרוייקט. הוא גם קבע את שמות שלבי הפרוייקט: שלב א' ושלב ב' נקראים: "אזורי חן" – ראשי תיבות שמה של אימו: חנה נאמן. שלב ג' נקרא בשמו המפורש: "מגדלי נאמן".

סמנכ"ל אזורים יוסי פישלר

עו"ד אייבי נאמן. חופשי לפעול

סמנכ"ל חברת "אזורים" יוסי פישלר מודה שהחברה לא קיבלה את הפרוייקט בעקבות מכרז אלא בעקבות הסכם עם עו"ד נאמן ועם ועד בעלי הקרקעות, שעו"ד נאמן ייסד ועמד בראשו. רק אחר כך חתמו על חוזה עם עיריית תל־אביב:

"'אזורים' לא הבטיחה דירות לבעלי הקרקעות או לבעלי הזכויות. העירייה אישרה לבנות שתי דירות וחצי על כל דונם, אבל איש לא התחייב לבנות את המספר הזה, ומלת המפתח היא: אפשרות לבנות שתיים וחצי דירות. העירייה לא בונה דירות ולא נותנת דירות. בחוזה שלנו עם בעלי הזכויות נאמר שאנחנו קונים מהם את הקרקע, ותמורת זה נשלם להם 33% ממה שנקבל אם וכאשר נמכור כל מה שייבנה על הקרקע בניכוי כל הסכומים המוגדרים בחוזה בסכומים שאינם מגיעים להם. זאת אומרת שלבעלי הקרקעות יש זכות במקום לקבל את הכסף המגיע להם, לרכוש דירות בפרוייקט במחירי השוק".

וכאן בעצם מתומצת כל הסיפור. אם נתבונן באחד מבעלי הקרקע שקנה כאן בזמנו דונם אחד, הרי היום – כמעט חמישים שנה לאחר שרכש את האדמה – הוא נשאר בלא קרקע (שנמכרה לחברת 'אזורים'), עם סכום כסף שמספיק לקניית חצי דירה ממוצעת בפרוייקט המוקם על אותה אדמה ("אזורים" הבטיחה רק 33% ממה שהיא תקבל תמורת מכירת הדירות), ועם הזכות ה"גדולה" לרכוש דירה בפרוייקט, במחיר השוק, אם יוסיף, כמובן, את מחצית שווייה (מדובר בדרך כלל בסכום הקרוב למאה אלף דולרים).

האם לכך ייחלו בעלי הקרקעות כאשר נתנו לעו"ד נאמן יפוי כוח בלתי חוזר לייצגם ולפעול בשמם?

יוסי פישלר סבור שבסופו של דבר עשו בעלי הקרקעות "עיסקה יוצאת מן הכלל, עובדה שבשטחים אחרים מסביב שום דבר לא נבנה, ואצלנו כן. לקחנו אדמה שהיתה יכולה לשכב עוד שנים ובנינו להם".

אומר עורך־דין אחר: "כבר בשנות השישים היה ברור שהקרקע הזאת מיועדת לבנייה, ושלא הולכים לגדל עליה תפוחי אדמה".

אז מה קרה כאן? האמנם לא הבינו בעלי הקרקעות מה מגיע להם?

"אני לא יודע. נדמה לי שלא היתה אי הבנה. בעניין השטחים הציבוריים העירייה אנסה אותנו לרכוש אותם ממנה לאחר שבעלי הזכויות ויתרו עליהם, ועכשיו השטחים שייכים לנו ולא לדיירים. לפי דעתי הרבה אנשים מדברים... הדיירים ותל־אביב עומדים לקבל פרוייקט יפהפה, וכל דייר שרוכש בו דירה מקבל נכס שערכו עולה כל הזמן".

במכתב ששלח ועד הארגון לחבריו ביוני 74' כתוב במפורש: "בהתאם להסכם עם חברת 'אזורים', יקבל כל בעל דונם 33% מהתקבולים של הדירות שתמכרנה. סכום זה יאפשר לו לקנות דירה בשכונה. בנוסף יקבל החבר את חלקו ממכירת החנויות והמרכז המסחרי בשכונה".

אז היתה אי־הבנה, או לא היתה?

(המשך מהעמוד הקודם)

כדי שזו תתחיל בבנייה. לצורך כך הוקם ארגון בעלי קרקע. עו"ד נאמן היה נאמן הארגון בעיסקה הזו. "אזורים" התחייבה לשלם לבעלי הקרקע לשעבר את זכויותיהם מתוך תקבולים שיתקבלו בעתיד מאת רוכשי הדירות והחנויות בפרוייקט. בחוזה שנחתם איתם נאמר: "בתמורה להתחייבויותיהם של בעלי הקרקע בהסכם זה מתחייב הקבלן ('אזורים') לשלם לבעלי הקרקע 33% ממחיר הדירה או ממחיר החנות שישלמו רוכשי כל הדירות או החנויות שתבנינה בשכונה".

מ כל האמור לעיל הצטיירה התמונה הבאה: תמורת דונם קרקע, יהיה זכאי בעל הקרקע לקבל 2.8 דירות. בניכוי התמורה לקבלן ("אזורים"), ישארו בידיו 33% מערך הדירה כפי שתימכר בשוק החופשי, או לחילופין לו עצמו.

אך למרות כל המאמצים, ההסכם עם חברת "אזורים" נשאר תקוע. שר הפנים סירב לחתום על היתרי הבניה בגלל שדה־דב, שדה התעופה הסמוך, ומתקנים צבאיים שבאיזור. כתגובה, בשנת '82 תבע

> **"כל יהודי שדאג או לעתיד רצה לקנות אדמה. חשבתי: שיהיה לי לזיקנה. דונם עלה 57 לירות. אני הרווחתי 7.80 לחודש".**

עו"ד נאמן את עיריית תל־אביב, בשם בעלי הקרקע, על אי קיום חוזה איתם (ראה מסגרת). ב־'84 נחתם הסכם פשרה בין בעלי הקרקע (עו"ד נאמן) ובין העירייה. כתוצאה מהסכם הפשרה התאפשר לחברת "אזורים" להתחיל לבנות, ובשם בעלי הקרקע וויתר עו"ד נאמן, באמצעות באי כוחו – עו"ד יגאל ארנון ועו"ד מנחם ברגר – על חלק ניכר מהזכויות. לא עוד 2.8 יחידות דיור על כל דונם, אלא דירה אחת בלבד תמורת כל דונם (ועד היום יש ויכוח איזו דירה). לא זכויות בקאנטרי קלאב ולא במרכז המסחרי.

על העיסקה הזו אומר עו"ד מאיר לס, משפטן שמטפל בעניינם של חלק מבעלי הזכויות שפנו אליו בבקשת עזרה: "ביפוי־כוח שנתנו בעלי הקרקע בשעתם לעו"ד נאמן, יש סעיף המאפשר לו להתפשר עם הצדדים כרצונו. אני מעולם לא הייתי עושה פשרה בלי להתייעץ קודם עם הלקוח שלי. זה הכסף שלו".

רפאל משעני, יורש בעל קרקע: "היום אנחנו תשעה יורשים על שני דונם. ההורים שלי קנו את האדמה הזו בשנת 1941. הועד שלנו נגדנו... אנחנו לא בחרנו בהם. יום אחד מודיעים לנו – 'יש ועד'. מי בחר בו? אני לא יודע. לדעתי הוא התמנה על־ידי אינטרסנטים שמעוניינים לנשל את בעלי הקרקע מהזכויות שלהם. כל שינוי בתנאים היה צריך להיות על דעתנו, ובמשך השנים – איש לא שאל אותנו דבר".

מוסיף אברהם גולדפלר: "משנת 73', מאז שנאמן אסף אותנו והחתים אותנו על יפוי כוח בלתי חוזר, מעולם לא שאלו אותי אם אני מוכן בכלל ללכת על פשרה. הוא מצפצף עלינו. מסתתר מאחורי הזכות שמקנה לו יפוי הכוח".

ואחד מבעלי הקרקע, עורך־דין במקצוע, אומר: "מבחינה מסחרית העיסקה מקפחת את הלקוחות. בעיסקת קומבינציה בעלי הקרקע מקבלים שליש. היום במקרקעין האלה אפשר לקבל 50% ויותר. לא מובן לי מדוע בנו את העיסקה הזאת כך שבעלי המקרקעין מכרו את הקרקע ל'אזורים' ואחרי־כן קונים מהם בחזרה את הדירה. זה לא מקובל בעיסקת קומבינציה. יוצא שבעלי הקרקע המקוריים צריכים לשלם היום מע"מ ומס רכישה כאילו רכשו דירה חדשה. אם זה היה מתבצע כמקובל, כך שאני נשאר בעליו של חלק מהמגרש והקבלן רק נותן שרותי בניה, לא הייתי צריך היום לשלם מע"מ ולא מס רכישה. לתקוף את זה מבחינה משפטית – קשה. כי זה נחתם. אני פסימי. בטוח שעורכי הדין האלה סגרו הכל היטב. הבסיס לעיסקה מקפח. לא מתאים לעורכי דין כאלה לעשות עיסקה כזאת".

ד"ר משה ברונובסקי, משפטן מהפקולטה למינהל באוניברסיטת תל־אביב: "זה מטופש. מ־77' בטוח לא היה מקובל למכור את הקרקע לקבלן בעיסקת קומבינציה. נדמה לי שגם לפני כן לא נהגו כך. אני בשום מקרה לא הייתי עושה זאת".

מסכם אברהם גולדפלר: "אנחנו טוענים טענה פשוטה – זו הונאה לאור היום. אנשי ציבור, שמות גדולים, משחקים בנו משחקים. לקחו נייר תמים והחתימו עליו אנשים בני שמונים שכבר רצו לראות קצת אור בקצה המנהרה. יש כבר דור שלישי שבכלל לא מתעניינים בדירות. אבא שלי, ב־42', גאל את הקרקע. היום שולחים לנו מכתבים – בוא תבחר דירה. מי יכול בכלל להתקרב לשם במחירים כאלה. אני לא הולך. לא מעניין אותי. אני רוצה את הקרקע שלי".

כדי לחזק את טענותיו ערך אברהם גולדפלר, לבקשתנו, סבב טלפונים אקראי וזימן לביתו כמה "אחים לצרה". הגיעו כשלושים איש, זועמים, לאחר יאוש. לא ספקולנטים. אנשים פשוטים, קשי יום, שחוקי ביורוקרטיה, ממורמרים. כל אחד עם סיפור אישי. כולם ביחד (מדובר בכמאה חמישים מתלוננים שבאו לאסיפה בבית המורה), לא משלימים עם מה שקורה בפרוייקט "אזורי חן".

התקשרנו למשרדו של עו"ד נאמן לקבלת תגובה. לטלפון ענתה מלי, שהודיעה חד משמעית שהם, כלומר המשרד, לא מטפלים בנושא "אזורי חן". לשאלה מי מטפל ענתה מלי שהיא לא יודעת. בניסיון שני הסכימה הנ"ל לברר. הבירור העלה שעו"ד נאמן אכן לא מטפל, כי הוא לא בארץ. יש עו"ד אחרת במשרד, אמרה מלי, יהודית גרניט, שמרכזת את הניירת. עו"ד יהודית גרניט ממשרדו של עו"ד נאמן אמרה שהמשרד שלהם בכלל לא מטפל יותר בנושא הזה. נקודה. "אני לא יודעת מי כן מטפל".

ה אם יהיה זה נכון לומר שבהעדר עו"ד נאמן מהארץ, האנשים נשארו ללא טיפול?

"אני לא יודעת", ענתה עו"ד גרניט.

ביקשנו את מספר הטלפון של עו"ד נאמן בניו־יורק כדי שנוכל לקבל ממנו תגובה. "אנחנו לא יכולים למסור את מספר הטלפון שלו", אמרה עו"ד גרניט.

בסופו של דבר מצאנו מי כן מטפל. יצחק אונגרזון. פשוט כך: "יום אחד מצלצל אלי הביתה מישהו, אומר שקוראים לו אונגרזון ושהוא עכשיו יו"ר הועד החדש שלנו", אומר אברהם גולדפלר, "מי מינה אותו? אני לא. הקליקה ממשיכה להשתולל".

> **"אנשי ציבור, שמות גדולים, משחקים בנו משחקים. לקחו נייר והחתימו עליו בני שמונים שרצו לראות קצת אור".**

יצחק אונגרזון לא טרח להיות נחמד: "אגיד לך את האמת, אני לא רואה סיבה למה אני צריך לענות לך. בואי נוריד את הכפפות. אני יודע בערך מה הולך שם (הוא לא היחיד), אבל אני לא הבן־אדם שלך. התבקשתי לטפל בנושא, לפני חודשיים, אחרי פטירתו של היו"ר הקודם".

מי ביקש ממך לטפל בנושא?

"למה אני חייב לך את זה?". ואחרי שתיקה קצרה: "עו"ד נאמן, בישיבת הועד שהיתה, הוסכם עליי כולם".

היתה ישיבת ועד?

"אין לי עניין לפרסם ולהתפרסם".

כל בעלי הקרקע שפנו אלינו אומרים חד־משמעית: "לא היתה כל ישיבה. איש לא שאל אותנו דבר".

לא מכבר נכנס לתמונה חבר הכנסת רן כהן. במאי השנה הוא הריץ מכתב דחוף לשר הבינוי והשיכון דוד לוי. במכתב שכותרתו "דרישה לחקירה על חשד לעושק בעלי קרקעות באיזור הבניה 'אזורי חן'", מפרט ח"כ כהן את השתלשלות העניינים ומבקש מהשר לחקור את הנושא באופן יסודי ולהתערב לטובת בעלי הזכויות העשוקים, כדבריו. תשובת שר השיכון טרם התקבלה.

אביבה מץ ובני עורן

אתר הבנייה ב"אזורי חן". מי שרכשו בשנת ה־40' דונם או שניים של דיונות לא חלמו על פנטהאוז.

ומה אומרים בעירייה

ר צלע השלישית במשולש הלא רומנטי הזה, עיריית תל־אביב, מינתה את מנהל אגף תכנון בניין ערים, ברוך יוסקוביץ, ואת מנהל היחידה לאיחוד וחלוקה, טוביה שלום, לדבר בשמה. שניהם צעירים מכדי לדעת מה באמת התרחש אז. כשהדברים נחתכו, הם עדיין לא היו עובדי עירייה.

אומר טוביה שלום: "בשנות השבעים פנה עו"ד נאמן לראש העירייה דאז, יהושע רבינוביץ, בשם בעלי המגרשים מעבר לירקון. העירייה יועדה על־פי התב"ע (תוכנית בניין עיר) 90 דונם לבעלי המגרשים לבניה. זה עוד נעשה בשנות השישים, לפני ההפקעה. בשלב מסויים, אחרי ההפקעה, שר הפנים לא הסכים לחתום על 900 יחידות דיור. נאמן תבע את העירייה, ואז כל הגורמים נכנסו ללחץ ומהר מאוד נחתם הסכם הפשרה. לפי ההסכם, בשלב הראשון יבנו 602 יחידות דיור, ובשלב האחרון – 340. מתוך סך כל הדירות, נאמן מייצג כ־700. יש כ־80 יחידות דיור שמיועדות לאנשים אשר לא חתמו לנאמן על יפוי הכוח".

מי מטפל בהם?

"העירייה מטפלת בהם".

הם שילמו לעירייה ארבעה אחוזים שכר טירחה?

"שכר טירחה? מה פתאום. אנחנו לא גבינו מהם אגורה אחת. הכל בחינם. הם בונים לעצמם אצל קבלן לפי הבנתם. לא קשורים ל'אזורים'. העירייה בכלל לא מכירה את 'אזורים' לצורך העניין. אותנו לא מעניין מי יבנה שם. את זה קבע נאמן בעצמו, לפי ראות עיניו".

אדון שמעון

כבר 19 שנים הוא אוכל ונושם מכבי תל אביב, כדורסל. שמעון מזרחי, עו"ד. החתן של קרסו, מהמכוניות. יו"ר הקבוצה, האיש החזק. מעוד קבוצת כדורסל במצב כלכלי קשה הפך את מכבי לנכס לאומי, לתרנגולת שמטילה ביצי זהב. בדרך, צבר הרבה כוח. כשיורם אוברקוביץ' הגיע לאליפות אירופה ביוון וביקש את החדר ששמור ליו"ר איגוד הכדורסל, אמרו לו שמר מזרחי כבר בחדר. כשאולסי פרי היה צריך לצאת למשחק ביוון ולא היה לו דרכון, מזרחי לקח אותו בכוח שמו. כשפתחו לשחקנים הזרים בגרמניה את המזוודות הוא התלונן אצל מנהל המכס – וקיבל התנצלות. "הדון", יש מי שמכנה אותו. "לא מפחדים ממני או ממכבי, נותנים לנו את היחס הראוי", הוא אומר.

מאת אבי מורגנשטרן   צילם: עדי אבישי

שמעון מזרחי. "אם אתה לא שם לב למה שקורה סביבך, אז אתה כבר לא בכושר"

פקיד הקבלה במלון "מטרופול" בבלגרד לא הכיר את שמעון מזרחי. אולי זו הסיבה שניסה לדרוש מהעיתונאים הישראלים, שנילוו למשלחת מכבי במשחק החוץ מול פרטיזן בלגרד, תעריף יקר מן המחיר הקבוצתי הרגיל, שנדרשה הקבוצה לשלם. יורם ארבל החליט לקרוא לשמעון מזרחי. זה ניגש לאיטו לדלפק. נעץ מבט חודר בפקיד וסינן – "הם ישלמו את התעריף שלנו. ברור"?

הם שילמו את התעריף הזול, אלא מה. נא להכיר: שמעון מזרחי. איש חזק.

12 שנה לא ביקר שמעון מזרחי בקולנוע או בתיאטרון. לפעמים, כשיש לו איזו שעה פנויה, ומרוכב באמת במצב די נדיר, הוא פותח את הווידאו. גם אז הוא לא יתרווח בכסא כדי לצפות בסרט טוב. הוא יעדיף לשוב לראות עוד משחק מכריע של מכבי, נניח בפלייאוף האחרון. קודם כל כדורסל. אחר כך המשפחה וכל השאר. זה הסדר שמזרחי הכתיב. מזרחי חושב 24 שעות מכבי. וכמו במערכון של הגשש החיוור, אם צריך להקריש 25 שעות לקבוצה, הוא יקום שעה קודם. אין ספק שכל קבוצה היתה רוצה מנהל כמותו.

מזרחי בן 49. 19 שנה יו"ר קבוצת הכדורסל של מכבי תל־אביב. תקופת הישגים שאין דומה לה בשום מועדון ספורט אחר בעולם. התפריט שלו כולל 19 אליפויות רצופות, מספר מתקרב לזה של גביעי מדינה, פעמיים אלוף אירופה, פעם אחת אלוף בינ־יבשתי. מה עוד צריך יו"ר קבוצה לבקש. יחד עם חבריו ונתיניו הפך את מכבי תל־אביב לאימפריה לא רק בסדר גודל פרובנציאלי, אלא בעיקר אירופי. 12 שנים רצופות בבית הגמר.

למרות שכבר הרבה שנים הוא בסביבה, מעולם לא הסכים להתראיין על שמעון מזרחי, האיש. גם הפעם הוא ניסה לשכנע שעדיף להתרכז במכבי ולא בו. על השאלות האישיות הוא עונה באי נוחות. מבטל אותן מראש. מזרחי מאמין שהעשיה מדברת בעד עצמה. ומכבי מדברת בעדו. הרבה.

בשעות היום אפשר לפגוש בו במשרד המרווח שלו במרכז תל אביב. מזרחי הוא עורך דין, שמתמחה בעיקר בענייני תעבורה. המשרד מעוטר בגביע מדינה, בתמונות של שחקנים, בהקדשות שונות שהמטירו עליו. קטעי עיתונות ממוסגרים על חקירה שפיצח בתוקף תפקידו כקצין מילואים במצ"ח. על השידה העליונה בקבוקי ג'וני ווקר ענקיים. יש גם שתי קריקטורות של גרעון עמיחי. האחת על מיקי ברקוביץ, השניה – על עם ישראל שמסתגר בבתים לקראת שידור משחקה של האלופה הנצחית.

כצפוי, מזרחי לבוש אלגנט. חולצה ירוקה, אופנתית. נעלי עקב יוקרתיות לא פחות. את הבגדים שלו, כך אומרים, הוא קונה בחנויות הכי יוקרתיות באירופה. בדרך כלל מזמין לפי מידות. על היד – שרשרת זהב עבה. על היד השניה צמיד מיוחד, יקר כמעט כמו האפטר שייב. יש לו קול קריר, שקט, סמכותי. כמעט ולא מחייך, שומר על מרחק. לא לוחץ יד ברגע ההיכרות. בשאלות שקצת מטרידות אותו, הוא מסתכל לך ישר בעיניים. אחר כך הוא מדקלם את התשובה. אין שינוי באינטונציות. הכל שטוח. מבקש שתקרא לו שמעון. לא צריך מר מזרחי. אבל אתה מרגיש שכן צריך.

הוא נולד בתל אביב. למד בבית ספר הכרמל בתל־אביב. "תלמיד בינוני ומעלה. בעצם למעלה מבינוני", הוא אומר. לאחר מכן למד בגימנסיה העברית בירושלים, וסיים את לימודי התיכון בבית הספר גאולה בתל־אביב. אביו היה בנקאי, ריסקונט, וספורטאי מצטיין במכבי. בצבא שרת שנתיים וחצי במשטרה צבאית, אחר כך עבר לצד השני של המיתרס, הפך לעו"ד. התמתחות ומשרד משלו. הוא נשוי לציפורה לבית קרסו. הוא זה שעורך את החוזים לקניית רכב של סוכנות קרסו, שמייבאת את מכוניות רנו. הכירו בבית הספר, ציפורה למדה שנתיים מתחתיו. לשניים יש בת, מיכל, סטודנטית, ובן, שי, שמתגייס בקרוב.

מזרחי, בנעוריו, היה בנבחרות של בית הספר בכדורגל, כדורעף, וכדוריד. אחר כך, כמו רובנו, החליף את העבודה באהדה. בהתחלה רק סרג כובע בצבעים הנכונים, אחר כך הצטרף לחוג האוהדים, ומשם הגיע ליו"ר המחלקה. הוא תפס את הפיקוד כשמכבי תל אביב היתה באחת התקופות הפיננסיות הקשות שלה. ישראל גורל המנוח, הביא את מזרחי כמועמד זמני לתפקיד היו"ר, במקום נוח קליגר. אריה ברנוביץ' הקבלן, נבחר לגזבר. אגב, כשמזרחי נכנס לתפקיד, האלופה היתה הפועל תל אביב.

(המשך בעמוד הבא)

מזרחי עם שמלוק. כשמישהו בא לבוש באדום הם שואלים, "מה, אין לך חולצה כחולה או ירוקה"?

(המשך מהעמוד הקודם)

לגבי היכולת המקצועית והארגונית של מזרחי ושאר חברי המחלקה, אין עוררין. הם הפכו מועדון בינוני ומטה, במושגים אירופים, למעצמה. כל אחד במחלקה אחראי על תחום ספציפי. על יגאל שצקי למשל, אומרים שהוא האינסטלטור. נתקע ברז לשחקן אחד, יש דליפה בצנרת לשחקן אחר, שצקי יתקן וידוות. אחר אחראי על קבלת שחקן רכש מחו"ל. מרכב ועד לדירה. הכל דופק כמו שעון שוויצרי, וכולם מדווחים, כל הזמן, לאיש ממעל: מזרחי. חברי ההנהלה נפגשים במשרדים שליד קולנוע אורלי. לכל אחד מקום קבוע משלו. מזרחי בראש השולחן.

כשהוא מדבר על העבודה במכבי, מזרחי מקפיד להשתמש בלשון רבים. "עשינו", נשמע טוב יותר מ"עשיתי", אבל ההחלטה והמילה האחרונה היא שלו.

שינוי התפיסה הראשון – והמשמעותי ביותר – שמזרחי הביא למכבי, היתה ההבנה שהמשחק הוא כדורסל, אבל שם המשחק הוא כסף. הביאו משקיעים מבחוץ, גידרו במו ידיהם את המגרש הישן ליד קולנוע אורלי, ומכרו כרטיסים למשחקים. מזרחי, כנראה, ראה שהאופק נוגע באירופה לפני כולם. הבין שמעצמה צריכה לפרוש כנפיה ולעוף מעבר לחולון או גבת יגור. את הקופות הראשונות שמילאו הקדישו להבאת שחקני רכש אמריקנים, ברמה שהיתה אז לגמרי "לא ישראלית", יחד איתם יצרו תשתית כלכלית ורצו קדימה. היום, ממרחק השנים, קשה לקבוע מה בא קודם, הכסף את הרכש או הרכש את הכסף, אבל לפחות ככל שעבר הזמן הצטברו הרבה תרנגולות והרבה ביצים.

ה

יום מכבי תל אביב היא סמל. מזרחי דאג ליצירת התדמית הזו. פרה קדושה שאסור לגעת. לראות אבל לא לגעת. מזרחי בכל ראיון ידבר על מכבי כמקרים בהעלאת המורל הלאומי. כשהיא מפסידה, המדינה שרויה בעצבות. השגריר הלאומי. הסמן על המפה. הרבה אנשים אימצו את הלקסיקון הזה. הדבר קיבל חיזוק בעיקר כשמשה דיין, ידיד המחלקה, היה עדיין בחיים. תואר שהיה תפור רק למידותיו. מאז שנפטר, אין מי שזכאי לשאת את התואר. דיין, כשהיה בשיאו, תמך במכבי, לקח אותה יחד איתו קדימה ביחסי ציבור, כפי שרק הוא ידע לעשות. כשהפופולריות שלו צנחה, מזרחי לא השאיר אותו בצד. המשיך לתת לו את הקרדיט של ידיד מחלקה.

מזרחי, ואת זה יאמרו גם שונאיו הלא מעטים, לא נוטש חברים במערכה. בשבילו זהו ערך מקודש. אם אתה חבר שלו, הוא ילך איתך עד הסוף, יהיה לצידך בכל שעות היממה, ינסה להפעיל את קשריו. למרות פניות לא מעטות של אנשים, מזרחי מסרב לפתוח מחדש את תואר ידיד המחלקה. "זו סוגיה קשה. משה דיין אהב את המחלקה והיא אותו. עד לרגע זה לא ראינו מישהו שראוי לתואר הזה. היו שרצו ופנו, אבל לצערי זו לא היתה המטרה הבלעדית שלהם. הואיל ומכבי לא קשורה לשום גוף פוליטי או למגמה פוליטית, אין שום סיבה שניקח מישהו. אנחנו לא רוצים ליצור לפוליטיקאי דרך סלולה".

מזרחי, בהיותו הסמל של הסמל הלאומי, לא משאיר אף אחד אדיש. לכל הכיוונים. צבי רול, למשל, חבר המחלקה, ממטיר עליו תשבחות שקשה שלא להסמיק מהן. "נפש אצילה מלידה, ארם טוב לב, אני מוריד בפניו את הכובע, למרות שאני מבוגר ממנו. אין שום אדם בעולם שאני מכיר שמתקרב לשמעון מזרחי באישיות שלו". לא כולם חושבים כמו החבר רול. אומרים על מזרחי שהוא פנאט למכבי. מאבד פרופורציות. במישור האישי, הוא מרוחק, מתנשא. נותן לך להרגיש בדיוק מי כאן הבוס. אומרים עליו שהיום מניעים אותו הכוח, הפרסום, התהילה. היכולת לשנות דברים, להוכיח מי המלך.

אומרים עליך שההצלחה הפכה אותך ליהיר, מתנשא.

"אני לא מאמין שמישהו אמר עלי שההצלחה הפכה אותי ליהיר. אף פעם לא יחסתי לעצמי את ההצלחה. מעולם לא הייתי מתנשא ואין לי נטיה כזו"

"אל תיפגע, אבל אני לא מאמין שמישהו אמר לך את זה. אף פעם לא יחסתי לעצמי את ההצלחה. אני חלק ממערכת, למרות שגם לי יש חלק לא קטן בהצלחה הזו. מעולם לא הייתי מתנשא ואין לי נטיה כזו".

אבל זה תהליך טבעי, צבירת כוח עם השנים.

"אין לזה שום קשר לכוח".

הרוגע הזה, הכמעט אדיש, שבו הוא מדבר, נעלם ממזרחי כשהביבייס שלו מויעים למען הצבע הצהוב, על הפרקט. מזרחי יושב בכסא קבוע ביד אליהו. לא בארה"ב ולא באירופה, אין עוד יו"ר שעושה זאת – יושב כל כך קרוב לזירה. מרחק של צעקה מהמזכירות.

הכרטיסים

שמעון מזרחי מבקש שלא להתייחס לפרשת הכרטיסים (והטבות לשופטים בבית המשפט המחוזי, שאליה נקשר שמו. "הענוון עדיין לא נגמר ואני לא רוצה לומר את דברי לפני שהפרקליטות תחליט".

אבל הרי ידוע ומקובל שאגודות ספורט מחלקות כרטיסים לגופים ואישים שונים: שופטים, צה"ל, מכס, ועוד?

"אתה מנסה לגרור אותי לזה דרך הדלת האחורית. אני מבקש שלא לגעת בזה".

מכבי תל-אביב מחלקת כרטיסים לגופים שונים. אבל לא רק היא. גם אגודות אחרות מחלקות כרטיסי הזמנה לאישים וגופים. שלח לחמך. מכבי בהחלט לא יוצאת דופן בעניין הזה.

"צריך לדעת מה כותבים. לדעת מתי מישהו מנסה להתנכל וליצור בכוונה תדמית שלילית לאגודה. במקרים מסויימים יש להעמיד אנשים במקומם. שכשחשבנו שאנשים חרגו מהטעם הטוב, פעלנו בנושא"

והצעקה באה. "אני אוהב להיות קרוב לקבוצה. זו הדרך שאני מאמין בה. זה גם קשור בהתנשאות שדיברנו עליה קודם. הנה, אני עם כולם. כל החיים שלי אהבתי להיות בסביבת אלו שעושים איתי את העבודה".

בזמן המשחק הוא יושב רוב הזמן נגב וקפוא, מהורהר, אבל גם לא מתבייש לקפוץ, לצעוק, לעודד, וכשצריך לבזוף בשופטים. פעם פחדו ממנו, וממכבי, מאוד. הקבוצה היתה מרחק שנות אור מכל קבוצה ישראלית אחרת. היום הדברים קצת שונים. האליפות האחרונה באה בחירוק שיניים. לפעמים מוצא את עצמו מזרחי ליד שולחן המזכירות. פעם הוא רופק על השולחן, פעם אחרת הוא צועק בקול רם. רפי רשף שאל אותו ב"נכון לעכשיו" על המהומה שבה צרח קליין "הפועל מסריח" ומזרחי רפק על השולחן. מזרחי ענה לרשף: "באתי להשליט סדר". יש כאלו שמכנים אותו "הדוך".

אתה לא מתבייש לפעמים לראות את עצמך בטלוויזיה צועק ודופק על שולחן?

"19 שנה אני על המגרשים, ומעולם לא קיבלתי עבירה טכנית. אבל למרות הכל אנחנו עוסקים בספורט. יש רגעים שיש בך רצון למחות על הולטה או להשגיח ששעון הזמן יופעל כראוי וכל עבירה נרשמה. זה הנסיון שצברתי. אפילו במשחקי ילדים ונערים אני שם לב לדברים כאלו, ומעיר. אתה חייב לעמוד על המשמרת כל הזמן. אם אתה לא שם לב למה שקורה סביבך, אז אתה כבר לא בכושר".

ה

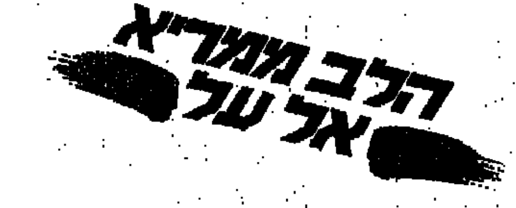
אמת היא שקשה לראות שופט מקומי שיעיז להרחיק את מזרחי מהמגרש. מדובר באדם עם הרבה כוח והשפעה. מזרחי יושב באיגוד הכדורסל, וההחלטות החשובות, גם לגבי השופטים, מתקבלות שם. בהקשר זה כדאי לציין שאברהם פלדה, לשעבר יו"ר הפועל תל אביב בכדורסל, הורחק פעמיים מהמגרשים בשל התנהגות לא נאותה. מהרגע שהפך לחבר באיגוד הכדורסל, לא הורחק אפילו פעם אחת. "למרות שהתנהגתי אותו דבר", מודה פלדה. מזרחי טוען: "לא מפחדים ממני או ממכבי, אלא נותנים את היחס הראוי". אולי מדובר בסמנטיקה.

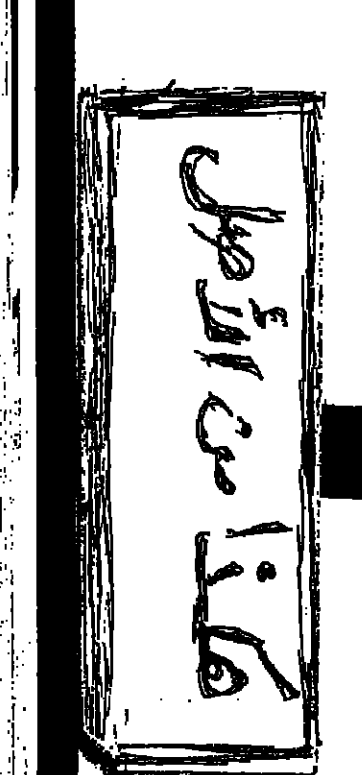
למזרחי מהלכים לא רק בבית המקומי. הוא ידוע ומקובל גם בחו"ל. אנשים מוקירים אותו בכדורסל האירופי. נותנים לו הרבה כבוד, סומכים על המילה שלו. כשיורם אוברקוביץ, יו"ר איגוד הכדורסל, הגיע למלון באליפות אירופה האחרונה ביוון, הוא ניגש לפקיד הקבלה ואמר "חדר ליו"ר איגוד הכדורסל הישראלי". "סליחה", ענה לו הפקיד, "מר מזרחי כבר פה, בחדר". לא נעים.

כשמכבי נוחתת באירופה היא מתקבלת בכבוד מלכים. בבתי המלון הם מקבלים מחיר מיוחד. אחד האנשים הקרובים ביותר למזרחי, הוא ליאון ונדל, האיש שמארגן את משחקיה של מכבי תל אביב מול חרוסים בבריסל. בהקשר הזה כדאי להזכיר את הסכסוך המפורסם בין ג'מצ'י למיקי ברקוביץ', סכסוך שאיים להרוס את שלום הבית המפורסם במחלקה. ג'מצ'י הוזמן לנבחרת אירופה, ומיקי הרגיש פגוע עוד

(המשך בעמוד 84)

צילום: [illegible]ית וילברמן

החאג' של ז'בוטינסקי

כבר 11 שנים יושב החבר חאג' דיב עלימי במרכז תנועת חרות, קבלן קולות של הליכוד באזור המשולש. ההתחלה שלו היתה דווקא במפא"י, אבל "לאורח ערבי טוב ללכת עם השלטון", הוא מסביר. גר עם משפחתו בכפר קרע, בשכונה שכולה שלהם, בעל חברת אוטובוסים משגשגת ופעיל, כל הזמן פעיל, בפוליטיקה. בהתנדבות כמובן. לא במתנה של אף אחד, יודע טוב מאוד שחלק מכללי המשחק זה להתעלם ממה שאומרים חברי תנועה אחרים לטובת השומעים היהודים. נכס אלקטורלי, דובר ערבית

מאת יצחק בן־חורין

לפתע פתאום יוצאים עסקני המפלגות מחוריהם, קבלני הקולות צצים משום־מקום, מתחילים להפגין נוכחות בלוויות ובחתונות. מערכת הבחירות מורגשת במגזר הערבי זה כמה שבועות. שומעים הרבה יותר "אהלן וסאהלן", לוחצים הרבה ידיים ושואלים, מנהג ידידים ותיקים, "כיף חאלק". מתחנפים, יעני.

מאגר של 320 אלף אזרחים ערבים בעלי זכות בחירה, גם אם נניח שרק מאתים אלף ישתתפו בהצבעה לכנסת, זה לא הולך ברגל. אז מתחנפים. המפלגות מתרפסות והמצביעים הערבים הפוטנציאלים רוצים גם הם ללקק, אולי יזרקו להם עצם. בינם לבינם הם לועגים לעסקנים. חורש הרמאדאן מאחריהם. עכשיו מגיע חודש מרחבה.

מרחבה – שלום בערבית. חודש מרחבה הוא כינוי גנאי שנולד ברחוב הערבי. חלק מהפולקלור הקשור במערכות הבחירות. מתנהל שם מאבק קשה בין הקומוניסטים (60,677 קולות ערבים בבחירות של 1984), למתקדמת (34,987 קולות), כשהמערך (47,887, ועוד כ־11,000 שהשיגה רשימתו של עזר ויצמן) מנסה להישאר בתמונה, ורשימת דראושה ומפ"ם מקוות לנגוס בה משמאל. ובשטח ההפקר משחקות גם רשימות הליכוד (7799) והמפד"ל (5575).

מה להן ולערבים? הן עושות זאת באמצעות קבלני קולות. אום־אל־פאחם היא מבצר של רק"ח כבר שלוש־ארבע קדנציות, מוקד התנועה האיסלמית – אבל מעשה כשפים, במועצה המקומית יש שני נציגים למפד"ל. איך? תשאלו את תאופיק

(המשך בעמוד 21)

(המשך מעמוד 19)
עוור אגבריה, גם חולם להיות חאג' וגם שולט בכיפה. תארו הרשמי: מנהל המחלקה הערבית במפד"ל. יושב בקסטל, בלי כאפיה ועקאל, אבל גם בלי כיפה, ועוזר לאנשים.

הפתיחות הזו ממש מחממת את הלב. הנה במרכז תנועת החרות יושב כבר 11 שנה ליד הח"כים מאיר ("טרנספר") כהן־אבידוב, ודב ("שתי גדות לירדן") שילנסקי, החבר חאג' דיב עלימי, קבלן קולות מוצלח שלהם במשולש. הוא הרכז של הליכוד במרכז, מכפר־קאסם שליד פתח־תקוה עד אום־אל־פאחם בוואדי ערה.

פעם הוא היה של מפלגת העבודה. "אני בפוליטיקה מקום המדינה. הייתי במפא"י כי היה מדובר שהערבים יהיו עם השלטון. לאזרח ערבי טוב ללכת עם השלטון. ערבי היום אין לו מנטליות של תורת ז'בוטינסקי. לא הולכים לפי האידיאולוגיה. הולכים עם מי שעוזרים להם".

בעניין הזה של טוב־לב שופע ועזרה לזולת, מר עלימי הוא בעל ותק וזכויות, כמו שאתם מבינים. הוא אוהב לעזור, הוא נהנה מזה הנאה מרובה. "כשיש ריב כאן סולחה שם, אני מתערב ומשלים. יש לי נסיון של הרבה שנים מקום המדינה לרוץ במסדרונות השלטון. אני בשטח עוזר לכל הכפרים. לקחתי 60 דונם לערערה מהמינהל, אדמת ווקף וסידרתי להם מגרש כדורגל. בטייבה לא היה להם שטח תעשיה, בכפר קרע לא היתה תכנית מיתאר ואני סידרתי. כשאתה מסדר ואתה עושה" – מסביר עלימי – "אז נותנים את הקול. למרות שהם מעדיפים ברחוב הערבי את המערך".

בכפר קרע, מקום מגוריו, הביא 315 קולות לליכוד. "התושבים אומרים לי 'אבו־יוסף, אם היית במפלגה אחרת, הייתי נותן לך את הקול'. היום אני רואה הרבה אנשים שאומרים שהליכוד מדבר בגלוי והם מרוצים", אומר החרותניק בשביעות רצון.

כפר קרע בפתחו של ואדי ערה, הוא כפר שתושביו בעלי מודעות פוליטית גדולה. בן הכפר, מוחמד מסארווה מתנועת יחד, הוא קונסול ישראל באטלנטה. בן אחר, נואף מסאלחה, שוריין במקום בטוח ברשימת מפלגת העבודה לכנסת הבאה. ועכשיו גם אבו־יוסף רוצה להגיע לשם. רוצה כבוד. בשביל כבוד, כידוע, צריך לעבוד. והוא עובד. אולי הכי קשה מבין העסקנים של המפלגות השונות, כי הוא איש של תנועת החרות וקבלן קולות של הליכוד במשולש.

בן 59, נמוך קומה, משופם, עברית בסיסית. האיש הזה מקרין נאיביות, או שהוא עובד על תמימות המראיין, כי זה לא כל כך מסתדר עם הצלחתו העסקית. אחרי הכל, לכמה חברי מרכז או מצביעים מהשורה יש חברת אוטובוסים פרטית? לדיב עלימי יש. "מטיילי העיט" זה שלו. עשרה אוטובוסים, החורשים את כבישי הארץ עם תיירים, מטיילים ופועלים (כן, מהשטחים).

עשרה אוטובוסים זה לא רע בשביל בן אדם אחד. היה עוד אוטובוס שנשרף באחרונה ליד טול־כרם והשילדה שלו מוטלת בחצר הבית. יש לו ששה בנים וארבע בנות. רק הבכור, ד"ר יוסף עלימי, בן 35 פנה לאפיק עצמאי והוא רופא בכפר. כל האחרים משולבים בעסק, לאחר ששבו מלימוד מקצוע החיוני לחברה. הבן השני ג'מאל למד יעוץ מס והוא מנהל את החברה. השלישי, ג'מיל – קצין הבטיחות. הרביעי והחמישי עיקב וכמאל נהגים והשישי, חסן, בן 17, לומד בתיכון ומתעתד ללמוד משפטים. זה מה שחסר בעסק. משפטן. "אבא החליט שאני אהיה עורך דין", מאשר חסן.

הם גרים בשכונה משלהם. השכונה של עלימי. נכנסים לכפר ופונים ימינה (כמובן). שבעה בתי המשפחה שוכנים במעלה גבעה החולשת על ואדי ערה כולו, טובלים במטע זיתים. הבית של אבו־יוסף בולט ביופיו. קירותיו עשויים אבן שהובאה מירושלים וקבטיה. המדרגות והמעקה עשויים שיש. כך גם רצפת המרפסת והסלון.

סיפור הצלחה, דיב עלימי. אביו חסן היה רועה צאן ושומר בשדות כרכור ופרדס־חנה. בעקבות מותו, מכרו הבנים את עדריהם וקנו טיולית. מפה לשם הצליח דיב עלימי לגדל עדר של אוטובוסים.

איך עושים את זה?

"את החברה הקמתי בשנת 1958. היו לי שתי טיוליות ומכרתי וקניתי אוטובוס. לפני שבוע קניתי אוטובוס חדש מספרד. אנחנו משלמים שליש והיתר אשראי מהבנק".

נשמע פשוט?

"זה לא דבר גדול להקים חברת אוטובוסים. לרשום חברה זה 75 שקל. הבעיה זה שהציוד יקר וזה יש לי".

כמה עולה אוטובוס כזה?

"180־170 אלף דולר".

יש לחברה משרד בחדרה ומשרד ליד הבית בכפר קרע. מר עלימי השאיר את ניהול העסק לילדיו, והתמסר לעסקנות פוליטית, כאשר משרדו הפרטי משמש את תנועת החרות.

איך התגלגל לחרות? "מקום המדינה הייתי פעיל במפא"י. עזרתי הרבה בשנות השישים. היה יחס מיוחד לערבים עד מלחמת ששת הימים, אחר כך וילולו. הייתי פותר בעיות לאזרח, היו עושים יחס מיוחד. אחר כך הייתי בא – לא היו עוזרים לי לפתור את הבעיות. אבד לי הכוח. אני חיפשתי מי שנותן לי כוח לעזור לתושב ערבי. אני המוסלמי הראשון שבתחילת שנות השבעים באתי לחרות. מ־1977 אני החבר היחיד מהמשולש במרכז התנועה. היו לי קשיים. אתה יודע מה היה חרות בכפר הערבי. אמרו שחרות רוצה לגרש ערבים וזה לא דבר קל להזדהות אתה".

קדמה להצטרפותו פגישה עם מנחם בגין, אז חבר כנסת באופוזיציה. ח"כ אמל נסר א־דין, שעבר ממפלגת העבודה לליכוד, שידך ביניהם. "באנו לכנסת עם משלחת נכבדים מהכפרים. עד אז הצגנו את חרות ובגין כאויבי האזרח הערבי. בגין אמר לנו שכולנו צריכים לחיות כאן בשיוויון זכויות. אחרי שבועיים עשינו עוד מפגש, דיברנו על השלום ואז הוא אמר שהוא מוכן לנסוע לסוף העולם בשביל שלום ללא תנאים מוקדמים. השתכנעתי. אמרתי לנכבדים: 'מהמערך לא יצא לנו שום דבר. בואו ננסה את הליכוד'".

הראיון עם עלימי מתקיים בטרם יצא למרכז תנועת החרות להצביע בעד יצחק שמיר כמועמדו לראשות הממשלה. שמיר, שלא תמך בזמנו בהסכם השלום עם מצרים, אבו יוסף, לא מתרגש מזה: "גם

(המשך בעמוד הבא)

דיב עלימי: "אתה יודע מה היה חרות בכפר הערבי. אמרו שחרות רוצה לגרש ערבים"

25 שנה במפד"ל

שיחה עם מנהל המחלקה הערבית במפד"ל, תאופיק עווד אגבריה.

מדוע שאזרח ערבי יצביע עבור המפד"ל?

"יש אינטרס ליהודים וערבים להגיע לשיתוף פעולה מלא בחברה הישראלית. יש עניין משותף בעניני הדת ואני, כאיש מאמין, מאמין שבכל דת יש ערכים. בגלל זה הצטרפתי למפד"ל".

מדוע לא לש"ס?

"לא היתה מפלגה כזו. אני במפד"ל 25 שנה".

זה לא נראה לך קצת מוזר?

"אני לא רואה שזה יוצא דופן. זה עניין חיובי מאד. כמו שיש ערבים במפלגות האחרות, זה אינטרס של הציבור הערבי להיות מיוצג בכל המפלגות, להיות שותפים לחברה הישראלית".

איך אתה משכנע אותם להצטרף למפלגה דתית יהודית?

"אני מסביר להם את האינטרס המשותף. המפד"ל מתנגדת לנשואים אזרחים וזה מתאים לנו המאמינים המוסלמים. היא מתנגדת לשוק בשר פתוח וזה משרת אותי. אם המפד"ל דואגת לבתי הדין הרבנים, זה משרת אותי ביחס לבתי הדין השרעים. מה שהם משיגים ועושים למען הדת היהודית זה טוב למוסלמים. אני לא בא רק חודשיים לפני הבחירות. אנחנו נמצאים כל הזמן בכפרים ברחוב, מנסים לעזור לפתור בעיות יומיומיות".

מחלק רשיונות בניה? נשק?

"לא נשק. אני מתכוון לבעיה יומית של התושב הערבי. עזרה באוניברסיטה, מתן מילגות לסטודנטים. איחוד משפחות. תכניות מיתאר לכפרים. עזרה למועצה המקומית, עזרה לאזרח להגיע לכתובת הנכונה לפתור בעיה. יש לנו משרדים בעכו ובנצרת. המשרדים פתוחים כל השבוע. זה מנגנון, מערכת שלמה. מתלקה עם סניפים".

אתה פועל במפלגה שחורטת על דגלה, עם ישראל, תורת ישראל, ארץ ישראל?

"כשמדברים על תורת ישראל זה בסדר. לגבי עניינים אחרים יש חילוקי דעות בכל המפלגות".

יוצאי המפד"ל מאיישים את ההתנחלויות?

"יש גם בליכוד, גם מערך. גם צ'רלי ביטון נמצא בשטחים. כולם נמצאים שם. זו עובדה קיימת".

מה דעתך על מנהיגן החדש אבנר שאקי?

"אני לא מסתיר ממך. שאקי יותר ימיני, אבל אין במפד"ל מנהיג אחד. יש ועידה שמחליטה. לא יכולים להסתיר ששאקי ימיני וחמר מתון יחסית, אבל יש אצלנו אנשים כמו אברהם מלמד והוא איש מתון. אני מעודד את האנשים המתונים במפד"ל".

אפשר לחשוב שדעתך נחשבת?

"זו המפלגה היחידה בישראל שנתנה לערבי מוסלמי להיות מנהל מחלקה. במערך זה יהודי. הנה המפד"ל מאמינה בדו־קיום, המפד"ל שמגנה את הטרנספר והחלטות גזעניות. אני חושב שזה צעד יפה למען דו־קיום".

איך מסתדר חאג' בקסטל?

"אני עדיין לא חאג', אבל אני איש דת שומר מצוות ומקווה שאלוהים יתן לי כוח לעלות למכה בשנה הבאה".

"אתה שומע את בני שליטא בטלוויזיה, חושב מי יודע מה, אבל אתה יודע כמה עזר לערבים"?

"דב שילנסקי כתב מכתב כדי שלא יהרסו חלק מבית של אחד שהביא 400 קולות לליכוד"

"אריק שרון אמר שצריך לחיות ביחד. אני מעריך אותו. בעיני הוא איש בטחון ושלום"

(המשך מהעמוד הקודם)
איתן לבני, שילנסקי וארנס, לא היו בעד הססכם, אבל כשיש בעיה לעזור לאזרח הערבי בישראלי, הם רצים לעזור. אני מבקש משהו והם עוזרים. זה איכפת לי יותר מהסכם עם מצרים. אני מתעסק בשירות לציבור הערבי".

זה צריך לשכנע ערבים להצביע ליכוד?

"כשהייתי במפא"י, הבטיחו תחנת אוטובוס לכפר, על יד אום־אל־פאחם. בערב הבחירות אחראי על האיזור בא עם שלט של תחנת אוטובוס ותקע אותו בכפר. כולם הצביעו מערך ואפילו אגר לא ידע מזה. בכפר בגליל ביקשו להתחבר לרשת הטלפון. יום אחד באו עם אוטו ומנוף ופיזרו לאורך הכביש בכפר עמודי טלפון ואמרו שהולכים להתקין טלפונים. אחרי הבחירות בא האוטו עם המנוף ואסף את העמודים. אמרו שאין כסף".

ועכשיו?

"תראה, היתה בעיה במרכז הבריאות בבקעה־אל־גרביה. ב־1978 עשו קיצוצים וסגרו אותו. התערבתי אצל בגין ושוסטק וזה נפתח מחדש".

המילון של דיב עלימי

מלחמת 48' – "מלחמת השחרור".

הגדה המערבית – "התרגלנו והיום אני אומר יהודה ושומרון".

ז'בוטינסקי – "הוא אמר שיהודים וערבים יכולים לחיות ביחד".

שיוויון זכויות – "אין שיוויון זכויות, זה ידוע. בליכוד מחפשים דרך לשלב את הערבים שהאזרח יתן חובתו בשירות לאומי מדיני. מדברים על זה עכשיו".

התנחלויות – "אני בעד מה שיראו חשוב לבטחון המדינה".

יום האדמה – "הצעתי לצעירים בכפר טיול היום לים המלח ולטבריה שלא יהיו בבית, שלא יהיה בלגן".

אינתיפדה – "לא רוצה להתייחס לזה".

מו"מ עם אש"ף – "תסתכל על התשובה הקודמת".

מדינה פלשתינית – "אני הייתי בחאג' במכה לפני שנתיים וראיתי איך הפלשתינים חיים בסעודיה. ישבנו ודיברנו פוליטיקה שמה. אמר לי, הלוואי שהייתי מוכר עגבניות בישראל ולא רופא בסעודיה. הפלשתינים כאן מרגישים יותר טוב מבכל ארץ ערבית אחרת. אני מרגיש עם העם הפלשתיני אבל לא דבר שאני קושר אותו עם ערביי ישראל. אנחנו בנפרד".

מצע הליכוד – "אני, מה אני אגיד לך, לשקר שאני מכיר את כל מה שיש? יש דברים שהתעניינתי בהם, איך אנחנו צריכים לקבל שירות לאזרח הערבי".

זה לא מספיק בשביל להביא קולות?

"יש עזרה לאנשים. ככה אני מביא אלפי קולות. יש אנשים שיש להם בעיה, אז אני קובע פגישה בירושלים עם היועץ לענייני־ערבים ועם ח"כים. אם הבעיה בבניה אני הולך ללישכה של דוד לוי ואם צריך, אני הולך לצחי הנגבי בלישכת ראש הממשלה".

דוגמא לפתרון נוסח אבו־יוסוף. הוא מספר: "יום אחד באו להרוס בית של אחד מג'יסר א־זרקא שהביא לליכוד 400 קולות. פתרתי את הבעיה בעזרת אמל ושילנסקי, עובדיה עלי ובני שליטא. מה היתה הבעיה? המרחק מהבית שלו לכביש החוף חיפה־תל־אביב 65 מטר. הוועדה המחוזית רצתה שיהיה מרחק 70 מטר מהכביש אז צריך להרוס חמישה מטר. דב שילנסקי כתב לקוברסקי, ראש הוועדה הארצית לתכנון, שהוא היה בג'יסר א־זרקא, וראה שיש בתים 20 מטר מהכביש ולחלק מהם יש היתרי בניה.

"אם יש בעיות, זה לא נעים לכתוב את זה בעיתון, כמו צו הריסה, או אחד מורה, שרוצה לעבור מהנגב למשולש, אני עוזר. גם לכאלה שעשו עבירות תנועה אני עוזר. איך? יש אנשים שהרגילו אותם מתקופת המערך שצריך לקחת אותם לבית המשפט באוטו. אז אני לוקח אותו באוטו, מסדר שיהיה לו קל בנסיעה, איך לבוא, מה לעשות. יש לי עורכי דין ואם צריך אני עוזר בעורך דין. באים מכל המשולש. אני מדליק את האוטו ונוסע. אצלי הכל בהתנדבות", הוא אומר, שוב בהבעה תמימה למראה. את הבנזין בוולוו שלו הוא משלם מכיסו לנסיעותיו בשירות התנועה. ואלו רבות ותכופות.

"הנה אתמול באו אלי מקלנסווה. יש להם צו הריסה. מחר יש ישיבת מרכז, אני ארבר עם ארנס. יש בעיות עם משרד הפנים, יוצאים לחאג', אנחנו מסדרים את הרשיונות. עזרה כללית. מי שפונה אלי, אני עוזר. עד היום עזרתי לאלפי אנשים".

זה מספיק למנדט?

"לא. אני חושב שהמצב משפיע. אבל יש הרבה אנשים, ישבנו ודיברנו שליכוד מדבר אשכרה, בלי לרמות אף אחד. שהוא לא רוצה מדינה שלישית בין ישראל לבין הירדן".

מאיר כהן־אבידוב מדבר אשכרה?

"אתה מתכוון לטרנספר? בתנועה גדולה כמו שלנו אחד או שנים כאלה לא יכולים להכריע. לא נעים לשמוע את מה שהוא אמר, מצד שני הוא לא מדבר בשם התנועה. הוא מדבר בשם שלו. אני יש לי הרבה חברים בתנועה שלא חושבים ככה. אריק שרון, אם הוא היה בתיק של הערבים... רוני מילוא, סגן השר, באיד־אל־פיטר ובחגים האחרים, בא לראש מועצת קלנסווה שהוא בקו של חד"ש, ונותן לו כבוד ולא בא לאיש של הליכוד בקלנסווה שמביא את הקולות. גם ארנס לא ילמד. אמרתי לו, כבודו אתה לא תלמד את הבעיה הערבית. אריק גדל עם ערבים והוא יודע ולמד, מי שמגיע מקבל ומי שלא מגיע לא מקבל".

מה זאת אומרת מגיע?

"ערבים שהם בעד קיום המדינה אז צריך לתת להם, ולא לשכוח שהם מההתחלה בנו יחד את המדינה. כשחייל היה בבונקר במלחמה, הם עברו בפרדס ועזרו למען קיום המדינה והוא רוצה להמשיך באותה הדרך. אני מכיר הרבה משפחות שנתנו למען מדינת ישראל ואין היום מי שיגן עליהם, לא הליכוד ולא המערך".

איך אתה יכול לשבת בתנועה אחת עם אחד שרוצה לגרש אותך מהארץ?

"הליכוד מדברים בשפה אחת לטלוויזיה, בשביל לקלוט קולות בבחירות ואני אומר את זה אלף אחוז. בני שליטא, אתה יודע כמה הוא עזר למיגזר הערבי? אתה שומע אותו בטלוויזיה אתה חושב מי יודע מה, אבל אנחנו יושבים עם הבן־אדם והוא נראה אחר לגמרי".

אבל זה נקלט בציבור?

"הציבור למד את האינטרס של חברי הכנסת כשרוצים שחברי מרכז יבחרו בהם".

שילנסקי חבר טוב שלך?

"שילנסקי, גרות, דוד לוי, אריק בא אלי הרבה. גם ארנס. יש לי הרבה חברים. גם בכנס שהיה לפני חמישה חודשים אריק נאם שצריך לחיות ביחד. בכנס בנתניה לפני חמישה חודשים קמו יהודים והתייחסו אלינו רע. זה היה אחרי שזרקו אבנים בוואדי ערה. שרון אמר שצריך לחיות יחד".

אתה אוהב את שרון?

"אני לא שייך למחנות. אריק, אני אגיד לך את האמת, אני מעריך אותו. בעיני הוא איש בטחון ושלום".

אתה מתכוון למלחמת לבנון?

"כשהיה השלום עם מצרים, הוא היה בעד וקיבל את סאדאת. יש לי הרבה חברים. גם שילנסקי בא אלי".

הוא שר שתי גדות לירדן?

"הוא היה גם בהר הבית. אני לא מתייחס לזה. אני מתייחס לעבודתו בתנועה לשירות הציבור".

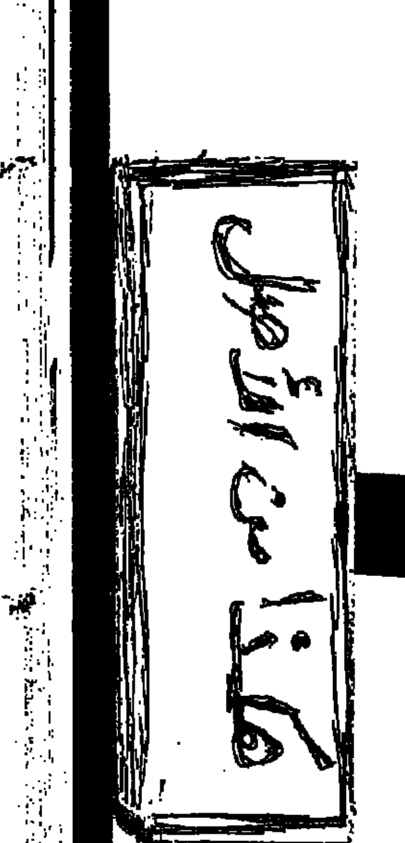
שילנסקי בוועדת המצע של התנועה שלך מדבר על א"י כולה. אתה יודע, זה שתי גדות לירדן?

"אני בזמן האחרון הייתי חולה ולא יודע על מה דיברו, אבל אני אומר לך שבחירות לא תהיה בעיה. אם ירדן תיקח את ניהול האוטונומיה, הליכוד יסכים לזה. הם לא רוצים את מחנות הפליטים את כל הבעיות האלו".

אתה לא נתקל בקושי להסתובב ברחוב הערבי בנציג חרות?

"באו ואמרו לי 'אם היית במפלגה אחרת היית מקבל את הקולות שלנו', זה היה המשפט הכי חריף. אותי מכבדים. אני משרת את הציבור. יש דוגמא שעזרתי לאיש שיש לו קאנטרי־קלאב במשולש. לפני

(המשך בעמוד 58)

יהונתן גפן

העיניים של המדינה

בעת כתיבת שורות אלה זה רק שתי עיניים, ועוד עין אחת השרויה במחלוקת. הקצין בט־לוויזיה אמר: "כל מחלת עיניים הם שמים עלינו". יכול להיות שעד שיתפרסם הכתוב הזה, ילכו עוד עיניים, כי זה מה שהולך היום, עיניים, עין לציון צופיה, וציון תוקע בה כדור גומי והיא לא צופיה יותר.

לפני כמה זמן הקשבתי לרדיו, באוטו שלי, בכביש החוף, ומה התפלאתי לשמוע את קולו המחרחר של בני שליטא בוקע בלי כל אזהרה מוקדמת מתחנת "קול השלום". הוא התראיין ביום שישי בצהרים על עניני השעה, סיפר כמה בעצם טוב לערבים תחת המגפיים הנאורים שלנו, ובין השאר אמר: "עובדה – בזמן השלטון שלנו בשטחים, ניבלמה תמותת התינוקות ביהודה ובשומרון בצורה משמעותית".

אנחנו רק מוציאים להם קצת את העיניים.

היה היה פעם, לפני כך וכך מלחמות ואינתיפארות, העיניים של המדינה היו בחרמון. היום העיניים של המדינה הן העיניים השפוכות של תינוקות ערביות השוכבות בשורה ארוכה, תינוקות מתוקות עם עין אחת, ואולי, בסוף השורה, גם תינוקת חטופה אחת מברזיל, עם שתי עיניים וארבעה הורים.

וזה מה שישאר אחרי המלחמה הזאת: תמונה של תינוקת עם עין אחת. לא אלבומי מלחמה, לא וחל"מים מאובקים שועטים במידבר, לא חיילים עייפים מקובצים לפקודת יום בצל מקום קרוש. אלא תינוקת מתוקה עם מוצץ בפיה ועינה האחת חבושה, אחרי שכדור גומי נכנס, מכל המטרות שבעולם; דווקא לעין הזעירה שלה.

התמונה הזאת תישאר. לדראון עולם. ולאן נוליך את החרפה? כרגיל, לועדת חקירה. ומה אתה היית עושה, אדוני, אם חייל היה שופך את העין של התינוקת שלך? לא, אל תגיד לי אדוני, אני יודע. כולנו הומאניסטים גדולים, עד שמוציאים עין לתינוקת שלנו.

ואתה לא מבין איך בתקרית בה נורה כדור גומי אחר, ניתקע הכדור דוקא בעין של תינוקת בת שנה, שהציצה וניפגעה. ואתה לא מבין כבר כלום, אתה רק ממשיך להתכווץ מבושה, ואין לך עוד הרבה להתכווץ עד שתיהפך לנקודה קטנה ונכלמת, כמו כתם קטן ההולך ונעלם, כמו אישון זעיר של תינוקת עיוורת שעינה השנייה תמיד תביט אליך, ותישאל: "למה?"

שעה קלה על כלכלה

כידוע – שביתות הרופאים נמשכות, וכפי שאני שומע כעת ביומן החדשות: "עדיין לא נמצא פיתרון אמיתי לאלה המחכים בתור לניתוח". החולים לא יטופלו עד שהאוצר יסכים לתביעות הצודקות של הרופאים. ומה הן התביעות הצודקות? עוד חמישים או מאה שקלים לחודש. זה מה שהם רוצים, הרופאים, ובאמת מגיעה להם התוספת הזאת.

בעיתון הפרוש מולי כתוב שאחזקתו של בית־שרון בעיר העתיקה בירושלים עולה כמליון דולר מכספי המדינה לשנה. כלומר: אם היינו נפטרים איכשהו מהמונומנט המביך הזה, היינו יכולים לתת לרופאים את הכסף הזה, ולהבריא את הרפואה.
תחשבו על זה, החולים בתור לניתוח.
תחשבו על זה, הגוססים בחדרי המיון.
תחשבו על זה, קברניטי העם החולה.

תחשבו על זה, רופאים צודקים, ואל תשובו לעבודה עד שגם הבלון הזה יתפוצץ.

פינת החייל האלמוני

בדרכים הבאים לפינתנו הכמעט־קבועה, ובה רשימות ושירים של חיילים מהשטחים בהם לא שמים עין, ועד שנעוף משם, בעזרת השם, כותבים החיילים מה הם מרגישים שם, וכאן (עדיין לא ברור אם מותר להם לבכות ובאילו נסיבות. גם עיון מדוקדק בפקודות מטכ"ל לא פתר את הבעי־יה).

והפעם רשימה של חייל מילואים, רשימת טבע והגות של חייל בחופשה. הכותב הוא יוסי סיטבון, ועל המעטפה כתובת האוניברסיטה העברית. לפי הכתוב הוא אולי סטודנט לפילוסופיה שנה ראשונה. אבל לך תדע.

אהבתי את מה שכתב משום שאני רואה כאן געגועים לארץ אפשרית שהיא אולי הארץ היחידה שלנו, לתבנית נוף מולדתנו הקטנה, לעומת שרותנו הצבאי בשרות האימפריה. בנוסף לכך, בימים כה רעים לתיי־רות, כדאי שנבהיר למר שריד שיש עדיין תיירים במ־דינה הזאת. בעיקר חיילים שחוזרים מארץ הטאייר הבוער לשלווה ולמרגוע של המלון המבוקש ביותר בארץ – המולדת הקטנה והישנה.

רוצה אחד מפעמיים טבע

(מאת: יוסי סיטבון)

אין לך מקום בארץ להינפש בו, בהסונת מילואים, כמו קיבוץ עמיר, שבתיו הקיצוניים נושקים לירדן ולסבך ההגהה של שיטי האמוכים.

כרקע – גולן, ולמרגלותיו משתטח עמק החולה במלוא הדרו, פראי משהו, מעין אספקלריית טבע לחרמון המתנשא שרק בפסגותיו עוד נותרו רצועות שלג מתפתלות כתולעים לבנות המנסות, לשווא, לנגוס ברקיע המכחיל ולפרוץ את יריעת התכלת.

שעת בין ערביים, החום דועך אט אט, לחלצי מכנסים קצרים, פרחוניים, משתלבים היטב עם נוף הפריחה האביבי וסבך הנחל הפראי. מביט למים, לזרימת הנחל, לא לבד – בת זוגתי מסייעת להמחיש את תחושת האדם וחווה. תורמים חלק לכך גם ענפי הנחל הגמישים הנעים באיטיות עם כיוון זרימת הירדן ומצלים על מאוויתנו – פסטורליה.

שאון המים מפר את שלוות הטבע. דומה שהשחפים הנוסקים אל על ממפלס הנחל הם היחידים שהורגלו לשאון התנפצות המים בזרימתם אל הסלעים.

בתוך החורש עומד, רומס, עוצר נשימתי, חולק כבוד לאדון טבע המרשים. דבר אינו עומד מול זרם המים, המים הנושאים עימם הכל: עלים, ענפים, גיזרי עץ, פיסות קרקע מהגדות. אפילו אותי. צל עץ תות בין סיבכי הסוף, הגומא, והפטל. נגיעה בכתפי מנתקת עיני מיופיו של הטבע והנחל. כמו אומרת לי לחזור למציאות, לטבע אחר.

עיניה הירוקות, מבטה המלול, מתחשב, חסר אופטימיות, ומבקשר לשוב, לשוב לטבע אליו אני שייך, לאני, לסביבתי הטבעית, לטבע.

חושב, מהסס, מודה בפסיעותי, שם בתוך הסבך – יום הטבע הסתיים. עוצר לשניה, מסב בפעם האחרונה את ראשי אל הטבע הזה. ומחר – מחר המים יהפכו לזעתי ולדמי שלי, הענפים הגמישים לאלות נוקשות, חלוקי הנחל לאבנים העפות מעל לראשי, זרימת המים לסיגרת יומי, הסבך למתנס – המתנס הטיבעי שלי. הסוף, הבלאי, האירוויה הזאת – היא שחיקתי שלי, של גמשי ושל עצמי. אינו עומד בזרם.
וזו אלוהים, רוצה רק אחד.
רוצה רק אחד מפעמיים טבע.

בגלל הלילה

היא הזמרת שבבעיטת מג־פיים שחורים פתחה את הד־לת לשירה הנשית שהעזה להחזיק גיטרה בפוזה של אקדוחן. פטי סמית, יוצרת, שוברת מוסכמות. חוזרת עכשיו בגדול אחרי נסיקה וחיים בפיסגה, השתעבדות להירואין, שחרור ופסק־זמן בן כמעט עשר שנים מעולם הרוק. בשבוע הבא – אל־בום חדש למי שכתבה יחד עם ספרינגסטיין את להיט הענק "בגלל הלילה". שובה של הסמית.

מאת עומר מורג

ג'ון קייל, איש "מחתרת הקטיפה" לשעבר שהפיק את האלבום הראשון שלה, "סוסים": "אין ולא היתה עוד זמרת רוק כמוה. אני לא יודע לאן היא נעלמה, אבל בטוח שעולם הרוק חסר אותה מאוד". עכשיו היא חוזרת, אחרי כמעט עשר שנות דממה. אלבום חדש לפטי סמית. את ההפקה המוסיקלית עשו בעלה פרד, וג'ימי איובין.

לפני כתשע שנים, בשיא הקריירה שלה, לקחה פטי סמית פסק־זמן ארוך מעולם הרוק ובמקום לשעבד את עצמה להמונים ולתעשייה הלכה בעקבות פרד (לשעבר גיטריסט בלהקת "אם.סי.5") לדטרויט. במקום הופעות על במה, הקלטות ומעריצים, שלא לדבר על סמים, התרכזה בלשיר שירי ערש לשני ילדיה – ג'קסון, בן חמש, וג'ספריס, בת שנה.

למי שמתקשה לזכור מאין מצלצל לו השם הזה, פטי סמית, נזכיר שהיא הזמרת שכתבה יחד עם ברוס ספרינגסטיין את "בגלל הלילה", שנהפך מיד ללהיט ענק והפך אותה לזמרת הניו־יורקית החשובה ביותר באמצע שנות ה־70.

סמית הגיחה מאיזור הדמדומים של הרוק. עבדה כעיתונאית (היה לה הראיון הכי מוזר עם קית ריצ'ארד. היא שאלה אותו שאלה אחת, לקחה את העט והמחברת והסתלקה. ריצ'ארד נשאר המום) הופעותיה הראשונות כאמנית־מבצעת היו דווקא בקריאת שירה במועדונים קטנים בווילג' הניו־יורקי. אחר־כך הוסיפה גם גיטריסט.

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מתעמוד הקודם)

בתחילת דרכה בכלל לא רצתה להיות כוכבת רוק, ולמריה הגיעה "כדי לשנות את העולם". האמינה בכוח של אנשים להזיז דברים. התקליטון הראשון מתוך אלבומה החדש נקרא "לאנשים יש הכוח". רומה שהיא עדיין מאמינה בחלומות.

למי שנוהר היום אחר זמרות כמו כריסי היינד כדאי להזכיר מי היתה זו שפתחה את הדלת בבעיטת מגפיים שחורים לשירה הנשית שמעזה להחזיק גיטרה בפוזה של אקדוחן. סמית בעטה בכל המוסכמות. הושפעה ממקורות "מלוכלכים" כמו "האבנים המתגלגלות" של תחילת הדרך, ג'ים מוריסון, ג'ימי הנדריקס, ג'ניס ג'ופלין, אבל גם אדית פיאף ובוב דילן. בתחילת דרכה שיתפה פעולה עם המחזאי סם שאפרד ומאוחר יותר עם הגיטריסט והמוסיקאי הנפלא טום ורלין, איש להקת "טלוויזיה" שעדיין מחפש את קצה ההצלחה עם הגיטרה הרוקרת שלו.

פטי סמית לא רצתה להגיע לאצטריונגי ענק, פחדה מאמצעי־התקשורת שהחלו להקיף אותה כטבעת חונקת יותר ויותר. בסך הכל הוציאה רק ארבעה אלבומים. היא פעלה בין השנים 1979־1974, והיתה לה שליטה מלאה על כל החומר למרות שהיתה חדשה בענף. כבר מהרגע הראשון הצליחה להשיג חוזים עמוסי דולרים. לכל מי שהבין במוסיקה היה ברור שהיא חומר נפץ מיוחד. "אפילו לדילן לא נתנו בתחילת דרכו תנאים דומים לאלה שאני זכיתי בהם", אמרה בראיון. "מההתחלה עשיתי בתחום האמנותי כל מה שרציתי".

כומנם, כשיצאו התקליטים, הם לא נהפכו לרבי מכר, ושתי חברות התקליטים עימן חתמה פטי על חוזים כבר הלכו לעולמן. אבל מתברר שלומן יש כוחות משלו, ופרספקטיבה הכי טובה. בשנות ההסתגרות שלה נהפכה פטי סמית למוצר ניו־יורקי מבוקש, וסביב התקליטים חהם נוצרה מאניה של ממש.

עד היום שואלים כולם למה היא הלכה, איך זה שכוכבת אחת מעזה.

"זה היה הדבר הכי קל שעשיתי בחיי, אבל מעולם לא ראיתי בכך בריחה מההצלחה. הדבר הכי קשה בשבילי היה המעבר מניו־יורק לדטרויט. גם היום אני באמת מתגעגעת לאורות ולקצב החיים של ניו־יורק. אבל מעולם לא התחרטתי על הצעד הזה. אז, לפני שעזבתי, הייתי אחראית על הכל. דאגתי לכל דבר קטן בלהקה. ברגע שהכנסתי את הפלאג של הגיטרה לחשמל חשבתי שזה כל העולם. ובאמת האמנתי שלהופיע לפני עשרות אלפי אנשים זהו זה, זהי המשמעות של הדברים. אלא שלאט־לאט זה התחיל לשעמם אותי, ולא רציתי לרמות אנשים ולהמשיך להופיע מתוך העמדת־פנים. אני שונאת כשעושים את זה לי – ולא רציתי לעשות זאת לקהל שלי. פשוט הגעתי למסקנה שהדבר הכי חשוב בשבילי הוא להיות עם האנשים אותם אני אוהבת. זה הכל".

ה פשטות בתשובה הזו יכולה להקפיץ אנשים ממקומם. לפי חוקי הג'ונגל של עולם הרוק, פטי סמית בגדה במוסכמות. יש כוכבי רוק שסיימו את הקריירה בנופך מיסטי עם מותם (מוריסון, הנדריקס) או באיבוד השפיות (סיד בארט), וזכו בתהילת עולם, לעומת אחרים שהעדיפו להזדקן עם הגיטרה ביד דוגמת מקרתני. "הערכתי מאוד את מוריסון והנדריקס", אומרת פטי סמית, "אבל אני חושבת שהם לא היו גיבורים כשהם מתו. הם עשו טעות. אהבתי אותם כשהם חיו, לא כשמתו. אין בכך שום גבורה. אני רוצה לחיות לנצח".

עם ארבעה אלבומים מצויינים ("סוסים", "רדיו אתיופיה", "easter" ו"גל"), הצליחה פטי סמית לכבוש לעצמה מקום מכובד בפנתיאון של עולם הרוק. זמרת עם עוצמה, כוח, אנרגיה והמון רגש. הטקסטים שלה אורבניים, אספלט ניו־יורקי, דכאון, לחץ, משברים, כאב.

פטי סמית חושפת בית שחי לא מגולח על עטיפת התקליט Easter (מימין) ועם חברי הלהקה שלה בתקליט "רדיו אתיופיה" (למטה)

פטי סמית חפה מכל פוזה. לא מתאפרת, לא לובשת בגדים נוצצים. ההפך הגמור ממדונה, למשל. סמית תמיד סמכה על הכשרון וההופעה בלבד. היא השתוללה על הבמה, אפילו ירקה מדי פעם. מכנסי עור צמודים, מגפיים. על עטיפת האלבום "caster" (פסחא) הצטלמה כשבית השחי החשוף שלה לא מגולח, והיה כאן הרבה יותר מסתם צילום. "מה שדחף אותנו אז היה הכעס. לא ידענו עד כמה זה מחלחל בתוכנו. חשבנו שאנחנו בודדים בעולם. גם 'אקרחי הסקס' קמו למעשה כי חשו עצמם בודדים. זה מה שהניע את כולנו, לעומת האהבה שהיתה המניע בסוף שנות ה־60'. שנות ה־70', לעומתן, היו קרות וחסרות אהבה. כל אחד בתוך עצמו".

פטי סמית היתה אחת מאלה שסללו את כביש הפאנק שנהפך לאוטוסטרדה מהירה באמצע שנות ה־70'. הכוח, היכולת שלה לבעוט במימסד, להיות שונה, כל אלה שימשו השראה לדור מוסיקאים שקם אחריה. סמית עצמה לא רוצה להראות או להישמע כגורו. היא באה כדי לתרום את החלק שלה. ברגע שהכל החל להיהפך לביזנס, נשבר לה.

והיו גם סמים. התמכרות להרואין. לילה אחד היא עלתה להופעה, שרה שיר אחד והתמוטטה על הבמה. הוצאה משם על אלונקה. בהופעה אחרת לא יכלה פתאום להמשיך לעמוד על הרגליים, לקחה כסא וכל ההופעה עברה כשהיא שרה בישיבה. "באותן שנים הייתי חולה. הופענו הרבה, הייתי הולכת לישון בבקרים וקמה אחר הצהריים. הייתי בלחץ נורא. כל כך הרבה אנשים עובדים למענך ואתה לא יכול לאכזב אותם. עד שמגיעים היום והרגע בהם אתה פתאום רואה שלא כל העולם סובב סביבך".

במהלך השנים שעשתה בדטרויט תפסה סמית את הצד השקט של החיים. הלכה בעיקר להצגות וסרטים. מוסיקה, היא אומרת, דיברה אליה פחות מבעבר. את אלילי הרוק העכשוויים כמו "יו־2" ופרינס היא מכירה, אבל לא מתעניינת אליהם. "גדלתי על דור אחר. שמעתי כמה שירים שלהם, אבל אני לא הייתי רוצה להעביר עליהם ביקורת. הם פונים לדור אחר, צעיר. הדור שיכול וצריך לשנות. אהבתי את הוידיאו של מייקל ג'קסון 'האיש במראה'. הוא מראה שם רגעים גדולים ואיומים של האנושות. אהבתי את זה שהוא כאילו הוציא עצמו מהפוקוס לטובת האנושות".

והכי חשוב מבחינתך?

"ההישג הכי גדול בעשייה של האלבום החדש – מלבד העובדה שעבדתי עליו עם בעלי – הוא בכך שיצרתי כאן משהו שיכול לתת השראה לאנשים, לעזור להם. וגם אם נתתי להם רק חלום טוב, זה מספיק".

פטי סמית, סוסת רוק ותיקה, שוב במסלול המירוצים. האם כדאי להמר עליה שנית? ■

מאת נילי פרידלנדר
צילומים שי גינות
בשיתוף רשות
שמורות הטבע

71. נחל מערה והר יערן

טיול קרוב ויפה בהרי־ירושלים. מתחיל ליד בית־שמש ועובר דרך זנוח, עם הליכה בנחל מערה ונסיעה בכביש מעל מושב מטע לבית היערן ומבט על הר סנסן. חוזרים דרך נס־הרים, הר יעלה והחניונים היפים בהר. אפשר לשלב גם ביקור במערת הנטיפים, לראות מה יש מתחת לאדמה בהרים הירוקים שם היינו ונהנינו מהאור היבש והרענן עם ריח האורנים.

כשמתחילים להזיע במישור החוף, זה הזמן לברוח הנה, לשעות אחדות של שקט ואוויר יבש. לא מוכרחים לרוץ הנה בשבת הראשונה. גזור ושמור. לפתוח את החלק של נחל מערה והנסיעה חזרה לשפלה, דרך הר־יעלה, אפשר לעשות גם ביום חול אחרי הצהרים עד השקיעה. יש כאן הרבה מקומות לפיקניקים ולהתבודדות, בלי ללכת לאיבוד.

• מתל־אביב ומירושלים:
התל־אביבים נוסעים בכביש המהיר לירושלים ובצומת שער־הגיא, פונים ימינה לכיוון בית־שמש. אחרי פסי הרכבת פונים מיד שמאלה וממשיכים ישר לכיוון מושב זנוח. כאן הכניסה לנחל מערה, עם הליכה של שעה בערך. אחר כך נוסעים להר־יערן, עוברים ליד מושב מטע. פונים שמאלה, לכיוון בר־גיורא ונס־הרים להר יעלה, שם אפשר לפנות למערת הנטיפים ולרדת בחזרה דרך הר יעלה והחניונים היפים של קק"ל אל בית שמש, הצומת שבה התחיל הטיול. מכאן פניה ימינה וחזרה לצומת שער הגיא ולמישור החוף.

הירושלמים נוסעים דרך עין־כרם ונחל שורק לבר־גיורא. פונים שמאלה לכיוון מושב מטע והר יערן, וממשיכים לנסוע קילומטרים אחדים עד לצומת הקרובה. כאן פונים ימינה, צפונה. 500 מטר לפני מושב זנוח כניסה לדרך עפר להליכה בנחל מערה. חזרה לכביש והמשך נסיעה ימינה, צפונה (אחרי זנוח) לצומת ופניה ימינה להר־יעלה (דרך מושב מחסיה) וחזרה, ימינה לכיוון נס־הרים ובר־גיורא.

מי שבא ממישור החוף, מצומת האלה, נוסע לכיוון קיבוץ נתיב הל"ה, וישר לצומת עציונה ועוד קילומטר אחד ישר לצומת מטע זנוח. לנסוע שמאלה, צפונה, לכיוון זנוח.

זהו מסלול קיצי, לא רגיל, בהרי־ירושלים. רק שמי שאוהב ומכיר את האיזור כמו יעקב שמול, מנהל מחוז מרכז ברשות שמורות הטבע, יכול להמציא מין מסלול קרוב, מעניין ויפה כזה, ליד כבישים טובים ושקטים, במרכז הארץ.

תיאור הטיול, מבית־שמש עד בית־שמש, לנוחות הבאים מצומת שער־הגיא בכביש המהיר ירושלים־ת"א.

• אל נחל מערה ומערת התאומים:
מצומת שער הגיא נוסעים ישר שמונה ק"מ עד לכניסה לבית שמש. מיד אחרי מסילת הברזל פונים שמאלה, מזרחה. עוד שלושה ק"מ ועוברים ליד הפניה למושב זנוח. חמש מאות מטר אחרי זנוח, משמאל לכביש, יש פניה לדרך עפר וחניון לרכב. כאן מתחיל השביל לנחל מערה ולמערת התאומים. מיפגש הרי־ירושלים עם שפלת־יהודה. ספסל אבן עגול מתחת לחרוב. הליכה קלה ונעימה בשביל. לאט ובכיף, הלוך וחזור עד המערה. מימין, מפנה צפונה ירוק. משמאל – שכבות הסלע החשופות שצנחו פתאום לפני מיליוני שנים.

מגיעים למערת התאומים. יש בה נטיפים וזקיפים והיא היתה אטרקציה גדולה לפני שמצאו את מערת הנטיפים בהר יעלה. המערה קטנה, הכניסה אליה חשוכה וחלקלקה. אם רוצים לרדת אליה, רק עם פנסים. אפשר להסתפק בכניסה אליה, כדי להביט לאחור ולראות את האור, ועץ התאנה, בקצה המנהרה.

לא להשאיר כאן אשפה. ברוך גרוס, פקח פנסיונר של רשות שמורות הטבע באיזור ירושלים, בא לנקות כאן פעמיים בשבוע ואין שום סיבה שיסתובב על הגב את הליכלוך שהשאירו כאן.

• אל החאן העתיק:
חוזרים לכביש, פונים שמאלה, נוסעים עוד שלושה וחצי קילומטר דרומה עד למזלג דרכים. ימינה – לצומת האלה ולכיוון בית גוברין. פונים שמאלה לכביש עטור נוף במיוחד, שמושך לכיוון צור הדסה, מבוא ביתר (פניה ימינה) לבר גיורא ונס־הרים (פניה שמאלה).

לשים לב לכביש שהוא על שריד דרך רומית עתיקה, מאשקלון לירושלים. פתאום נפתח מבט על הרי חברון. יש קו חשמל עילי, שמקלקל את הדרך. אבל את הקו החדש שחברת החשמל מתכננת עכשיו כבר ישימו בין האורנים ובוואדי, ולא יראו אותו. מימין לכביש, המדרגות של הדרך הרומית העתיקה. אחרי ששה ק"מ נסיעה מגיעים לדרך עפר שפונה ימינה, לחירבת אל־חאן. זה הר חוות, ואם תלכו מעט מהכביש בתוך הצמחיה היבשה תגיעו מיד לחאן עתיק. עם בור מים חצוב וריצפת פסיפס. שרידים מהתקופה הביזאנטית, זמן פריחה להרי־ירושלים שמלאו חוות חקלאות.

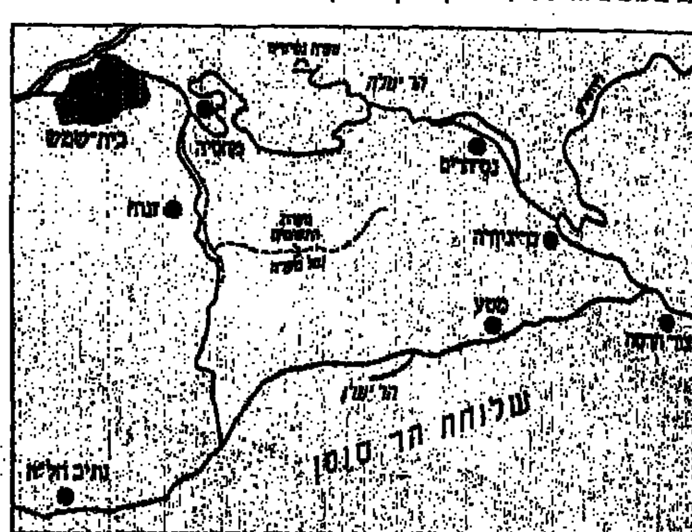
את שרידי החוות רואים משמאל לכביש, כשמביטים למטה אל מושב מטע, עם בוסתנים והמטעים, בהמשך הדרך. לפני כן פונים ימינה, לכביש צר בין ברושים, שמוביל להר יערן.

• אל הר יערן:
נוסעים לאט ורואים מימין את שרידי בית היערן שגר כאן בימי השלטון הבריטי. ממשיכים לנסוע. משמאל רואים בתים נטושים של כפר נוער "ביתנו". מכאן נפתח המבט ממול, אל שלוחת הר סנסן – יחידת הנוף הדרומית והשלמה של הרי ירושלים שנישארה שמורת טבע לא פגומה. על הר יערן, יש לקוות, תפתח הקק"ל חניונים יפים כמו בהר־יעלה.

• אל הר יעלה:
חוזרים לכביש וממשיכים ישר לבר־גיורא. ימינה לירושלים, דרך נחל שורק ועין־כרם. שמאלה להר יעלה. יש שילוט מצויין למערת הנטיפים ולפארק המאתיים של קק"ל – חניונים קטנים ויפים במורד ההר, לאורך הכביש היורד למושב מחסיה ולכיוון בית שמש. חזרה לשפלה. ימינה לצומת שער הגיא.

• מערת הנטיפים:
היא מערת שורק או מערת אבשלום. טלפון 02-911117. דמי כניסה למבוגר – ארבעה שקלים. ילד מעל גיל 5 – שני שקלים.

• נופש וסופשבוע:
בר־גיורא – אכסנית נוער, טלפון 02-911073 או 02-345073.
מבוא ביתר – כפר נופש, קמפינג ומגלשות הרים ללא מים מתשעה בבוקר. טלפון 02-345474.

הדרך הרומית העתיקה מאשקלון לירושלים (למעלה). משמאל: עין מטע

סקס, כמו בסוניה

בחיים, כמו בסרטים, היא יפהפיה סקסית מלאת חיים, אבל קצת אחרת. סוניה ברגה, פנים אל פנים. גם חושנית, גם פקחית. ומצחיקה, ממש מצחיקה. "אם תקח את השמיים והכוכבים, את הירח והשמש, מי נהר ואדמה ביחד – תקבל את סוניה ברגה", אמר עליה רוברט רדפורד. כתבת מעריב הלכה להתרשם יד ראשונה.

מאת עידית שמגר

השאלה הראשונה היא, כמובן, האם סוניה ברגה – פנים אל פנים – היא אותה יפהפיה סקסית מטריפת חושים מ"דונה פלור נשואה לשניים", והתשובה היא כמובן: לא. סוניה ברגה – פנים אל פנים – בגיל 37, היא לא אותה נערה שחומה מבאהיה, הלוהטת בזרועותיו של ואדיניו היפהפה־המנוול. השאלה השניה היא, כמובן, האם סוניה ברגה – פנים אל פנים – היא אותה יפהפיה סקסית מקסימה מן הסרטים, והתשובה היא, כמובן: כן. סוניה ברגה – פנים אל פנים – בבגדי ספורט, ג'ינס וטריקו, על מרפסת שטופת שמש של מלון מפואר מאוד בקאן היא יפהפיה וסקסית, וגם אשה מצחיקה ופקחית.

בקלות מעבירים איתה שעתיים, אבל קשה להוציא ממנה משהו שהיא לא מנדבת לספר. שיחה עם ברגה זו הצגה קטנה. היא מנפנפת בידיים ומעיפה את השערות (שחורות, מתולתלות וארוכות), צוחקת ומדגימה. בסוף מתנשקים על שתי הלחיים, כמו הצרפתים. עושה הרבה רוח, סוניה ברגה, אך לא מספקת הרבה אינפורמציה.

היא באה לפסטיבל קאן לכבוד הקרנת בכורה נוצצת לסירטה החדש "מילגרו, מלחמת שדה־השעועית" (שביים רוברט רדפורד). שתתה מי פרייר וקפה הפוך (עם סוכר), מתחה רגליים אל הכסא השכן – ונתנה ראיון מיוחד למעריב.

"כל פעם כשאני באה לקאן, אני מופתעת מחדש מן ההתפעלות שלכם ממני. וכל פעם אני במתח: מה אספר עכשיו? האמת היא שלא התראיינתי אף פעם לעיתונאי ישראלי, ולא הייתי בישראל, אז אני סקרנית".

הדימוי התיקשורתי שלה הוא של פצצת סקס. המסר הקולנועי הוא של אשת כשפים מיסתורית,

(המשך בעמוד 38)

סוניה ברגה, בקאן. דימוי של פצצת סקס, מסר של אשה מיסתורית. "מי אמר שמה שטוב לדונה פלור טוב לסוניה ברגה"?

לאכול בחוץ

מהאוויר אל הנחל, טייסים מול סלמון

לאכול בחו"ל

סינית עם קרונית

"צ'ו־צ'ונג־קו" – מסעדה סינית גדולה, טובה, זולה, תפריט גדול, מעניין, בפתח רובע המסעדות הסיניות הלונדוני, מאחורי לייסטר־סקוור (ווורדור סטריט 17). אתה יכול להזמין שם את ארוחתך מן התפריט או, לחילופין, לקבל אותה היישר מהקרוניות אותן מגלגלות לאורך המסעדה מלצריות מלוכסנות עיניים. כל קרונית כזו ומאכליה ותבשיליה, חמים וקרים, מבושלים, מאודים ואפויים, מהם מוכרים לסועד ה"אירופי" ומהם זרים לו לחלוטין.

על כל קרונית שלט המודיע על תכולת טירית וכליה. הוא כתוב בסינית, על כן תזדקק להסבר מפי נערת־הקרונית. לא בטוח שתבין מה היא אומרת. אבל כדאי להעז ולנסות. שפע של הפתעות. כל צלחת ופינכה העוברות מקרונית זו ואחרת אל שולחן נרשמות על גבי דף. כשאתה אומר די, ייערך החשבון. הוא יהיה מאופק. מרבית הסועדים כאן הם ממוצא סיני, ואם הם גודשים את המסעדה הזו, הם ודאי יודעים מדוע.

"לה סומונרי" בתל־אביב: להמריא במסלול הקולינארי עם הבעלים החדשים (צילום: שמואל רחמני).

מי שנעול על דג הסלמון על סוגי הכנתו השונים – מעושן וקר, עשוי כממרח, מטוגן בחמאה ויין או ברוטב קוויאר – יעלה לרגל אל הסלמוניה שברחוב בן־יהודה 228 בתל־אביב.

שם המקום: לה־סומונרי, והוא אינו חדש. בחורף האחרון שבק גילגולו הקודם חיים לכל חי. לא מזמן פתחו אותו מחדש. הפעם – שני טייסי קרב שסיימו את שרותם הצבאי וכאזרחים לכל דבר מנסים להמריא במסלול הקולינארי שהוא, כידוע, רב־חתחתים. השלב הראשון נראה לא רע. הם המריאו ועתה מנסים לצבור גובה.

המקום מעוצב כמו גלריה. התאמת הצבעים הרוגעים טובה. הכלים, אף כי לא אחידים, נאים. "לה־סומונרי" היא מסעדה של תומרים יקרים, שכן מרבית ההיצע בה מבוסס על דג סלמון מיובא. עיקר התפריט בנוי על סלמון טראוט נורווגי. אתה יכול להזמין ולקבל גם סלמון סקוטי, שהוא יקר יותר, ובמקרה זה תקבל "פלטת סלמון סקוטי" – פרוסות סלמון עטורות בצל וסלט ירקות, שיחד עם סלסלת בגטים חמים ומימרח פיקנטי יעלו לך 32 שקלים, לא כולל שרות.

לחם בגט ומימרח פיקנטי העשוי מגבינה וסלמון מעושן אתה מקבל חופשי גם כשאתה מזמין את המנות הזולות יותר. אינך חייב לבוא לשם לארוחה מלאה. זה גם מקום לנגימה ולנישנושים. מה רע בפאטה־סלמון עם כוסית של וודקה צוננת? מהמנות העיקריות החמות שטעמנו נהנינו ביותר מפילה הסלמון ברוטב לימון.

מי שמסתפק במנות קרות מומלץ שיזמין שם את "פלטת־הבית" (המציעה מספיק "חומרים" לשלושה סועדים), ובה פטה של מקרל, פטה של סלמון, קוויאר אדום מכרסו של סלמון קנרי, סלט טראמה (מביצי רג מרוזן), פרוסת סלמון סקוטי. מחירה של צלחת־תענוג כזו – 48 שקלים, וכאמור היא מספיקה ליותר משני סועדים.

מנה חדשה שהוכנסה שם לאחרונה: סושי של סלמון. לאמור: פרוסת סלמון חי בתחמיץ מיוחד, המוגש על גבי מצע של עלי תרד, מלפפונים ואורז. קרפ, שזיפים בקוניאק, מוס לימון ופאי לימון מופיעים בתפריט כמנות הקינוח. אנחנו ביכרנו את פאי־הלימון, ולא הצטערנו.

המסעדה פתוחה צהרים וערב, שבעה ימים בשבוע. בכניסה – דלפק מכירות המציעה ממטעמי המקום ללקיחה הביתה.

מאוי"ל

דואר

כמו הרשל'ה

ביום א' 28.5.88 הגענו – חמישה אנשים – למסעדת "הצריף" בירושלים בשעה 00.45 בלילה. חוץ ממשקאות קלים ותריפים (10 ש"ח לכוסית ויסקי מתוצרת חוץ), הזמנו 2 אבטיחים, סלט ללא טונה ופלטת דגים. האבטיחים הגיעו לאלתר, חמים וזקנים, והוחזרו למטבח לאחר כבוד ולאחר שהודיעו לנו כי אין קרים יותר. הסלט הגיע עם טונה, הוחזר למטבח, חזר עם טונה, הוחזר למטבח, חזר בלי טונה ובא לציון גואל, בשעה 01.25, בבטן מקרקרת, קראתי למלצרית אשר ישבה עם זוג חבריה על שולחן ושאלתי לגורל פלטת הדגים. "אוי, שכחתי להגיד לך שאין דגים", ענתה הנערה. "טוב, אז תני לי סלט" בקשתי. "המטבח כבר סגור ואין כלום" נענתי בחוצפה.

עשינו בלית ברירה כמו הרשלה, והלכנו לישון רעבים.

בן־ציון שירה

"הייתי יכול להיות מאושר בחלל לגמרי נקי, כמו תא במנזר"

ק ירות ביתנו כמעט ריקים. כמה טכסטילים, ליטוגרפיה של אנה טיכו ושל אריכא, גרשוני קטן, צילום של הילדים והרבה ירק. הארכיטקטורה הרומיננטית של הבית לא רודשת הרבה על הקיר. מטעמים אתיים, אני לא אספן של אמנות; קיים ניגוד אינטרסים בין אספן לבין איש מוזיאון. בסיטואציה אחרת, הייתי אוסף צילומים עתיקים של ארץ־ישראל, עבודות בתחום הגרפיקה ועיצוב המוצר ואמנות ישראלית בת־זמננו.

אני אוהב אמנות המגיבה על מה שקורה עכשיו, פתוחה לחדש, תוססת, רעננה, בעלת הומור, גם אם לא תמיד המסר מחזיק מעמד לאורך ימים. אני מנסה לעקוב אחרי מה שקורה בארכיאולוגיה, כי כל מה שקשור בשורשי העם היהודי מעניין אותי, אם כי הארכיאולוגים שמים את הדגש על התרבות החומרית ואני מתעניין יותר באספקטים האמנותיים.

אני יכול להעריך אמן מסוים, להציגו במוזיאון, אבל לא תמיד הייתי רוצה לחיות עם יצירתו בבית. כאחראי על מוזיאון, אני מופקד לבצע מדיניות שצריכה לתת ביטוי לכל הזרמים וההשקפות. מה שבאמת חשוב לי זה ההצטיינות. אנחנו תופסים את ההסטוריה ואמנות העבר במושגים של הצטיינות, הישגים אמנותיים שהם אוניברסליים. אני יכול להנות מיצירת מופת יפנית ומהישג אמנותי של אמן ישראלי צעיר. וזו, במידה רבה, הגישה המנחה את המוזיאון, תודות־כרי מודעות לעובדה שהטעם משתנה ולא תמיד אפשר להסביר את הדברים. אפשר לחוש אותם, אבל זה לא מדע מדוייק. הייתי יכול להיות מאושר בחלל לגמרי נקי, כמו תא של מנזר, או חלל זן בודהיסטי ובו אלמנט אחד, שמקבל כאילו מימד מטפיסי, לא יצירת אמנות אלא משהו מהטבע, פרח, אבן.

לגור בעין־כרם זה כמו לגור בבית־קיץ, מחוץ לעיר אבל קרוב. החיים העירוניים המודרניים הקשניים מדי בשבילי. תמיד רציתי בית עם גינה. ב־1970 עין־כרם היתה זולה מאוד. קנינו חורבה עם עץ לימון ואורן גדול וחמור שתום־עין כדי שנוכל להעלות דברים: מכונית לא יכלה להגיע לבית. במשך השנים שיפצנו ותוך כדי עבודה חשפנו גישות וקימורים ובור מים. נטענו מישמש ושקדים, זיתים ושזיפים, שסק, תמר וגפנים.

עם השכנים יש מערכת יחסים נפלאה. נפגשים בשבתות ובחגים, עושים יחד מדורה, עושים יין, כובשים זיתים. כשהייתי במשק (בית העמק) עבדתי בזיתים. את המשק עזבתי, אבל האהבה לחקלאות נשארה. אני נהנה מעבודת ידיים, קצת בגינה, קצת תיקונים ותחזוקת הבית, אבל בתקופה האחרונה יש פחות זמן לדברים האלה.

הערבים עמוסים בפגישות וארועים רשמיים הקשורים בתפקידי, לכן, בערב חופשי, אני מעדיף לשבת בבית, לשוחח, לשחק עם הבת, לכתוב, לקרוא, לשמוע מוסיקה. קלאסית וקאונטרי. רוק מודרני עצבני ורועש מדי לטעמי. לא אוהב מוסיקת־רקע, לא במסעדות ולא בחברה. אם מוסיקה – אז להקשיב לה.

אני קורא כל מה שקשור בחיי מוזיאון וזה כולל הסטוריה יהודית, ארכיאולוגיה, פילוסופיה, אמנות וביאוגרפיות. מעניינת אותי במיוחד ההסטוריה של הרעיונות. איך רעיונות נולדו, התגלגלו, התגשמו או נכשלו. כשיש לי זמן, אני קורא ספרות יפה אמריקנית, אנגלית, צרפתית, גרמנית וישראלית במקור.

אני משתדל לראות "מבט" כדי לחיות בתמונה. מרבית התוכניות בטלוויזיה משעממות אותי, ובכלל שלא שמים יותר דגש על מה שמצטיין. מיוחד ומה הטלוויזיה מכוונת לקהל בינוני (מטה הבוקם...) האנשים שמופלים לרעה הם יוצאי דופן... שעושים דברים מיוחדים, ולצערי האמנות... כזה. הרי דווקא הלא נחמלים הם שנוגעים... קדימה גם במדע וגם באמנות.

ודאי איך לנו. כשיש סרט טוב הולכים... ומדי פעם לתיאטרון. בעיקר למחזות... שייקספיר ומולייר אני מעדיף לראות... גם בארץ וגם בחו"ל. אני מרבה לבקר... ובמוזיאונים, לראות מה קורה... מאוד חשובה לי. אני אוהב לראות...

שטח פרטי

מרטין וייל

מנהל מוזיאון ישראל

נולד ברוטרדאם, הולנד (1940), עלה ארצה ב־1959, שירת בנח"ל, למד באוניברסיטה העברית (תואר ראשון ותואר שלישי) ובניו־יורק (תואר שני), היה היועץ האמנותי של טדי קולק (1969־75), אוצר גן הפסלים, אוצר מוזיאון ישראל ומ־1981 – מנהל מוזיאון ישראל. נשוי, אב ל־2, גר בשכונת עין־כרם, ירושלים.

שיטות חדשות בחקלאות, לקרוא מחקרים חדשים בתחום החינוך, לנסות להבין לאן חיי הרוח מתפתחים. אי־אפשר לנתק את האמנות המודרנית ממה שקורה בכל התחומים, כולל פוליטיקה. אני מרגיש קצת מועקה בשל חוסר המעורבות הפוליטית שלי, אבל הייתי רוצה לשמור על המוזיאון מחוץ למאבקים פוליטיים.

> "עם השכנים בעין־כרם יש מערכת יחסים נפלאה. נפגשים בשבתות ובחגים, עושים יחד מדורה, עושים יין, כובשים זיתים".

אני אוהב את ירושלים, את יופיה, צורת בנייתה, מיקומה, ייחודה ההסטורי והטופוגרפי והרב־גוניות האנושית שבה. למרות מה שחושבים בתל־אביב, ירושלים אינה פרובינציאלית בחיי הרוח שלה, בארכיטקטורה, בעיצוב, כי יש לנו ראש עיר שפתוח לדברים. זוהי עיר קוסמופוליטית, אבל במובן אחר מת"א. אין חיי רחוב פעילים אבל יש המון אנשים יצירתיים.

בשבילי ירושלים זה בין הר הרצל להר הזיתים, הקריה, המוזיאון, רחביה, המושבה הגרמנית, הנחלאות, מאה שערים. לדעת שפה חי בוכר ושם גר גרשום שלום ואיפה ישב היילה סילאסי בזמן המלחמה ואיך בנו את ימין משה ולמה בנו את הנחלאות כפי שבנו. לעיר העתיקה אני מתייחס כאל מוזיאון שצריך לשפץ. הנוף האנושי מסחרי מדי, איבד את האותנטיות שלו, זה לא חום אמיתי. מחנה יהודה הרבה יותר אותנטי. יותר מסקרנים אותי האיזורים שסביב החומות. לא אהב את סגנון הבניה של הרובע היהודי. יש בו משהו עויין, מדיבאלי. פינות הבתים חדות כמו סכינים. זה חדש וכבר לא טרי. מקום של קירות, לא של חיים פנימיים. גם מבחינה אנושית זה פיקשוש. במקום רובע מגורים זה נהפך לאזור ישיבות, ואם ישיבות לא מעניינות אותך, אין לך מה לחפש שם.

> "לעיר העתיקה אני מתייחס כאל מוזיאון שצריך לשפץ. הנוף האנושי מסחרי מדי, איבד את האותנטיות שלו, זה לא חום אמיתי. מחנה יהודה הרבה יותר אותנטי".

המתח בין העולם הדתי לחילוני מדאיג אותי. מפריעה לי הכפייה, שהרבה פעמים לא מבוססת על שיקולים דתיים טהורים אלא על מאבקי־כוח פוליטיים. לעולם הרוחני־תרבותי של החילוניים אין לובי ואין אמצעי סחיטה. יותר כסף הולך לישיבות, המייצגות את העולם הרוחני של הדתיים, מאשר לתיאטראות, בלט, מוזיאונים וכדומה. המדינה לא מספיק מעריכה ומעודדת יצירה מקורית. והפוליטיקאים אשמים בכך שהעולם הדתי, במיוחד בירושלים, נתפס בעיני החילוניים כמשהו מאיים.

מאוד מטרידים אותי היחסים בין ערבים ליהודים. עליתי ארצה לבד, מתוך שיקולים ציוניים, כדי לחיות במדינה יהודית דמוקרטית בעלת רוב יהודי. לא האיום הערבי מפחיד אותי, אלא האיום הפנימי. אני לא מדבר במושגי צדק. אין הרבה צדק, לא מצידם ולא מצידנו. מטעמים אנוכיים גרידא, הייתי רוצה שנשמור לעצמנו על מדינה עם מיעוט לא יהודי כמה שיותר קטן, ואם צריך, בגבולות מצומצמים יותר. נדמה לי שאנחנו הולכים לקראת רוב ערבי או שנאמץ את הגבול המשטרי, והעולם דיקטטוריאלי יהודי – איני רוצה לחיות.

ראיינה: נורית ברצקי

צלום: "מקום 80"

איזו אישיות הסטורית היית רוצה להכיר? את דוד המלך.

את מי היית רוצה לשחק? את שפינוזה.

באיזה ארוע הסטורי היית רוצה להיות נוכח? בהכרזת המדינה.

מי מהאנשים שפגשת הרשימו אותך במיוחד? טדי קולק.

איזו אישיות הסטורית אתה מעריך במיוחד? ליאונרדו דה וינצ'י, סוקרטס והרמב"ם.

את מי אתה מכבד? אמנים החיים במאבק יומיומי ולא מוותרים על היצירה.

למי אתה בז? לאנשים שמכאיבים לאחרים ללא צורך.

על מי אתה מרחם? על ראש הממשלה.

אילו תכונות חשובות לך? חום, ענווה, שמחה, יצירתיות.

ממה אתה מאוכזב? ממערכת הבריאות.

מה מגנטי בשבילך? אוכל טוב, אשה יפה, דברים שעשויים יפה.

בפני מה קשה לך לעמוד? יצירת אמנות מופתית בכל התחומים, וסוג מסויים של ילדים שקשה לעמוד בפניהם, הם מפילים את כל המחסומים.

מתי אתה מרגיש לא נעים? כשתופסים אותי בשקר.

מתי אתה משקר? כשיש צורך בשקר לבן.

מתי קשה לך לסבול את עצמך? כשאני צועק על קולגים.

מה מביך אותך? לעמוד במסדר צבאי.

איך אפשר להרגיז אותך? כשדורכים לי על היבלות.

איך אתה מפנק את עצמך? קונה ספר או יוצא לטייל עם בתי.

במה אתה אוהב לגעת? באשתי.

באיזה מצב אתה שונא להימצא? בתור לקולנוע.

באיזה מצב אתה אוהב להימצא? בערסל, בצל הלימון, בגינה שלנו.

באיזה ספורט אתה עוסק? קצת יוגה.

במה אתה גאה? שיש לי חלק בבניית מוזיאון ישראל שהוא מהמפעלים המוצלחים של המדינה בתחום התרבות.

איזו תערוכה היית רוצה להציג? דוד המלך: מהעת העתיקה ועד ימינו. היהודי הצעיר, הלוחם, המשורר, אנושי מאוד, חכם מאוד, איך ראו אותו בעבר ואיך רואים אותו אמנים בני זמננו.

איזה צבעים אתה אוהב? פסטלים.

מי האמנים האהובים עליך? רמברנדט, מאטיס, פיקסו, גרשוני, קופפרמן ואחרים.

מה הניע אותך לבחור במקצוע? סבי לקח אותי למוזיאונים והבטיח לי גלידה. הלכתי כי אהבתי את הגלידה. במשך הזמן זה השתנה. היום אני אוהב מוזיאונים ולא גלידה.

מתי התבגרת? אני חושב שתמיד הרגשתי בוגר. בגלל השואה לא היו לי נעורים.

מה היו ההחלטות החשובות בחייך? לעלות ארצה וללכת ללמוד תולדות האמנות.

מה הפיספוס הגדול שלך? שלא למדתי ערבית.

אתה אדם חזק? במה? אני לא נכנע ללחצים ומוכן להלחם בשביל מה שאני מאמין בו.

מה עקב אכילס שלך? נאיביות.

מה מניע אותך? החיפוש אחר האושר.

מה ישראלי בעיניך? היכולת לאלתר וחוסר היכולת לעמוד בתור.

במה אתה ישראלי? אני מדבר עברית, שירתתי בצבא ואני גר בארץ.

אילו ירשת במפתיע 100,000 דולר, מה היית עושה בכסף? חוסך לחינוך ילדי במקום הכי טוב שאפשר.

אילו יכולת, לאן היית רוצה לנסוע? למאדים.

איך היית רוצה לעבור על החוק? עם ליווי צמוד של שוטר.

מה עוד היית רוצה ללמוד? יהדות וערבית.

איזו אשה יפה בעיניך? הטיפוס של סופיה לורן.

מה הולך לך קל ועל מה אתה עדיין צריך להיאבק? קל – לאהוב את ילדי, צריך להיאבק – לאהוב את השונאים שלי.

מהו זכרון הילדות החזק שלך? אני נוסע על סקטים ונופל לחור בקרח.

מה קיבלת מהבית? לא לפחד מדברים, אהבה לאנשים וקריטריונים של מוסר.

מה אתה מאחל לילדיך? לחיות במדינה יהודית דמוקרטית מלאת שמחה ויצירה.

סקס, כמו בסוניה

עם רוברט רדפורד בפסטיבאל קאן: "לא הספקנו להגיע וכבר שאלו את רוברט אם זה נכון שיש לנו סיפור. ואם יש לנו, אז מה, נספר לכם"?

(המשך מעמוד 33)

מפתה. "דונה פלור נשואה לשניים", "גברת באוטובוס", "אני אוהבת אותך", "נשיקת אשת עכביש". בכולם היא אשה יפהפיה ונחשקת, התגשמות של חלום. מגרה ומיסתורית, מראה רבת פנים להזיותיהם הכמוסות של גברים ונשים.

בשיטוטון הסמי־פורנוגרפי "גברת באוטובוס" (שם גילמה, למרבה הבדיחה, אשה פריג'ידית, אבל משתחררת ביסודיות במהלך העלילה הססגונית) היא חיפשה את האהבה במוטבי אוטובוס. ב"נשיקת אשת עכביש" היא זמרת צרפתיה המתאהבת בקצין ס.ס. בסרט הנאצי (שבתוך הסרט) – כולא־ברק להזיותיו ההומוסכסואליות־מיוסרות של ויליאם הארט, וגם אשת העכביש המכשפת ושותפה פוליטית לראול חוליה המהפכן.

אחרי ש"דונה פלור" יצא אל המסכים באירופה, הזמינו אותה לפאריס כדי להפכה לעמנואל השניה. למרבה המזל זה לא קרה לה, כי מי זוכר היום בכלל את ששמה סילביה קריסטל (שהיתה עמנואל)? אבל ברגה, הסתבר, היא לגמרי אחרת. יש לה באמת גוף פצץ, חיוך מפתה ויופי אקסוטי, אבל גם כשרון משחק, הרבה שכל והרבה הומור.

"תמיד שואלים אותי על עירום. זה מעניין? זה חשוב? לא היה איכפת לי להופיע עירומה. כל עוד יש לי גוף המושך גברים ונשים וכל עוד הבמאי עושה את עבודתו היטב. אין לי שום דבר נגד סצינות מין ועירום. זה היה שייך לעלילת הסרט, אני רק רוצה שהם יעשו בטוב טעם.

"אני שחקנית ואתם, העיתונאים, רוצים ליצור זהות בין האשה סוניה ברגה לבין הדמות. אני הולכת עם הדמות ועושה מה שטוב בשבילה, זה לא תמיד זהה למה שטוב בשבילי".

את אוהבת מאוד את דונה פלור, מה דעתך על החסוד שלה? יפהפה צעיר ונמרץ כמו ואדינו ללילה ובעל מהוגן, אמין ואמיד לשעות היום?

"זה נכון בשביל דונה פלור, מי אומר שזה טוב גם לסוניה ברגה"?

אז מה טוב לברגה?

"לא הייתי יכולה לחיות עם שניים כמוה. אני לא יכולה להיות מאושרת כמוה, אני יכולה להיות מאושרת כמוני. ומה עושה אותי מאושרת? דברים קטנים. קל לי להיות מרוצה. אני לא קשה, לא מפונקת. להיפך. נדמה לי שאני קלה מדי וזה לא מתאים למה שנהוג, אז אני ממציאה קשיים. עולם הפוך. הגברים הם הרומנטיקנים האמיתיים, אבל הם אמורים להיות קשים אז הם מציגים את המאצ'ו, ואנחנו אמורות להיות רכות או אנחנו מציגות אהבה ורכות, גם כשאנחנו מרגישות אחרת. והכל נעשה בלגן אחד גדול. אבל מה זה חשוב. חשוב מה שעכשיו, להיות מאושרת ברגע מסויים, עם אדם מסויים או לבד, ברגע זה, בשמש, על המרפסת.

"למה אנחנו לא מדברות על קולנוע? על בימוי? על אמנות? לא הספקנו להגיע וכבר שאלו את רוברט (רדפורד) אם זה נכון שיש לנו סיפור. ואם יש לנו, אז מה, נספר לכם?

"באתי לקאן עם סרט, ואני עובדת עכשיו על סרט חדש, עם ריצ'רד דרייפוס וראול חוליה. קומדיה שמביים פול מזורסקי. סיפור על צוות הסרטה הבא לעשות סרט במדינה דרום אמריקנית ונקלע לתוך משבר פוליטי אמיתי במדינה ההיא. אני מגלמת את אהובתו של הרודן המקומי וגם של כוכב הסרט ואת שניהם מגלם דרייפוס. חוליה הוא יועץ הסתרים שלו, האיש החזק במדינה".

"מילגרו, מלחמת שדה־השעועית" הוא סיפורם של תושבי העיירה מילגרו (260 תושבים בניו־מכסיקו) אשר מצליחים להבריח מן המקום בעלי הון שקנו שם חלקות אדמה ותיכננו פיתוח מואץ והרס העיירה, על ערכיה הישנים והמסורות העתיקות שלה. ברגה בסרט היא אשה לוחמת. מציתה את אש המרד בלבו של עורך דין תשוש־קרבות. מושכת אחריה את המהססים.

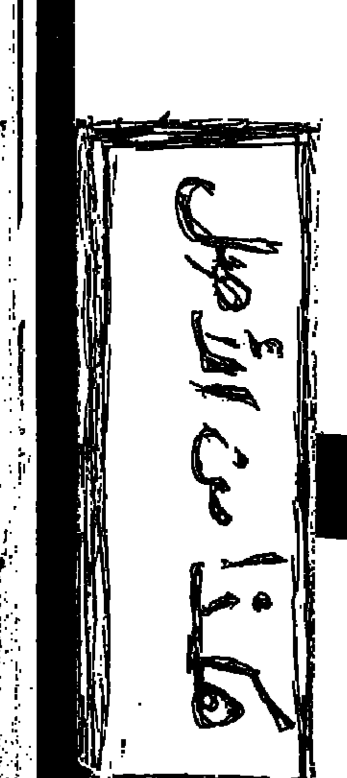
ואיך בחרו אותה לתפקיד? פשוט מאד. "אם תקח את השמיים והכוכבים, את הירח והשמש, מי נהר ואדמה ביחד – תקבל את סוניה ברגה. היא מבינה קסם" – רוברט רדפורד. במאי.

טוב, בתור אשה ברזילית היא לא יכולה אחרת. לא ראיתי אף פעם את ברגה עומדת (כמו רבים אחרים) על שפת הים, מציתה מדורה ומשליכה 13 שושנים לבנות לגלים, מתנה ליאמנג'ה אלת הימים, אבל היא בטח עשתה את זה. קסמים וכישוף המקומבה הם הוויה יומיומית בברזיל. זו לא אמונת שווא, אלה החיים.

ולמרות שברגה נולדה בררום הלבן והמתועש, האירופי מכל אזורי ברזיל, הרי היא אשה ברזילית מושלמת. כך רואים אותה משוררי ארצה וסופריה. יפה ווזהרת וסקסית, מצחיקה וחכמה – הגוף העירום

(המשך בעמוד הבא)

"המוות של אבי היה פתאומי: הוא חזר מהעבודה אחר הצהרים ובערב צנח ומת. אולי מאז אני יודעת שדברים אינם בטוחים. למדתי לחיות בחוץ אי ודאות. ולמדתי שצריך לעבוד קשה. בערבים אמי אפתה לחם ועוגות ומכרה אותם, תפרה בגדים כדי לפרנס אותנו"

ברגה בסצינה מהסרט הסמי־פורנוגרפי "גברת באוטובוס". סיפור על אשה ברזילאית שמחפשת אהבה במוסכי אוטובוס.

"תמיד שואלים אותי על עירום. זה מעניין? זה חשוב? לא היה איכפת לי להופיע עירומה. כל עוד יש לי גוף המושך גברים ונשים וכל עוד הבמאי עושה את עבודתו היטב. אין לי שום דבר נגד סצינות מין ועירום".

(המשך מהעמוד הקודם)

שהציגה בסרטים וסצינות הסקס משוחררים ממערכת האיסורים והאשמה היהודית־נוצרית. ברגה שחומת העור, בת תערובת של פורטוגזים־כושים ואינדיאנים, גדלה בתוך התום הטרופי, האהבה והסמבה. אז אצלה זה נראה אחרת.

"אני אוהבת טבע ופרחים, שקט, מרגוע, להתבונן בשקיעה. אוהבת מוסיקה, לשיר ולרקוד. זה שייך לעולם שלי, לבית שלי, לסיפורים של סבי וסבתי שעליהם גדלתי. אבל במקום זה אני נוסעת ונודדת, גרה בבתי מלון מפוארים, מתארחת בפסטיבלים ומבלבלת את המוח עם עיתונאים. מצחיק, לא"?

ההתחלה שלה היתה צנועה אבל אמביציוזית. בת 14 עזבה את בית־הספר ולמדה לטקטק על מכונת כתיבה. זה לא היה הכי־הכי, והיא השיגה לעצמה תפקידון בהפקת טלוויזיה מקומית והופיעה בהצגות ילדים. נורא רצתה לדגמן, אף אחד לא רצה אותה, כי היא נמוכה וכהת עור, וזה לא נחשב אז ליפה וזוהר. בת 18 התפשטה ורקדה עירומה על הבמה כהפקה מקומית של "שיער". זה היה ב־1969 ועשה גלים אפילו בריו, אבל ברגה אהבה כל רגע: "סבא שלי ראה אותי והיה הראשון שקם על רגליו, עמד ומחא לי כפיים"!

שתי אופרות סבון בטלוויזיה הפכו אותה לגיבורה מקומית (אגב, היום היא מופיעה בפרסומת לסבון, "לוקס", שזה משהו אחר לגמרי, אבל סוניה ברגה צריכה כסף לפעמים). היו כמה סרטים שאותם מוטב לשכוח. אותה "גברת באוטובוס" ו"אני אוהבת אותך", ו"גבריאלה" וכו' שרצו לחזור על הצלחת "דונה פלור נשואה לשניים", אך חסרו את החן וההומור שאיפיינו את גרסתו של הבמאי ברונו ברטה לסיפורו המפורסם מאד של הסופר הברזילאי ז'ורז' אמאדו.

"דונה פלור" הציג את ברגה בכל יופיה, וכשרונה. סיפורה של אותה צעירה מולטית מבאהיה שמנהלת בית־ספר לבישול ויש לה בעל צעיר ויפה ועושה צרות מקצועי, עד שהוא נופח את נשמתו בחגיגת הקרנוואל, אך שב לענג אותה בלילות כשהיא כבר נשואה לאותו רוקח קשיש ומכובד. הסרט הזה עשה ממנה כוכבת.

היות שגם ב"מילגרו" היא מגלמת אשה מקומית ועניה, קל להיתפס לאותו פרק בביוגרפיה שלה שבו סיפרה על חיים של עוני ומחסור, במשפחה בת שבעה ילדים. "זה נשמע נורא דרמטי כשקוראים את הדברים בעיתון, אבל האמת היא שזה לא היה כל כך נורא. אולי בגיל שמונה, כשאבי נפטר ונשארנו לבד עם אמא, זה נראה לי כאסון שלא נוכל להתגבר עליו, אבל היום, כשאני מסתכלת אחורה וגם ראיתי כבר בחיי עוני אמיתי, אני יודעת, שלא היינו באמת עניים מרודים. פשוט לא היה לנו כסף. אמי יצאה לעבוד וגם אנחנו, הילדים, לא יכולנו להמשיך וללמוד בבתי־ספר טובים. זה לא אומר שגרנו באיזשהו פחון בפאבלה, כמו שחיים היום העניים בארצי.

"כשהייתי בת עשר השתלטה על ברזיל כת צבאית שהרסה את המדינה. אמנם כבר שמונה שנים יש לנו דמוקרטיה, אבל את ההרס שנעשה אי אפשר להחזיר למוטב כל כך מהר. אז במבט מאחור גם הילדות שלי, העניה, נראית לי אחרת.

"בהתחלה אבי עבד הרבה ואמי היתה עקרת בית, וכשהוא מת אמי יצאה לעבודה וסבתי יצאה לעבודה ובאותה תקופה זה היה יוצא דופן. במעמד הבינוני, בברזיל, נשים לא עבדו אלא אם היו חייבות לעבוד. אז הרגשתי מקופחת, התביישתי. אמא שלי לא מחכה לי בבית, היא עובדת. ואני, עם אחיותי ואחי, עושים את כל עבודות הבית.

"המוות של אבי היה מוות פתאומי. בלתי צפוי לחלוטין. הוא חזר מן העבודה אחר־הצהריים ובערב צנח ומת. אולי מאז אני יודעת שדברים אינם בטוחים. למדתי לחיות בתוך אי ודאות. ולמדתי שצריך לעבוד קשה. בערבים אמי אפתה לחם ועוגות ומכרה אותם, תפרה בגדים כדי לפרנס אותנו".

אנחנו רגילים להתייחס לברגה בתור כוכבת יפהפיה, אבל היא ממהרת להודיע: "הייתי קטנה, רזה, שחומה ומכוערת. הכי מכוערת מכל אחי ואחיותי. הכי מכוערת בכיתה. לכן הייתי חייבת להצטיין. למדתי כל הזמן והייתי התלמידה הכי טובה בכיתה. וכאשר נפטר אבי, וירדנו ברמת החיים, עברנו לאזור יותר עני ולבית־ספר פחות יוקרתי, הרגשתי יותר טוב. היה פחות לחץ".

מאז שהיא כוכבת בינלאומית (כלומר מאז "נשיקת אשת עכביש" שבו לראשונה דיברה אנגלית), אין לסוניה ברגה מקום מגורים קבוע ותמיד שואלים אותה איפה היא חיה ותמיד היא נבוכה. "אני לא יודעת מה לענות על השאלה הזו. שואלים אותי: 'סוניה, את לא נוסעת יותר מדי? את חיה כמו צוענייה'. ואני שואלת: האם זה חשוב שיהיה לי בית? אני רואה צוענים והם שרים ורוקדים, וגם אני שרה ורוקדת. אני חושבת שאקנה בית רק כדי שאוכל לומר, יש לי כתובת, אני חיה כאן. ואהיה נורמלית, כמו כולם.

"לא איכפת לי בית, אבל אני רוצה שלידידי יהיה הטלפון שלי, כדי שיוכלו לבוא ולבקר אותי. אני נמצאת הרבה בלוס־אנג'לס, כי שם אני עובדת, אבל המקום הזה לא מתאים לי. שכרתי שם בית ולא ריהטתי אותו. רק מחצלות יפניות וקירות מנייר אורז. פתוח, אוורירי וגם ארעי. קניתי בית בצפון ברזיל, באזור באהיה, אבל אני בכלל לא נמצאת שם. אלה המקומות שעליהם כתב ז'ורז' אמאדו בספריו וגם ב'דונה פלור'. אלה אזורים הכי אהובים עלי. אנשים יותר פשוטים, פחות כסף, קרוב לברזיל שבה גדלתי".

בסצינת שיא של ברגה בסרט "מילגרו" היא עומדת בכנסיה, מול כל בני העיירה וקוראת להם להתנגד לרוכשי אדמתם. נאום חוצב להבות, ולא הרבה הצלחה. "זו היתה הסצינה הכי קשה בסרט. האשה הזו קמה ואמרה דברים שאותם החזיקה בבטן עשרים שנה. דברים שאני, סוניה ברגה, לא הייתי יכולה להגיד. לקרוא לאנשים להלחם במי שמנסה לנשל אותם ולנצלם. בתור כוכבת כזו מפורסמת אני יכולה להתקשט, לקנות יהלומים, אבל לא לדבר גלויות. תמיד אני חושבת שעלי להיות נחמדה".

הסרט היה חוויה מיוחדת במינה בשבילה בגלל עבודה עם רדפורד. "זה היה סרט בלי כוכבים, לא היו נסיכים ומלכות על הסט. רדפורד לא עשה חזרות. באנו לגלם בני אדם אמיתיים ולא דמויות. היינו יושבים, מדברים, הוא היה מחזיק לי את היד, מדבר על הדמות וזהו. לעבודה. נשארתי במקום עד סוף הצילומים למרות שהתפקיד שלי נגמר אחרי חודש. בניו־מכסיקו יש אווירה מאוד מיוחדת. לשמיים יש צבע אחר, הכוכבים נראים אחרת. יש כישוף, ואתה מאמין שבאמת יש מלאכים באוויר, כי מרגישים כל כך טוב".

בסרטים שלה מתערבים מציאות וכישוף. כך כמובן ב"דונה פלור נשואה לשניים", שבו מתוך הקוסם של האל אושוסי את ואדיניו מן המתים, כדי שיבוא אל מיטתה של דונה פלור הנשרפת מרוב געגועים אליו. כך ב"נשיקת אשת עכביש", המערב הזיה וחלום וסרט בתוך סרט, ודמותה של ברגה היא דמות כפולה של אהובה מיסתורית, וכך גם ב"מילגרו", שבו המתים קמים ונרפאים, פסלי קדושים וחזירים תשושים יוצאים למלחמה.

אחרי יומיים בקאן חוזרת ברגה ללוס־אנג'לס לעבוד על סירטה החדש, ובין לבין היא גם עושה את אותה פרסומת לסבון. "זו הפעם השלישית בחיי שהסכמתי לעשות פרסומת כי אני לא אוהבת את זה. אבל כאן זו מעין סידרה. עשיתי כבר את הראשון ועכשיו השני. אני מקווה שאני לא משכנעת אנשים לקנות משהו שהם לא היו קונים ממילא. הבמאי הוא חבר טוב ואנחנו די נהנים".

אשה עסוקה מאד.

אילו נתנו לך עכשיו חודש חופש, מה היית עושה?

"יש לי חלום. לנסוע ליוון. לראות את המקדשים העתיקים. ארכיולוגיה, זה הדבר הכי אהוב עלי ומצאתי השוואה בין ארכיאולוגיה למשחק. את רוצה לשמוע? או ככה. שחקן, כמו ארכיאולוג, כל הזמן מחפש בפנים, מחפש משהו חשוב מתוך שומדבר, הוא חופר וחופר ומוצא משהו, ואז בא אליו עיתונאי ואומר לו: 'אתה מאוהב? עם מי יש לך סיפור?' והארכיאולוג קורא: 'אלוהים אדירים! מצאתי כאן חרס נהדר'. והוא חופר וחופר עוד ומוצא טיפה ועוד טיפה ושמים את זה במוזיאון ואנשים באים לראות ומתפעלים. ואז שוב בא אליו העיתונאי ושואל: 'מה זה, איפה מצאת את זה? בניו־מכסיקו.

"אמר פעם הצייר מאטיס: הפרחים יהיו תמיד כאן בשביל אלה שרוצים לראותם".

עירית שמגר

תצלום: הכשלון העצוב

רם לוי, במאי. "לחם" כבר מזמן הפך לחלק מהקלאסיקה של הדרמה המקורית בטלוויזיה. בתוך המסגרת של הערוץ האחד הוא מהבודדים ששומרים עדיין על חופש היצירה. אפילו אורי פורת עוזר לו. רוב הסרטים שלו עוסקים בצד העצוב של החיים כאן, בטעות שנבטה מהיסח הדעת למימדים של אסון. והוא מסתכל, מתאר, לא מצדיק, אבל מבין. עכשיו ב־1946, ב"משחקים בחורף".

מאת תלמה אדמון

רם לוי: "אני מודע לכך שמה שאני עושה הוא רק צל צילו של מה שרציתי לעשות"
(צילם: שמואל רחמני)

בתום ההקרנה המוקדמת של "משחקים בחורף", נתמשכה דממה באולם הקטן. שקט ככר צף מתמונת הסיום ורבק בקהל. היה צורך בהארכת רגעי החושך. האנשים התקשו להציץ מיד זה בעיניו של זה. אבל גם קריאה לעבר המקרין: רגע, אל תדליק עוד את האור! היתה כגרר הפרת העיון הפנימי במועקה.

האור חשף מסך שהתרוקן, מישהו ניסה למחוא כפיים וחדל. קומץ הצופים ניגש לאט אל רם לוי, הבמאי. היתה הצטופפות חרישית במרכז החדר, כאילו יכול היה מישהו, אולי היוצר, לסובב לאחור את גלגל הסרט שהוא חיינו כאן. או, לפחות, לספק איזה פיתרון.

גם "משחקים בחורף" (לפי סיפור של יצחק בן־נר), כמו "לחם", סרטו הקודם של רם לוי, יותיר את הצופה בודד עם תחושת האסון חסר הפשר. מסופר כאן על ישוב קטן וכושל, מין אין־מקום נטוע באורח סתמי בביקעה סמוך לחיפה, ב־46'. אנשיו נאבקים על קיומם הכלכלי, סובלים השפלות כיבוש בריטי, מסובכים בדעות קדומות, גזעניות. פני האנשים מרים. בקיץ דוקרים את עיניהם ברקנים, בחורף הם בוססים בבוץ. הילד אלי, חרמות המרכזית, אינו צוחק לעולם. בעדשת רצינותו הקודרת נראית המציאות קשה ולא מובנת.

"אני לא מצדיק", אומר וייס, אביו של הילד שמנקודת מבטו מסופר הסרט. "אני לא מצדיק, אני מבין". וייס הוא השקט השפוי, העצוב וחסר ההשפעה, במקום הזנוח. הוא עולה מהונגריה, מתעקש להמשיך לגדל פרות בכפר שכל פרותיו נמכרו ואנשיו שקעו לפאסיביות ועופה. סביבו עולים חדשים מפולין ומעיראק, את קו מבטו חוצה ערבי נהג בחמור, ובמתבן שלו מסתתר לוחם לח"י. "יש בכפר בוגדים", אומר מישהו, ווייס משתיק אותו: "בוגרים כמיז באנגליה? כך? ביהודים?"

האמירה של וייס היא האמירה של רם לוי. האיש שנמצא בתוך ההתרחשות, כואב אותה וחרד, לא מצדיק, רק מבין, ואולי גם לא מבין, אבל מסוגל לפחות לתאר. והוא לא יוצא מאושש אחרי פריקת התמונה. לא מחדש אופטימיות. לוי יודע שהוא חסר יכולת לכוון את המאורעות, ממש כמו וייס בסרטו.

"בכלל הטרוריסטים האנגלים יעזבו את הארץ ואנחנו נישאר עם הווילדע חייעס", אומר כפרי אחד בסרט. "אנחנו עוד נבכה על זה מאה שנה".

רוב סרטיו של לוי עוסקים בבכיות מאה השנה של המקום הקרוי ישראל. אותן בועות אסון, שגדלו ותפחו מתוך נבט של טעות היסח הדעת. "אני אחמד", סרט קצר שהפיק והיה שותף לכתיבת התסריט שלו, סיפר ב־66' על נער ערבי, פועל בתל־אביב. לפני מלחמת ששת הימים, לפני קום הטלוויזיה ומצעידה צנחנים בוכים בירושלים המאוחדת, לפני שרמי לוי למד קולנוע בלונדון, שנים רבות לפני האינתיפאדה. הסרט, תמים על רקע הימים האלה, נאסר אז בהקרנה.

בהמשך היה "חירבת חיזעה" (78'). קבוצת חיילים מפנה כפר

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

ערבי מתושביו בסוף מלחמת השחרור. עוד שערוריה תקשורתית סביב היוצר, שסטיגמת השמאלנות דבקה בו, לצורך הקלת תיוקו.

לפני שנה הוקרן "לחם". דרמה חברתית על משפחה חסרת עתיד בעיירת פיתוח נגבית. גיבור הסרט, שלמה אלמליח, חותם את מאבקו על הקיום במוות ותרני, כשהוא מצונף חסר ישע על הספה בסלון.

והמוות, בבחינת הכחדת הטעות, הפתרון היחיד, שאחריו אפשר לנסות להתחיל מחדש, עוד יופיע ביצירתו של לוי.

"משחקים בחורף" מתאר מצב של כיבוש. לצורך כך הוא נודד יותר מארבעים שנה לאחור, לזמן שבין פקיעת ההשלמה עם הכיבוש לבין המלחמה על העצמאות. היהודים הם הצד הנשלט במקרה הזה. ג'יפים בריטיים תלפים על־פני קבוצת כפריים יהודים, שחרדה ועסר וראות בעיניהם. מבחינת לוי אין הבדל בין תקופה שבה יהודים מצייתים לפקודות חסרות הגיון של קצין אנגלי, לבין תקופה שבה הם שומטים פקודות כאלה על ראשי עם אחר. ההרחקה אל שנות הארבעים אינה מתקיימת לצורך פרספקטיבת המטאפורה. לוי אהב את הסיפור של בן־נר, מצא בו עוצמה, רצה לתרגם אותו למריום הקולנועי. בדרך הוא תאר כיבוש, כפי שהוא מוכר לנו מ"מבט לחדשות".

כל הסרטים האלה, ועוד רבים אחרים של לוי, מהם דוקומנטריים, הופקו בטלוויזיה הישראלית. אותה טלוויזיה המתאמצת לכוון בכל קרנציות מנהליה אל המכנה המשותף הנמוך ביותר. אותה טלוויזיה, שרוחות הפוליטיקה נושבות בה כסופות בעד חלונות פתוחים. לוי אינו מסכים להגדרתו כיוצר הפורה היחיד במחלקת הדרמה של הטלוויזיה הישראלית, אבל ההגדרה הזאת אינה רחוקה מן האמת. כנגד כל סיכויי אפשרות מימוש הפרוייקטים שהוא יוצא להשלים, הוא מצליח. בסוף יוצא סרט. "אם יש לרעיון כל הסיכויים להתממש, הוא לא מעניין אותי. אם אין לדבר סיכוי, אני לא נוגע בו. מעניינים אותי דברים שיש להם מעט סיכויים".

הוא מדבר על תשוקת עשייה, על יאוש כמרחף. הכרח ליצור, שלא מתכרסם עם השנים, והמאפשר לו לצאת עם סרט שהוא מאמין בו, מדי שנה. וזה יכול להיות גם סרט תעודי על סורק רפואי ('84). באורח פרדוכסלי, הוא עושה (אמנם תוך מאבקים ופשרות) מה שהוא רוצה ובתוך המערכת. חרות שהיתה אמורה להיות רווקא הלוקסוס של העצמאים בחוץ.

במהלך השנים מתגבשת לגבי לוי דעה מקיר לקיר: הסרט שיוצא לו בסוף, הוא סרט טוב. הוא יוצר חשוב, שבגר מנטייה מסוימת לפייטנות העוני, שלקה בה בתחילת דרכו. בצעירותו עשה גם סרטים פחות ברורים, כמו "מי ורדים מפורר סעיד" ('72), וכך יש משמעות לעקומת התפתחותו. יכולתו מתחדדת עם כל פרוייקט חדש. "לחם" נחשב על־ידי רבים לדרמה האמינה והמגובשת ביותר שהופקה בישראל. צפייה מחודשת בו חושפת עוד ועוד רבדים של כוח אמירה מלוטש.

הוא התאמן והרבה. העשייה, עצם העשייה, היא עניין מרכזי בתהליך התפתחותו. הוא מקבל משכורת בטלוויזיה. מזה ומכמה הרצאות באוניברסיטה הוא מתקיים. לא מחלטר, לא מביים פרסומות לקולנוע. הוא מנצל את הזמן לקריאת תסריטים, לבדיקת רעיונות, לכתיבה, ולמלחמות על השגת תקציב. בין דרמה לדרמה בוקעים אל המסך סרטים דוקומנטריים, שגם מהם לא נעלמת אישיותו הרגישה, המתבוננת, המסיקה, של הבמאי. בסרט על שכונת עוני הוא מושיב ילד לשיר שיר חלוצי. ממש כמו הקול הצעיר, הנאיבי, השר "כחול ים המים, נאווה ירושלים", ברקע כתובות הסיום הרוממות של מועקת "לחם".

יצחק בן־נר תאר ב"משחקים בחורף" חיים בישוב קרית־חרושת, מעין אנטיתזה לכפר יהושע המצליח, המושרש, המאורגן, מקום הולדתו של הסופר. רם לוי בא אל גוף הסיפור בשלב מאוחר יותר בחייו. הוא נולד באסותא ב־'40 וגדל בתל אביב, מול שלולית גדולה באבן גבירול.

גם תל אביב היתה סוג של כפר מלא בעולים חדשים. האב תיאודור לוי, עיתונאי, לא בא ציוני לארץ. הציונות שלו נבנתה כאן בתולות. רם לוי גדל בבית פתוח. "בית נהדר, בית מאפשר, משפיע בדרך עקיפה, נותן אשליה של חופש. מעבר לחלון הפנימי ליווה את ילדותי תקתוק מכונת הכתיבה של אבא. זה נתן לי בטחון". הבית, ההורים, ואחר־כך האשה (ציפה, עובדת סוציאלית־פסיכיאטרית) ושלוש הבנות ("הנפלאות"), יעלו הרבה בסיפור של לוי הבמאי. מה שנקרא תמיכה, גיבוי, לא חסר לו מעולם בסביבתו הקרובה.

"מה שראיתי אצל הילד הזה הוא נסיון נואש להבין איך העולם המטורף שסביבו פועל. מה מריץ אנשים, מה קורה בין גבר לאשה"

"הכל היה בהיר מאוד בילדותי. הייתי בערך ילד בגיל של אלי, גיבור 'משחקים בחורף', אני זוכר תחושת כוח אדירה. יכולת אז לראות מתל אביב עד הרי יהודה. עמדתי והסתכלתי על ההרים הרחוקים וחשבתי שאני יכול ללכת עכשיו בלי בעיה עד לשם ולחזור".

התחושה הזאת חוזרת?

"מה פתאום, אין דבר כזה"

הוא עשה מסלול של ילד מטופל בבית ספר "הכרמל", "עירוני א'", נח"ל, לימודי כלכלה באוניברסיטה העברית ירושלים, תוך עבודה ברשות לתכנון כלכלי, וברדיו. בתוך כך נהנה לככב בהפקות תיאטרליות של הלהקה הדרמטית באוניברסיטה. גם כשסטה מן המסלול ופנה לפתע ללימודי קולנוע ב"לונדון פילם סקול", עדיין היה בית מעודד מאחוריו ואשה שחלקה איתו חוויות אינטנסיביות בסינמטק הלונדוני.

בתקופת הנח"ל הגיע אל ההרים המופיעים עכשיו בסרטו. הוא שרת בקיבוץ גלעד. בחמש וחצי בבוקר היו יורדים לפרדסי הקיבוץ בעמק.

"כשקראתי את הסיפור של בן־נר זה התחבר לי לנופים האלה. שם עיכלתי את כל החומר שלא הבנתי לקראת בחינות הבגרות. הייתי עומד ליד הגומות עם הצינור וקורא מוספים ספרותיים. בתוך העמק אתה נמצא בין שני דברים שהם יותר מדי. יותר מדי טין ויותר מדי רגבים קשים. הייתי מתפשט לגמרי עירום והולך בנעליים בתוך החריצים העמוקים של הטיט. תחושת השחרור, כשאין אף אחד מסביב, ואני הולך על האדמה, תחושה משוגעת".

היציבה על האדמה, המספקת סיבה ובטחון לתחושת ריחוף, תתאים לתאור היצירה של לוי. הוא מדבר על סיבה ומסובב, חיבור שבין הגיון לדמיון, עקרונות שרכש בלימודי הכלכלה. גם בסרטים הלא דוקומנטריים שלו יש מלאות ריאליסטית צפופה. הרעיון המובע לובש צורה אמינה ומשכנעת, גם אם העלילה מצוצה מהאצבע. והעלילה של לוי, אינה מצוצה מהאצבע. האנגלי ישב אז בארץ. האנגלי בא לערוך חיפושים, הפגין כוח. בסרט של לוי האנגלי יורד מהג'יפ, בא בחלונו של החנווני, מבקש־תובע סיגריה, מצית, מתחיל לרקוד סטפס לצלילי נעימת רקע של התקופה. עקבי הקצין נוקשים בעליזות שהופכת אכזרית ומתגרה, לעיני קומץ ילדים. הנעליים המבריקות בועטות תוך ריקוד בבקבוקים וביצים. הריקוד והמוסיקה מתערבבים בצלילי ניפוץ ושבירה מכוערת.

סצינה שכולה המצאה מופלאה, הבנויה על תיחקור. לוי קיבל מידיד לונדוני רשימת שידורים של הבי.בי.סי. לחיילי הממלכה היושבים באזור חיפה, פלשתינה. לוי שוחח עם השחקן שלו, מייק אלטמן, שבדרך אגב הסגיר את כישורי הריקוד שלו. לוי ניצל את כל האפשרויות לבניית תמונה שלא היתה ולא נבראה ובכל זאת נראית כקרועה מתוך מציאות.

אלמלא נחבל בתחילת דרכו היצירתית, אולי היה נעשה סופר, במקום קורא ספרות ותסריטים, ובונה עולמות על פילם. בבית הספר העממי הצטיין בכתיבת חיבורים. "עד שטראחו עליתי לתיכון והמורה שם היה מליצות, השפה שלי נהרסה לחלוטין, קיבלתי חסם בחיבור, תוך נסיונות לעמוד בדרישות שלו, ולא יכולתי לחזור לשפה הקודמת שלי. אז אם אתה לא יכול לכתוב, תעשה סרטים". כך קורה, שברוב סרטיו הוא שותף לכתיבת התסריט, אבל אינו הכותב בפועל. מה שמותיר אותו אחר־כך אסיר תודה לסופר שכתב את הספרות ולתסריטאי שעיבד את הספרות לקולנוע.

ההתעקשות שלו למנות את כל האנשים שהוא מודה על שיתוף הפעולה שלהם, משעממת לפעמים כמו נאומי רשימת השמות של זוכי האוסקר עם הפסל ביד. אצל לוי ההתנהגות הזאת היא חלק מאופי קפדני, עקשני, פרפקציוניסטי. במהלך ההקרנה הוא קרא לחלל האולם החשוך את תרגום הרפליקות בהונגרית וביידיש, ששיבוצן בווידאו התעכב יום או יומיים. בתום ההקרנה הוא עושה מה שאף במאי לפניו לא עשה בסיטואציה דומה. הוא מציג לפני העיתונאים את ערה לפיד, עורכת הסרט, את אילן וירצברג המוסיקאי, ועוד, ששכחתי את שמותיהם והוא ינזוף בי על כך.

"במשך כל תהליך עבודה על סרט אני שומע ממנו רק על בעיות", אומר אלי זוהר, שו"ד, ידיד קרוב מימי הנח"ל. "כשהעבודה ניגמרת ואני שואל: נו מה, הוא מושך בכתפיים ובקושי מוציא אֶהוּ... אף פעם הוא לא מרוצה מתוצאה. אחר־כך אני בא ורואה סרט נפלא".

לוי לא מגיע לעמדה של שביעות רצון מפני שהוא מודע לעובדה שעיסוקו מושתת על פשרות. הוא מדבר על זה בכל הראיונות שלו. "כל בחירה שאני בוחר מתוך אינסוף אפשרויות, היא ויתור על בחירות אחרות. אני מתחיל לפעול מתוך ספק. אבל אם אני מחליט על אפשרות, אני נאמן לה עד הסוף. וכל הזמן אני מודע לכך שמה שעשיתי הוא רק צל צילו של מה

(המשך בעמ' 46)

גל יחס ויניב בשארי ב"משחקים בחורף". "הילד הזה, בסרט, לא מבין כלום, כמוני".

מתים להיות חולים

גם הוא, איך לא, אחד כזה. האבא שלהם. ד"ר ריצ'רד פוקס, מומחה להיפוכונדריה והיפוכונדרים, בית-חרושת לספרים מצחיקים. יהודי שוודי, רופא אמיתי עם תעודות שבא אלינו לכבוד פרסום הגירסה העברית של ספרו "אין ספק, אתה חולה", מדריך עזר שימושי להיפוכונדר, הכל על איך לסווג רופאים, אחיות וחדרי מיון, איך לאגור תרופות, איך להרגיש כל הזמן על סף התמוטטות. את אשתו הוא מחביא מתחת לשולחן, לטיסה הוא מתכונן בארון, עם עשרה חברים, למסיבות הוא לובש בגדי קרקס ומשום מה, למרות שיש לו חליפה הולמת, הוא לא חושב שיזכה בפרס נובל.

הוא הזמין קולה. המלצרית מחקה את החיוך מהפנים ואמרה שזו מסעדה, אז היא לא יודעת אם אפשר לשבת כך סתם באמצע היום ורק לשתות קולה, היא צריכה להתייעץ – והלכה. ד"ר ריצ'רד פוקס הציע בחמימות לירות בה. ואחרי-כן גם במנהל המקום. ואחרי-כן – לעשות סקנדל.

בסוף לא נקטנו בשום צעדים מעשיים, רק אמרנו – בכל פעם שהמלצרית עברה בסביבה – שהיא אנטיפטית ומכוערת. ושתינו קולה ומיץ בכוונה לאט. ודיברנו על מצבם העולמי של ההיפוכונדרים. כי ד"ר ריצ'רד פוקס הוא מומחה לנושא, לבד מהעובדה שהוא עצמו – כמובן, איך לא – אחד כזה.

שוודי, אבל לא בלונדיני, נשבע שהוא נשרף בשמש, אבל נראה די שזוף בעצם. בא אלינו כל הדרך משם לא בגלל בנו, בן 19 שנמצא כאן כבר תשעה חודשים בקיבוץ וכל שבוע, בטלפון, מספר לאבא כמה נפלא כאן, גם לא בגלל שבוע הספר. ואולי כן, למרות שהוא היה די מופתע כשבסוף מיפגש הקולה שלנו הודיעה לו נציגת הוצאת הספרים שהוא הולך ליריד כדי לחתום על המהדורה העברית של ספרו ("מה אני צריך ללכת לשם אם יהיו שם כל כך הרבה אנשים? אני לא סובל בני אדם, לא אמרתי לכם"?). אז כן, הוא בא לישראל בגלל שממש עכשיו יצא לאור בעברית ספרו הראשון, שהוא בעצם כבר בר-מצווה – "אין ספק, אתה חולה", מדריך עזר שימושי להיפוכונדר (הוצאת "מסדה", איורים דני קרמן, תרגום: פרופ' אמנון פריד).

כמעט כולנו היפוכונדרים, טוען ד"ר פוקס. אנחנו עושים את זה בכדי להשיג תשומת לב, לתת ביטוי לחרדות, לפחדים, לבקש רחמים. אבל מעטים מאוד סובלים מהיפוכונדריה ברמה שבה דרושה עזרה של פסיכולוג. הרוב השקט (שקט?) הם ההיפוכונדרים הנורמליים אליהם פונה המדריך. שם מסביר הדוקטור הטוב איך לסווג רופאים, אחיות, חדרי מיון, איך לאגור בחדווה תרופות, איך להרגיש כל הזמן על סף התמוטטות, למצוא סימנים קריטיים באוויר ותחלואים בכל פיסת עור רעננה.

"איש אחר, בן 84, בא אלי שבוע אחרי שנישא לבחורה בת 21. הרגשתי מחוייבות להזהיר אותו מפני הסכנות הטמונות בפעילות יתר שעלולה להביא לאפיסת כוחות. הוא הקשיב לי בתשומת-לב, ולבסוף ענה: 'טוב, אז אם היא תמות – היא תמות. אין מה לעשות'".

ד"ר פוקס הוא רופא אמיתי, עם תעודות ומירפאה ועבר של עבודה בבית-חולים. רופא כללי, מקביל בארצנו למושג רופא פנימי. "היפוכונדריה זה חלק מהאישיות", הוא אומר, "לא משהו שצריך להסתיר, ומצד שני גם לא משהו להתגאות בו".

אז מה, כולנו כאלה?

"לפחות 104 אחוזים מהאוכלוסיה", הוא קובע, ואין לדעת מה מידת הרצינות של דבריו. בכלל, הוא מקפיד להרגיש כל הזמן, נורא בצחוק, שהוא רופא נורא רציני. לך תדע.

ממתי רצית להיות רופא?

"מתמיד. זה קצת שטיפת מוח. איזו משפחה יהודית לא רוצה שהבן יהיה רופא"?

משפחה שרוצה שהבן יהיה עורך-דין?

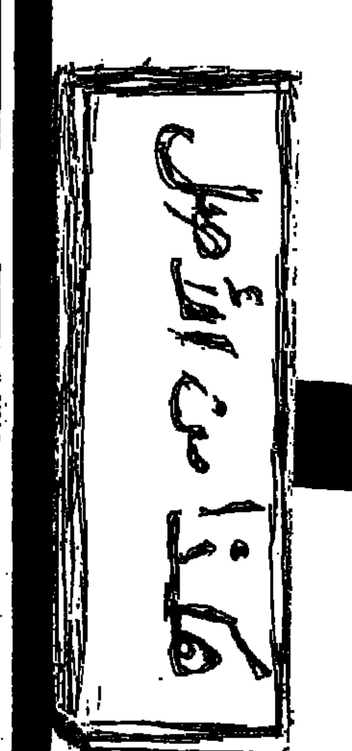
"מה פתאום, עורך דין זה בסך הכל ילד יהודי נחמד שלא יכול לסבול לראות דם".

הוא דווקא היה מסוגל, והלך ללמוד רפואה. "אני לא צוחק על מי שחולה באמת", הוא מצהיר, ובארשת רצינית מפליג בתיאור איך בשום אופן אינו מתבדח עם החולים שלו, ואיך הוא נהנה לשמוע שהספרים שלו עושים שמח לאנשים שיש להם הרבה סיבות אמיתיות להיות עצובים.

ילד טוב שטוקהולם, ריצ'רד. אבא שלו סוחר בשטיחים פרסיים, אמא שלו עקרת בית. בית דתי ממש, עם אוכל כשר ולימודים בחדר פעם בשבוע.

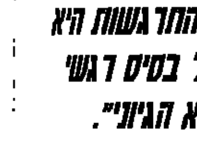
(המשך בעמוד הבא)

ד"ר ריצ'רד פוקס, מומחה להיפוכונדריה: "רק רופא אחד אמר שאני עושה עול לקהילת הרופאים, אבל הוא לא היה חבר שלי, בקושי ידיד".

בטיילת בת"א: "זו פעם ראשונה שאני כאן ואני חש קשר למקום. זה שונה מאוד משוודיה, נחמד, אבל קצת קריר"...

"ישראל היא בשבילי משהו סנטימנטלי, בכלל לא הגיוני. כל המשיכה שלי הנה וההתרגשות היא על בסיס רגשי ולא הגיוני".

האיורים בגוף הטקסט בכתבה: דני קרמן

(המשך מהעמוד הקודם)

למד לקרוא עברית "עם הסימנים מעל ומתחת לאותיות", אבל שכח. מאבא שלו למד את אמנות משחק הפוקר. כן, זה עם הקלפים והכסף. ככה מימן חלק מהלימודים ועוד כמה שגעונות, כמו הבגדים המוזרים שהוא אוהב ללבוש. לא למירפאה, חס ושלום ("אני לא צריך את הבגדים האלה כל יום, רק פעמיים־שלוש בשבוע"), אלא למסיבות, למשל. "בגדי קרקס", הוא מגדיר אותם.

מה זה בגדי קרקס?

"כאלה שאחרים לא לובשים. הבנים שלי מגדירים אותם מכוערים".

למשל.

"למשל ז'קט בכל צבעי הקשת, שאפשר להתעוור כשמביטים בו, למשל מכנסי זמש".

איפה אתה מוצא כאלה?

"בדרך כלל אין בחנויות, למה מי המטורף שיקנה אותם? או אשתי תופרת אותם בשבילי".

נחמדה האשה, קטרינה שמה.

היא כאן איתך?

הדוקטור מרים את המפה, נעלם לרגע מתחת לשולחן, שב ועולה, מסיט את משקפיו למקומם וקובע בפסקנות, "לא, היא לא כאן". ואחרי שהוא מסדר את השיער הוא מוסיף, "אבל היא באה איתי לישראל. היא במלון".

אשה חזקה היא צריכה להיות. היא המנהלת היום את כל הצד העיסקי של כתיבתו (במרוצת השנים הוא נהפך לבית־חרושת לא קטן לספרים) וגם את העסק המשפחתי של השטיחים הפרסיים, מורשת האבא, זה שלימד פוקר. אבל במקצועה היא רוקחת. ביניהם אפשר לפתוח סניף קטן של קופת חולים.

"למבחרים מטיסות, יש תירגול יבש בהכנה לאכילת ארוחה במטוס. להזמין כמה זוגות חברים לארוחת ערב ולאכול אותה בתוך הארון".

מתי התחתנתם?

"ב־1912. השנה בה התקיימה האולימפיאדה בשטוקהולם. באוגוסט נהיה נשואים 20 שנה, זה ברור. זה הדבר שהחזיק הכי הרבה זמן מעמד בחיי בלי שינוי. פגשתי את קטרינה בנשף סטודנטים. כשבאתי איתה לאיזה מיפגש חברים וסיפרתי שזו הפעם העשירית שאנחנו יוצאים ביחד, לא האמינו לי. זה לא נראה מתאים".

קטרינה, מתברר, לא רק התחתנה איתו, היא גם התגיירה למענו. יותר נכון לומר, למען הילדים שתיכננו. "קודם היא בעצם לא היתה כלום מבחינה דתית, כמו רוב השוודים".

לפני כ־13 שנים קם יום אחד בבוקר, ככה הוא אומר, והחליט שכדאי לכתוב מדריך להיפוכונדר. אז ישב וכתב, ומכיוון שלא זכר שראה משהו כזה בחנות ספרים, חשב – אחרי שנתן לקטרינה לקרוא והיא אמרה שזה מצחיק – שאולי כדאי להציע את העניין לאיזה מו"ל. הראשון אמר לו שזה כתוב לא רע, אבל לא יעניין אף אחד. השני אמר לו אותו דבר. גם השלישי אמר לו אותו דבר. הרביעי גם. החמישי אמר "בוא ננסה".

ניסו – והצליחו מעל ומעבר למשוער. מה פירוש? פירושו של דבר שהוא היה שנתיים ברשימת רבי המכר בשוודיה, חלק מהזמן בראש הרשימה. זה אומר שבעקבות הספר (וזה שאחריו, שהוא מעין המשך) נוצרה סידרה קומית לטלוויזיה (שהוא כמובן כתב), שגם היא היתה ראשונה בדירוג הפופולאריות. היסטוריה מהיפוכונדריה.

ואחרי־כן כבר אי־אפשר היה לעצור אותו. 20 ספרים כתב בשנים שעברו מאז, מהם ספר בישול אחד, ביחד עם שותף, וספר אחר שהוציא בהוצאה אחרת מההוצאה הקבועה שלו, בלא שם, כדי לברוק אם הוא מסוגל להצליח גם בלי השם של עצמו. הוא הצליח. לא מכבר הוציא לאור רומן, באנגלית, בבריטניה. באוקטובר הוא יראה אור גם בשוודיה.

למה זה?

"כי כולם אמרו שזה בלתי אפשרי להוציא באנגליה ספר, וכי שוודיה בסך הכל ארץ קטנה, וההצלחה בה נשארת במימדים מצומצמים".

מה זאת אומרת שוודיה ארץ קטנה? ואיפה ישראל ביחס אליה?

"ישראל היא בשבילי משהו סנטימנטלי, בכלל לא הגיוני. כל המשיכה שלי הנה וההתרגשות היא על בסיס רגשי ולא הגיוני".

איך אתה מתרשם מהמדינה?

"זו פעם ראשונה שאני כאן ואני חש קשר למקום. זה שונה מאוד משוודיה, נחמד, אבל קצת קריר"...

ושוודיה, אי־אפשר להתעשר שם מספרים?

"לא, אי אפשר. אני משלם המון מיסים. אנחנו מגיעים כמעט עד מאה אחוזי מסים. התפרנסתי בכבוד, אבל לא התעשרתי. תראי, כל כוכבי הטניס השוודיים הולכים לגור במקומות אחרים בעולם כשהם מתחילים להרוויח".

"הרופא המצחיק", מכנים אותו בארצו. עד לרומן האחרון, הרציני ההוא, שעוד לא יצא בשוודיה, כל ספריו היו ספרי הומור וקריקטורות. כן, הוא גם מאייר חלק מספריו ויש לו דמות קריקטורה של רופא שמככבת כבר תשע שנים בסידרה מצויירת במגאזין שבועי. "כבר שנים אני מנסה להרוג את הרופא הזה והשבועון לא נותן לי. אולי בשנה הבאה, כשיחגוג עשור להולדתו, ירשו לי סוף־סוף לרצוח אותו בידי אחד הפציינטים שלו"...

בספריו הוא צוחק על החולשות שלנו. תשעה ספרים עוסקים ביחסי רופאים־חולים ובעיקר במהותם של רופאים ("רק רופא אחר אמר שאני עושה עוול לקהילת הרופאים, אבל הוא לא היה חבר שלי, בקשי ידיד"), והאחרים נוגעים בכל שאר תחומי חולשותינו. למשל מדריך לחיזורים, שנקרא "כמובן שאתה נחמד – איך להצליח עם בן המין השני", או "אין ספק, אתה יכול לטוס", שהוא מדריך לטייסים שפוחדים לטוס, דיילות מופרעות ושאר יצורים שפוחדים מגבהים. כולל תרגילים.

למשל מה?

"למשל יש תירגול יבש כהכנה לאכילת ארוחה במטוס. לשם כך יש להזמין כמה זוגות חברים לארוחת ערב, ולשבת לאכול את הארוחה, כולם ביחד, בתוך הארון. המתקדמים יכולים לשלוח בסוף תורן להביא קנקן קפה, ולמזוג אותו – בתוך הארון – לספלי הנוכחים. אסור להוציא מהארון את התכולה, כמובן. פעם אפילו הצטלם ככה לטובת ראיון טלוויזיוני כשיצא הספר.

"היפוכונדריה זה חלק מהאישיות. לא משהו שצריך להסתיר, ומצד שני גם לא משהו להתגאות בו".

את הקריירה הרפואית שלו התחיל כרופא בבית־כלא בשוודיה, אחד מבתי־הכלא בו משוכנים האסירים האלימים ביותר. שם למד שיעור חשוב ברשמים ראשונים. "החולה הראשון שהגיע אלי נכנס למירפאה והיה מפחיד נורא. גדול ומרושע, נראה כמו גוכל איום. מיד אמרתי לעצמי שהוא בוודאי פושע מסוכן. ואחריו נכנס איש קטן וקומפקטי כזה, נראה כמו כרנש חביב – והוא היה האסיר. זה האימתני שלפניו היה הסוהר. ככה למדתי לא לשפוט אנשים לפי המראה החיצוני שלהם". והיתה גם הפעם שהלך לאיבוד בחצר הפנימית של הכלא ועקבו אחריו בקריאות רמקולים ואלומות אור זרקורים, ואסירים שרצו שיחתום על כל מיני אישורים, אבל כל זה היה מזמן.

עכשיו הוא עובד על סידרה קומית חדשה שיכתוב לטלוויזיה, למרות שהוא מעדיף את הרדיו – "פחות רוח וצילצולים, לא עושים הפקה גדולה מכל דבר" – ומתכונן לצאת הרומן הרציני שלו בשוודיה. הרומן, אגב, נכתב במקור בשוודית, תורגם בידי אמריקני לאנגלית, ויצא לאור, כאמור, בבריטניה.

למה?

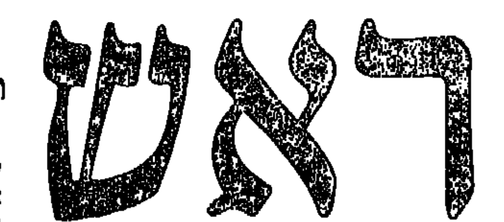
"כי העלילה מתרחשת בארצות־הברית".

למה דווקא שם?

"כי רק שם זה יכול לקרות". זו גם הסיבה שדווקא אמריקני תירגם אותה לאנגלית. פוקס, אגב, מעולם לא היה בארצות־הברית. "אבל יש לי שם

(המשך בעמוד 50)

יהודית חנוך

ראש טוב

בשיער, כמו בבגדים של קיץ זה, הכל הולך. קצר וארוך, מתולתל וחלק. כל כך הרבה אפשרויות עוד לא היו. קשה מאוד למצוא שני ספרים שהם בראש אחד. מה שנגמר זה ראשי הקיפודים, הפיאות המגולחות, התסרוקות הבוטות והקשוחות. גם בשיער, הדגש הוא על רכות ונשיות.

רעמת שיער ארוך ומטופח, היא לא רק תסרוקת, היא גם מסר נשי ואירוטי. גברים אוהבים שיער ארוך. נשים חכמות תמיד ידעו את זה. עכשיו גם האופנה בעד. אם בוחרים בתסרוקת גמישה, עם שיער באורך נכון, אפשר לשחק בו, בעזרת ג'ל ומוס, בין משוך לאחור, מבריק וחלק, לבין פרוע מתולתל או מסולסל. להשאיר את כל האפשרויות פתוחות, לחדשי הקיץ החמים.

שחור וחום זה יפה

מרונה, זו מהשירים והסרטים, גמרה עם הבלונד וצבעה את השיער שלה לחום. כשמרונה עושה שינוי כזה, נראה את זה ברחוב, כשמליוני גרופי'ס שלה יעברו מבהיר לכהה. גם בכנס בינלאומי חשוב של מעצבי שיער, שנערך באחרונה בפלורנץ, הצבעים הבולטים ביותר על ראש הדוגמניות היו חום ושחור.

האם הבלונדיות יורדות מראש רשימת המועדפות? עדיין לא. פסים וגוונים זהובים הם "אין" לא פחות משהיו ואף יותר. כדי להשיג מראה טִבעי וזוהר, מבהירים עכשיו את השיער, לא בצבע אחד אלא בשניים או שלושה גוונים. זה קצת יותר מסובך וממושך, אבל נראה הרבה יותר טבעי, אפילו מציירים את הפסים לאורך השערות עם מכחול. בשיטה הכי חדשה, מפזרים אבקת צבע על השיער, כדי ליצור מראה טבע, בלי פסים מסודרים.

גם אצל חומות ואדמוניות, הנטיה היא לעבור משיער צבוע כולו באותו גוון שנראה משעמם ואחיד לשיער שצבוע בכמה גוונים. זהו תהליך מסובך, שתובע מיומנות. תשאלו אצל הספר שלכם.

צוואר של ברבור

הראשים הבולטים: ראש תלתלים כמו בתמונה של אחת המדונות של רפאל, או תסרוקת קצרה ומתולתלת, שמזכירה את היפות של שנות השלושים, בדרמות האנגליות, עם עורף חשוף, רצוי באורך של ברבור. גם תסרוקת של שיער חלק משוך מהפנים.

לא רק העורף חשוף, גם המצח – תשכחו מפוני שגולש עד לעיניים. לפחות בקטע הזה של הפנים אפשר יהיה להזיע בגלוי. מי שרוצה להקדים את הקטע הבא של אופנת התסרוקות, תאסוף את השיער לאחור, בתסרוקת בננה חלקה, כמו בשנות השישים. כבר עכשיו ברור שבסתיו חוזרים לראשים מאורגנים ומטופחים, עם שיער מחוזק בסיכות, לאורך הראש, ממש כמו אז. לדוגמניות הפאריסאיות שהציגו את בגדי החורף החדשים, אפילו ניפחו אמת השיער לגובה, כמו בשנות השישים.

גם גברים עושים את זה

בצבעים, מה שחדש זה שאת מקום החמצן, תופשים חמרים טבעיים. יש צבעים שמבוססים על מבהירים עם אנזימים טבעיים, הרבה יותר בריאים לשיער, לא מייבשים כמו החומרים הכימיים. בארץ, יש צבעים המבוססים על בסיס לא מחמצן ובלי אמוניאק, רק בין אלה שמיועדים לצביעה עצמית בבית. קראו את אותיות ההסבר הקטנות, כדי לגלות את המרכיבים.

בתכשירים בשיטת העשה־זאת־בעצמך, יש גם הרבה צבעים זמניים, שרק מכסים את השיער ולא משנים את צבעו. הצבעים הזמניים, עושים אינסטנט שינוי ונשטפים מהשיער לאחר כמה חפיפות. טובים לנסות בעזרתם גוון חדש ולכסות התחלה של שיער מאפיר.

הקונים הטובים ביותר של צבעים זמניים הם גברים. לא רק בארצות הברית גברים צובעים את השיער, גם ישראלים עושים את זה. כל שנה יותר, מרוויחים האנשים שמוכרים צבעי שיער. קונים אותם ומורחים על הצדעים בבית, ומורידים תוך חצי שעה, עשר שנים מהפנים.

סלסולים, לא רק על בגדים

הראשים החדשים שתובעים נפח, מפתים לסלסל את השיער בסלסול תמידי. כדי לצאת עם ראש מתולתל ולא חרוך, צריך לברוק היטב את המיומנות של הספר(ית). זה הקטע הכי מועד לכשלונות, בדרך כלל בשל שהייה ארוכה מדי של נוזל התלתול על הראש. מי המלח והשמש נוטים להחליש את השיער, לכן, היזהרו מסלסולים בבקבוק.

ראש חדש על המסך

המכשיר החדש ביותר במספרה הוא ה"תרמיון". שילוב של מצלמת וידאו ומחשב, שמאפשר לנו לראות איך תיראה על הראש הפרטי רעמה כמו של פארה פוסט, או כל תסרוקת שבאלבום הצבעוני. הלקוח(ה) בוחרים מתוך מאות תסרוקות שבקטלוג שתי תסרוקות. פני הלקוחה מצולמות במצלמת וידאו והתצלום מועבר למסך. התסרוקות מותאמות לפנים על ידי תיכנות מיוחד. בשלב הסופי, הלקוח(ה) מקבל שתי תמונות מחשב עם התסרוקות שבחרו.

התהליך נמשך כחצי שעה, ועולה 35 ש"ח. בארצות־הברית המכשיר מצוי במספרות רבות. ה"תרמיון" מאפשר לנסות שינויים דראסטיים בתסרוקת, כמו לקצר שיער ארוך מבלי לגזור אף שערה. גם גברים נעזרים בו. לפני שהם קונים פיאה או הולכים להשתיל שיער, במלחמה נגד קרחת נוצצת. בארץ, רכשו מכשיר כזה, בינתיים, רק שתי מספרות. "רוק הייר" ואסף קוסטין. חסרונו של ה"תרמיון" שהוא מציג תצלום חזית בלבד. תסרוקת צריך לראות גם בפרופיל. הדור הבא של מכשירים אלה יכפיל גם כמראה הצדדי של התספורת.

חדש במספרה: שילוב בין וידאו ומחשב, שמאפשר לראות איך תיראה התסרוקת על הראש הפרטי. ("תרמיון" של אסף קוסטין)

שיפודים

משהו:

שבוע הספר העברי בסימן פריחה. השנה כבר אפשר לקנות ספרים חדשים חדשים, עדיין בגליונות דפוס, עם הוראות להגהה, חיתוך, והרכבה עצמית בבית.

על מסעי להקות הקיץ

הקיץ הגיע, הלהקות יוצאות לדרך. הגראנד־טור הגדול החל. כמה מהכוכבים המרתפים ינחתו גם בארץ. מעמוד מודפס שבידם יקראו: "שלום, ארב טוב". ואולי, אם הם כאן, האמרגן גם יוסיף להם: "מזמן לא היה לי קהל מכוער כל־כך", לסיפוק טעם קוני הכרטיסים.

מייקל ג'קסון כבר היה השתא בסיבובו האירופי, ברוס ספרינגסטיין צפוי, יו שתיים היו בשנה שעברה באירופה ובישראל טו, והפינק פלויד יתנו גם הם סיבוב קונצרטים, ויקבצו עוד כמה פרוטות לימי זיקנתם. ממש כבר אי־אפשר יותר להעריץ אמן ממרחק. תרצה או לא תרצה הוא נוחת בדלת ביתך ומחרב את כל ההילה שלו. עוד מעט קט ואין הבדל בינו לבין להקת המתנ"ס ממול.

אני עוד זוכר את הפעם הראשונה בה ראיתי להקה זרה בחיים. הייתי אז בקיבוץ, ילד בכיתה יוד אלף. היה לי קרוב רחוק בעיר (ואבא שלי). הגולדן גייט הגיעו לארץ. הגולדן גייט. מילדי המשק הייתי היחיד שהיה לו פטיפון. היינו בני הדור שקראו לזה פטיפון וצחקנו על מי שקורא לזה גרמופון. אחרי־כן קראו לזה היי פיי וצחקו על מי שקרא לזה פטיפון, ואחרי־כן הגיעו אלה שקוראים לזה סטריאו, והיום כמרומני מגוחך לומר סטריאו ואומרים מערכת – אם בכלל עוד מקשיבים למוסיקה במקום לראות אותה בווידאו. סליחה על קפיצה זו הצידה הממחישה את הסכנות שבהיסחפות לזכרונות.

בכל אופן, לא רק פטיפון היה לי, אלא גם תקליט. והתקליט שהיה לפטיפון היה תקליט של הגולדן גייט. עד היום אינני בטוח שמישהו ברצינות צריך תקליט אחר. הכל נובע ונוצר משירי הכושים הראשונים. לחברי במשק היו תקליטי האורגים ו"אוקלהומה", אלא שלי לא היה אף פעם אורך־רוח לנסיונות בני הגזע הלבן לשאת קולם בשיר.

פתאום נודע לי להפתעתי שהגולדן גייט מגיעים לארץ וכי הם יופיעו במועדון הלילה "כליף". אותו קרוב שהזכרתי קודם היה איש מועדוני לילה, ובאותו זמן היתה לו איזו אמריקנית שרצתה להיות חביבה אלינו, וככה אני ואחי לבשנו סוודרים חדשים והוסענו ל"כליף". היינו ראשונים במקום, ותפסנו את השולחן הכי טוב. התשלום כלל משקה ראשון. הזמנתי ויסקי עם מים כדי לעשות רושם על עצמי.

חיכינו. "ילדים, אולי אתם מוכנים לעבור לשבת במקום אחר, רואים טוב גם משם", היה ניגש אלינו מלצר כל רגע, כשהמקום התמלא.

אמרנו "לא", ונצמדנו לכוסותינו.

בסוף עלו הגולדן גייט והופיעו. החצי הראשון, שהיה ספיריטואלס, היה באמת מהמם. בחלק השני הם הרסו לי סופית את הערכת האמנים. הם שרו מה שהם חשבו שמתאים ל"כליף": לדוד משה היתה חווה ומיני שירים

מלאי עליצות כגון זה. שירי הופ הופ הי הי.

בכל אופן ביציאה משם, בשעה מאוחרת מאוד בלילה, הם עמדו ואפשר היה ללחוץ את ידם. "כליף" בסך הכל זה לא מקום גדול. לחצתי לאחר מהם, והוא אמר:

Thank you for coming

אמרתי את השטות הבנאלית:

Thank you, it was very nice

והרגשתי מה שמוגדר ברייקנות כפאריחה.

הבנתי סופית שאין לי מה לחפש בהופעות של אמנים, ואם מישהו ראה אותי בלהקת רנסאנס או בממפיס סלים או במופע של זמרת ברזילית בלתי נשכחת, נו איך קוראים לה, בפארק הירקון, בסדר, אז הייתי. אני חי את החיים המקובלים על סביבתי, מקיים את הטקסים כהלכתם, אף הולך לסאנקאיי ג'וקו. אבל מאז אותו ערב עם הגולדן גייט אני לא מתרגש מזה יותר.

בשנה שעברה יצא לסיבוב גם בוב דילן, הגיע לארץ ועורר גלי השתפכויות שקצת הצחיקו אותי. הוא היה, אגב, גם ברומא, ובא לתפילת יום כיפורים בבית כנסת קטן של העדה הטריפוליטנית, רווקא. גם זה שיעשע אותי. בנעורינו אכלנו ביום כיפור כדי להיות כמו בוב דילן, ובוב דילן, מה הוא עושה? צם.

ועוד מישהו היה באיטליה בסיבוב בשנה שעברה: דייויד בואי. בטלוויזיה האיטלקית ריאיינו מעריצות שבאו לאצטדיון כבר בבוקר מוקדם כדי לחכות להופעה שבערב.

רשמתי לי על פתק שורות מראיון קטן שהיכה את ליבי, כי הוא נראה לי פתאום שיר יותר יפה מכל שיריו של דייויד בואי או איזה שהוא כוכב אחר. מזמן היה לי חשד שמעריצי האמנים הם־הם היצירה האמיתית. חכו, אני הולך למצוא את הדף. שמרתי אותו באיזו מגירה.

זהו, חזרתי. מצאתי. היה שווה לחפש:

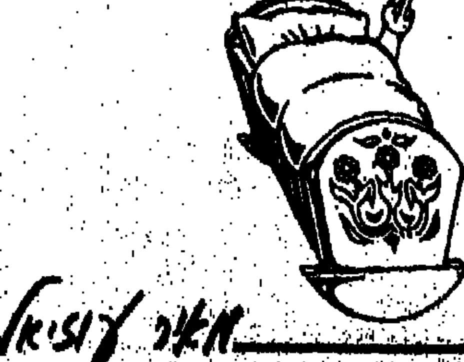
אימרי לי, למה באת לכאן?
אני אוהבת את דייויד בואי.
מה פירוש לאהוב את דייויד בואי?
הוא בשבילי הכל. אני שומעת את
השירים שלו, אני הולכת לכל
הופעה שלו.
במה הוא שונה מאחרים?
יש לו אישיות, יש לו כאריזמה.
מאיפה את?
מסייאנה.
עיר יפה סייאנה, מלאה בהיסטוריה.
מלאה בהיסטוריה, וזה הכל.

מלחמת העריסות

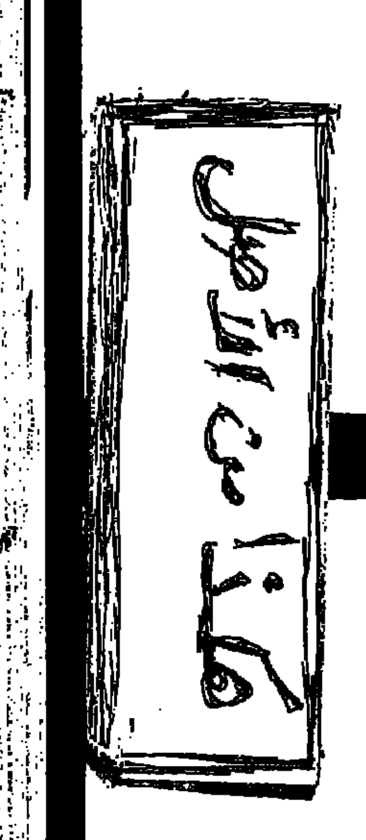
לפעמים אפשר למות מהקוראים. אני פותח את מעטפות השבוע, ומאחת מהם נמשך החוצה הציור הזה, אלוהים יודע מאיפה הם מצאו אותו, ולידו כתוב:

למאיר שלום רב,
השבוע בסיורנו בית היולדות קלטנו את התמונה הבאה –

תינוק פלשתינאי.

מאיר עוזיאל

אדון שמעון

(המשך מעמוד 16)

יותר. מזרחי הבין שחייבים לפעול. שיחה עם ונדל, ונבחרת אירופה, שביקרה כאן, יצאה את הארץ כשהיא אוספת אל חיקה את ג'מצ'י וגם את ברקוביץ'. ועם ישראל חי.

מה מניע בעצם את שמעון מזרחי? כסף הוא לא רואה מהעניין. להיפך. הוא מקדיש שעות רבות לקבוצה הבוגרת ולא רק. מזרחי הולך למשחקי ילדים ונוער, ולמשחקי הנשים. לא רק כדורסל. גם כדורעף, כדוריד, הכל. כמעט אובססיה. הוא מעריץ ואוהד שרוף של מכבי תל אביב בכדורגל. מספרים שלפעמים הוא עולה על טיסה מוקדם מהרגיל כדי להספיק להגיע לבלומפילד. העולם שלו סובב סביב הקבוצה. הוא אוהב את המתח, האקשן, התהילה. מזרחי יודע ששנה אחת בלי אליפות, או עזיבת התפקיד, יהפכו אותו לעור עו"ד. התהילה תשכח. מזרחי יבטל את הכל לטובת אהבת המועדון. אברהם פלדה: "הוא נכנס לכל אגודה. הוא אוהב את המועדון ומקדיש לו הכל. הוא שונא הפועל, אבל לא את האנשים בהפועל. הוא שונא את הפועל על רקע אידיאולוגי וזה יפה. אין כבר אנשים כאלו. אני מעריך אותו, למרות שאני לא תמיד מסכים איתו".

הנסיעות לחו"ל הן חלק בלתי נפרד ממכבי. מזרחי אוגר בידיו את כרטיסי העליה למטוס, מארגן את כולם. חבר הנהלה אחראי, לדוגמא, להביא ארטיקים, שני את המפיות, וכך הלאה. כולם מאורגנים כמו מכונה משומנת. מילת המפתח היא יעילות. לא מחכים דקה. דואגים להם בכל מקום. השנה פתחו בגרמניה לשחקנים זרים של מכבי את המזוודות, כאילו היו סתם בני אדם, כמוני וכמוך. מזרחי רץ מיד למנהל המכס במקום, וזכה להתנצלות. מזרחי מוכר כמעט בכל נמל באירופה. פעם הוא אפילו אירגן לאולסי פרי לצאת מהארץ למשחק ביוון ללא דרכון! מזרחי העמיד את דיבורו שאולסי יהיה צמוד אליו. זה הספיק. גם לשלטונות יוון.

במטוס עצמו מיד נפתח תיק השש־בש. מוני פנאן, חבר הנהלה שבימים כתיקונם אפשר לראות אותו במשחקים מקלל ויורק על שחקני היריב והשופטים, הוא הפרטנר החביב על מזרחי. בכל הזדמנות יפתח השש־בש. חלק השחקנים בא לראות את ההתמודדות. פנאן סוחב את התיק לכל מקום. מזרחי, כמו כל שחקן שש־בש, משלב ביטויים כמו, "הנה אני הולך להביא אותה בשש־שש". ברגעים האלו הוא כאחד העם. כמעט.

בארוחות בבתי מלון הקבוצה, מזרחי, וההנהלה, יושבים ביחד. רק בחתונה של מוטי דניאל, פתחו לו ולברקוביץ' שולחן נפרד, הרחק מכולם. כבוד. לפעמים כשהמזה טובה, גם העיתונאים יושבים איתם. הוא לא יוצא עם השחקנים לקניות, שומר מהם ריחוק מסויים. "אני לא שומר ריחוק תשאל את השחקנים". האמת היא שקשה. השחקנים מעריפים שלא לדבר עליו. במיוחד הצעירים. באוכל, מדברים גם על פוליטיקה. מזרחי ידוע כימני. אומרים עליו שהוא חרותניק שרוף. בימי האינתיפדה, עיתונאים שמעו אותו אומר, "רק אנחנו אשמים שנתנו להם להרים את הראש". מזרחי: "אני מעדיף שלא להיכנס לפוליטיקה. אבל אפשר להגיד עלי שאני לא שמאלן". שוב סמנטיקה.

הוא לא יתן לאיש להתקרב למחלקת הכדורסל. יו"רים קודמים של אגודת מכבי, כמו פלומין, או בוקשפן, שניסו לבדוק את החוזים הכספיים, הורחקו במהירות יעילה. מזרחי לא מחלק את ההצלחה. עם בוקשפן היה לו ויכוח מר. בוקשפן דרש לרדת וללחוץ את ידי השחקנים, מזרחי סירב. רק לאחר ויכוח בטונים גבוהים אילצו אותו להסכים. אין על החוזים של שחקני הכדורסל פיקוח. אפילו ראשי אגודת מכבי לא יודעים על זה הרבה. מזרחי דואג שהמצב ימשיך כך. כל עוד הקבוצה מצליחה, אי אפשר להתווכח איתו.

יחס מורכב מאוד יש לקבוצה עם העיתונות. בעבר הלכה העיתונות עם מכבי, ריפדה אותה באהבה. מזרחי ידע לטפח את הקשר הזה. מסיבות עיתונאים לפתיחת עונה. סמול טוק מרענן שהסתיים בחלוקת

"אין לנו רשימות שחורות כמו שאומרים עלינו, אבל אנחנו יודעים להבדיל בין עיתונאים שמביאים את מה שהם חושבים לבין מי שמראש מבטאים מגמה מסויימת נגדנו".

תיקים ועטים צהובים. השנים שחקו מעט את היחס, מה גם שקם דור אחר, שלא ידע את שמעון. מזרחי הביא את מונח הכספת למכבי. הוא הפך את הקבוצה למעין חסמב"ה. שום סוד לא ידלוף החוצה. מכבי מכבסת את הכביסה רק בבית.

בעבר העיתונות לא פרסמה גם דברים שידעה. כך למשל כשאולסי הסניף קוקאין במקום לבוא למשחק בגביע אירופה. למרות שהעיתונאים ידעו, אף אחד לא כתב זאת, מלבד "העולם הזה". גם השנה היו מריבות קולניות בין קליין למיקי, אבל חסמב"ה היתה במיטבה. חשוב לזכור שהפחד עדיין שורה. מזרחי נוקט בשיטת המקל והגזר. במסעות לחו"ל מכבי נותנת לעיתונאים יחס נפלא. דואגים שיהיו איתם בכל מקום, לא עוזבים לאימון בלעדיך. "תרגיש טוב איתנו", אומרים לך, "ושאנחנו נרגיש טוב איתך".

במכבי תל אביב קוראים כל מילה שנכתבת עליהם. לא ינום ולא ישן. גם כשהם בחו"ל, לצד הקפה של הבוקר הם מקבלים מהארץ דיווחים טלפונים. הקו הלוהט. מזרחי וחבריו מאוד פגיעים ורגישים. מילה שלא במקום יכולה לעורר את חמתם. הם יבואו ויאמרו לך את דעתם על הכתבה. ינסו לשכנע אותך שטעית. לפעמים הם יתנו לך הרגשת שאתה עובר למעשה אצלם. כך למשל קרה לעיתונאי מעריב בועז ביסמוט, שרואיין בטלוויזיה הצרפתית על מכבי תל אביב. בסיום הראיון ניגש אליו מזרחי, ואמר לו בטון נוזף, "מה פתאום התראיינת על מכבי ללא רשותי?" אחר כך דרש לדעת מה אמר ביסמוט על הקבוצה. "בשידור חוקי", נוסח מזרחי.

לעיתונאי ספורט נוסף ממעריב, קובי שם־טוב, הוא חטף את הפנקס, ודרש לדעת מה כתוב בו. זה היה באירוע שבו הוציאו למזרחי את האוויר מצמיגי המכונית, לפני הדרבי בפליי־אוף. דרך אגב, מזרחי כמובן לא החליף את הגלגלים. היו כמה אוהדים מסורים שדאגו מיד לצמיגים חדשים. פעם גם הגיעו ראשי מכבי למנכ"ל מעריב כדי "לשכנע" אותו שעדיף ששליחת מדור הספורט לא תסע עם הקבוצה. הובהר להם שעדיף שיתרכזו בניהול הקבוצה. העיתונאית נסעה איתם, ומכבי נהגו בה בכבוד. שחקנים סיפרו שבסיום המשחק, בחדר ההלבשה, אמר מזרחי ללי ג'ונסון "זרוק

מזרחי יורד מהמטוס ובידו גביע אירופה. הוא מוכר בכל נמלי אירופה. (צילם: שמואל רחמני)

לה את מגן הביצים שלך". הכדורסלנים אמרו שהתביישו.

עיתונאי שפוגע במכבי, גם אם הוא צודק, הוא מבחינת מזרחי באופסייד.

גם היחסים עם הטלוויזיה הם אמביוולנטים. כדאי לזכור שמכבי הפכה לקבוצה של המדינה הרבה בזכות הטלוויזיה. בזכותה היא הפכה לחלק קבוע מהריהוט של הסלון. למרות זאת, מזרחי יודע גם לנזוף בראשיה. כשהטלוויזיה שידרה בזמנו סל נצחון שקלעה מכבי מול קאנטו, אחרי הזמן החוקי, מזרחי הרים טלפון ליואש אלרואי, מנהל מחלקת הספורט בטלויזיה, ודרש להפסיק את השידור. מזרחי: "רק דרשתי שיגידו שהסל לא נקלע אחרי הזמן".

אבל ראו שהסל היה אחרי הזמן החוקי.

"אתה יודע, גם לשניה יש חלקים. הסל נקלע כזמן החוקי".

גם השנה, כשקליין התפרץ, והדבר שוב ושוב, מזרחי הרים טלפון לחיים יבין, להבהיר לו שהאומה במצב רוח ירוד בגלל התמונות הקשות.

מזרחי על העיתונות: "צריך לדעת מה כותבים. צריך לדעת מתי מישהו מנסה להתנכל, וליצור בכוונה תדמית שלילית לאגודה. במקרים מסויימים יש להעמיד אנשים על מקומם. אני יכול להגיד לך שכשחשבנו שאנשים חרגו מהטעם הטוב, פעלנו בנושא. אנחנו יודעים לקבל ביקורת, אנחנו לא חיים בוואקום. אין לנו רשימות שחורות כמו שאומרים עלינו, אבל אנחנו יודעים להבדיל בין עיתונאים שכותבים, ומביאים את מה שהם חושבים, לבין כאלו שמראש מבטאים מגמה מסויימת נגדנו. לצערי, יש גם כאלו שאין להם אמנם תואר רשמי של חברי הנהלה של קבוצות אחרות, אבל הם כותבים כאילו הם שליחים שלהם. בכלל, העיתונות מחכה לנפילה שלנו, כדי שאפשר יהיה לכתוב על קבוצה אחרת. לכתוב על מכבי זה כבר משעמם. מה כבר אפשר לחדש?"

ולכם אין עיתונאים מטעם?

"בהחלט לא".

בעניין הזה מזרחי בעמדת מיעוט. יש עיתונאים שמזוהים עם הקבוצה, חלק מהם אף נקרא דוברי המחלקה. בעיתונות הספורט יודעים במי מדובר.

מזרחי, בניגוד לשמלוק (שמואל מחרובסקי, מנהל הקבוצה) למשל, יודע להפריד לפעמים בין היריבות הספורטיבית ובין ההיבט האנושי, למרות שגם בארון הבגדים שלו לא מצוי כמובן יצוג לאדום. כמישהו בא לבוש באדום, מזרחי ושמלוק שואלים אותו, "מה, אין לך חולצה כחולה או ירוקה. למה דווקא אדום". אם מישהו חוצה קווים ועובר לאדומים, גורלו נחרץ במרבית המקרים. כך היה עם ויסמן, שמזרחי לא הגיע לאירוע החגיגי לכבודו שאליו הוזמן. אבל מאידך, מזרחי הגיע ללווית אימו של אברהם פלדה, איש הפועל. לפני כן היתה שיחה נוקבת בינו לבין שמלוק. האחרון ניסה למנוע ממזרחי ללכת ללוויה. מזרחי הבהיר לשמלוק שיש הפרדה בין המדים לאדם. גם כשאביו של אריה מליניאק נפטר, היחיד מבין מנהלי הקבוצות בארץ ששלח מברק תנחומים היה שמעון מזרחי. למרות שמליניאק מעולם לא אימן את מכבי, ולא תמיד נחשב לידיד המחלקה.

השנה מזרחי עלה לכותרות גם בזכות אירועים לא הכי ספורטיביים שהשתתף בהם. כך למשל, במשחק נוער בחולון, טען השופטים בהחלטתם. לרעת מכבי. מזרחי לא התבייש, ובמלוא כובד חליפתו קפץ מעל הגדר והעמיד אותם על טעותם. צריך לזכור שהוא היה שם על תקן של אוהד. השופטים שינו את החלטתם. באיגוד הכדורסל היה אחר כך בינו ובין יהודה שיקמה ויכוח נוקב, שבמהלכו התעופפו ביטויים כמו, "שקרן, טינופת". מזרחי: "לא ניגשתי לשופטים אלא למשקיף. גם השופטים הבינו שהם טעו, בלי ששמעו את התלונה שלי. בדיון עם שיקמה העמדתי אותו על טעותו". חד וחלק. בעיקר חלק.

מזרחי מסתפר מדי שבוע אצל ספר קבוע, בגלל הוא לא אוהב לשבור מסגרת חיים. אוהב את הדברים

(המשך בעמוד [illegible])

פנטהאוז

יגאל לב

בלאדי מרי

יש סיפור שאורי חוזר אליו כל אימת שהוא יוצא עם כלבו בוני, לערוך את טיול הערב שלו. סיפור כלבתה של מרי, מלכת הסקוטים. לגביו זהו האימון הגופני היחיד שהוא דורש מעצמו. צעידה מאומצת של שלושה קילומטר מסביב לגוש הבתים. כל ערב הוא נועל את נעלי ההתעמלות שלו, לובש חולצה דקה, מכנסי תאקי ויוצא לטיול ערב. בוני, ממתין בקוצר רוח לאדוניו שורט בדלת ומזנק כפגז תותח נחפז אל טיול הערב שלו. אורי, במרוצת הזמן, התרגל שילדי השכונה מקרמים אותו בקריאה "הנה כלב" או "כלב תמוד", או "בוני בוני". ביטויים מכוונים אל בוני, שנשרך מאחוריו ולשונו משורבבת החוצה, ואף על פי כן, ברגעים של הומור, הוא קד קידה לילדים ונוהג כאילו השם הזה כוון אליו.

לגבי אורי, הצעידה מסביב לגוש הבתים איננה רק אימון גופני לשמור על כושרו אלא גם מבחן. הצעידה קשה. פוסע בצעדים גסים מהירים. משתדל לגמוע קילומטר בפחות מתשע דקות. שרירי רגליו כואבים והוא מתמסר ליסורים בעונג וכל אותה עת הוא מעסיק את עצמו במחשבות שהוא לוקח כצידה לדרך.

הסיפור של מרי מלכת הסקוטים, או בלשון האנגלים "בלאדי מרי", קשור בכלבה של המלכה. אורי זוכר כל פרט מהסיפור. זה היה ב־8 בפברואר 1587, בטירת פודרינגיי. באולם הוצב הגרדום אליו הובלה מלכת הסקוטים, לבושה ארגמן וכפפות ארומות. זו היתה תמונה דרמטית, מול שחור הגרדום. ואז, כאשר הגרזן כמול הלהב ירד על ראשה, זינק מבין שמלותיה גיבבה כלב השעשועים שלה. כיצד הסתירה אותו בדרך לגרדום? מה עלה בגורל כלב השעשועים של המלכה? כאוהב כלבים מושבע, השרידה שאלה זו את אורי יותר מאשר הטרגדיה של מרי בדרכה לפגישה עם התליין.

אבל, לא רק הטיולים מזכירים לאורי את "בלאדי מרי", אלא גם שכנו מהקומה השניה. אמיר שחר. גבר מסתגר, המגדל חמישה כלבים. בשנה האחרונה יצא לפנסיה ממקום עבודתו כמנהל חברה, ופרש לגימלאות מחייו המשותפים עם אשתו שלא יכלה לשאת את אהבתו לכלבים. בתחרות הפסידה תמיד. אמיר, גבר גבה קומה בעל ארשת רצינית־כאילו, ראהבילדותו מחוה מחריד, ומאז, קפאה על פניו הבעת אימה שהפכה מסיכה, ושוב אין אתה יכול להגיע לאיש המסתתר מאחוריה.

אהבתו לכלבים קירבה אותו לגליה ואורי. בוני אהב להשתעשע עם כלבי הקוקר ספניאל שלו. כשהיה יורד לטיול, היה פוגש אותו תדיר עם להקת כלביו הרעשנית.

מדוע עזבה גברת שחר את הבית אחרי למעלה מ־35 שנות נישואין? את התעלומה הזו לקחה עימה. שני הבנים יצאו מהבית. התחתנו. את מקומם תפסו הכלבים. אבל גברת שחר לא הצליחה להסתדר איתם.

מאז, כשיצאו הילדים מהבית הפכה את הריצפה לאליל שיש לשטוף את פניו כל יום, לאבק אותו, לקרש אותו. שטיפת המרצפות הפכה לפולחן שגליה כעקרת בית לא יכלה להבין את משמעותו, אלא אם כן, כמו שאמרה לאורי, "לגביה זה כנראה ריפוי בעיסוק". אבל, ריצפה נקיה וחמישה כלבים מתהוללים, לא הולכים כנראה יחד. יום אחד התעיפה גברת שחר, נטשה את הדירה ונעלמה מאופק חייהם של בני הבית המשותף, ושל בעלה גם יחד.

חיש מהר הפכה הדירה למלונת כלבים עליזה, רעשנית ומטונפת. הריח הרע גרם לוועד הבית להקיש יום אחד על דלתו של הפנסיונר בעל הפנים הזועמות, ולבקש ממנו לסלק את המיטרד. אורי, שהוזעק כדי לפשר, סיכם כי אמיר שחר ישאר עם שני כלבים, ושלושה כלבים יימסרו לפנסיון ברמת־גן.

מאז, אכל הפנסיון חלק נכבד מתקציבו של הפנסיונר. אחת לשבוע הוא נוסע לרמת־גן לבקר את הכלבים שלו. מביא להם מאכלים טעימים. משחק איתם. מנחם אותם ומתנצל על כך שהוא, בלחצם של בני־אדם, שאינם תופסים את העונג של אדם החוזר

וחמישה ונבות מקבלים אותו בכשכוש נלהב, ועשר זוגות עיניים בורקות אליו בשמחה, נאלץ לשלוח אותם לפנסיון. פנסיון מובחר. יקר כשאול. רק אנשים חסרי לב מוסרים את כלבים לחברת "צער בעלי חיים" או נוטשים אותם ברחוב.

יום אחד נמלך אמיר שחר, ומכר את הדירה שלו (לאנקת רווחתם של השכנים) ועבר לגור בבית מבודד בפרדס סמוך לכפר־סבא. לאורי הסביר, "אני לא יכול לסבול שהכלבים שלי נמקים בפנסיון. חוץ מזה, יש לי הון קטן בבנק השמור להם, והגיע הזמן להגדיל את הלהקה. מצאתי בית בן ארבעה חדרים. חצר גדולה. אתה מוזמן".

מאחר ואורי היה גם יועצו המשפטי ועורך הצוואה שלו, ראה עצמו קשור אל הגבר המוזר ברגשות חיבה מיוחדים במינם. יום אחד לקח את בוני, את ניר, רינה וגליה, ויחד נסעו לבקר את הדירה החדשה של שכנם.

שחר, בדרכו המדוייקת והאחראית, חילק את הדירה לשתיים. שני חדרים לעצמו ושני חדרים מסר לכלבים. בינתיים גדלה הלהקה והגיע ל־13 כלבים רעשנים, שהתהוללו בשני החדרים שהועמדו לרשותם, קפצו על שתי הספות המאובקות, מדי פעם מכשכשים בזנבם אל אורחים. הדלת שקישרה בין שני האגפים היתה עשויה רשת כך שתמיד יכול היה להשקיף אל ידידיו ארוכי הזנב ולראות מי מהם חולה או מי סובל ממצב רוח מלאנכולי ויש לעודד אותו.

רק כשגילו בני המשפחה כי לאמיר שחר יש סכומי כסף גדולים בבנק שהוא שומר אותם, בלי שבניו או גרושתו יודעים על כך, קפץ עליהם רוגזם והם הגישו לבית המשפט תביעה על פיה, הגבר איננו אחראי למעשיו, איננו שפוי בדעתו ויש למנות אפוטרופוס על סכומי הכסף הגדולים שהוא מחזיק.

שחר נאבק בזעם. עם ילדיו איבד קשר לפני שנים רבות. הם עזבו את הבית בחיפזון, ככל שילד יכול למהר לצאת מבית שאין הוא מוצא בו שמחה. את שמות הנכדים לא זכר. המושג "משפחה" היה לגביו טירחה. ומזה שנים, הוא מסתגר במעגל עולמו הצר עם כלביו, שואב מהם בטחון והנאה ומסרב ללכת אל המיפגשים המשפחתיים. מאז התגלה סוד האוצר הגנוז שלו, הפכו בני המשפחה טרדנים יותר, חצופים יותר.

"לכל הרוחות את הכסף הזה עשיתי במו ידי, מה רוצים ממני השוטים האלה? אני לא ירשתי פרוטה מההורים שלי ואת הכסף הזה אני צריך פשוט למען... (חיוך חיוך שלא כדיוק התאים לפני השד הזועם שלו).

(בתנועת יד אוהבת חבק את החלל המקיף עדר כלבים רעשנים) הם לא יכולים להיכנס למטבח ולהכין לעצמם אוכל. הם לא יכולים ללכת לחנות ולקנות מצרכים"...

ככספת שמר אורי את הצוואה האומרת כי את כל כספו הוא משאיר לכלביו. סכום של כשני מיליון שקל. הכל רק להם. הם הידידים היחידים, האמיתיים, הקרובים ביותר. הם זקוקים לכסף משום שבני אדם יכולים תמיד לצאת לעבוד ולפרנס את עצמם.

אמיר שחר נפטר באמצע המאבק הזועף שלו עם בני משפחתו, שקיצרו את חייו כמרדף אחרי הכסף. בלשכתו של אורי, שמעו דומם את קריאת הצוואה. זועמים ככלבי בולדוג שגזלו מהם את נתח העצם השמן. מערערים לבית המשפט, טוענים שהאב היה בלתי שפוי, תוקפים את אישיותו המוזרה, מציגים את מוזרויותיו, מוקיעים את אבי המשפחה, כמופרע חסר מוסר וחסר אחריות.

בית המשפט קיבל את הערעור על הצוואה. מקץ שבוע, כאשר ביקר אורי בפרדס גילה כי הדלתות פרוצות, הכלבים שבעליהם ביקש להוריש להם למעלה משני מיליון שקל נמלטו, כדרך שכלבתה של מרי מלכת הסקוטים ברחה ממחסה שמלת הארגמן כאשר התליין התיז את ראשה.

אז מה יהיה

כוכבים בבית הלבן

היוועצות באיצטגנינים ובידעונים היא תופעה שכיחה בקרב מנהיגים בכל רחבי העולם, הרבה מעבר למה שהציבור הרחב מעלה בדעתו; אלא שהיעוץ ניתן בחדרי חדרים ובסודי סודות.

הנשיא רייגן נועץ באסטרולוגית! הידיעה התפשטה במהירות הבזק. העיתונות עשתה ממנה מטעמים, ארה"ב התביישה והעולם כולו צחק. מי שקיבל את החדשות בשוויון נפש היו חברי הקהילה האסטרולוגית. לא הופתענו, משום שכל תקופת כהונתו של רייגן ניכרו סימנים ברורים להתערבות אסטרולוגית במהלך חייו ופעילותו. החשד הראשון התעורר אצלנו כבר עם השבעתו, בינואר 1981.

עובדה מוזרה היא שרוב נשיאי ארה"ב שנבחרו לכהונה בשנות ה"אפס" – החל מגארפילד (1880), דרך מק'קינלי (1900), הארדינג (1920), רוזוולט (1940 – נפטר בקדנציה השניה) וקנדי (1960) – קיפחו חייהם באופן לא טבעי בדרך זו או אחרת בעת תקופת כהונתם. תופעה זו מתפרשת אצל בעלי האמונות הטפלות כקללה הרובצת על הבית הלבן ותובעת את קורבנה אחת ל־20 שנה בדיוק של שעון שוויצרי.

אלא שמבחינה אסטרולוגית, יש לתופעה הסבר הגיוני. אחת ל־20 שנה, בחודשים דצמבר־ינואר, מתרחש בשמיים מיפגש בין שני כוכבי לכת משמעותיים (צדק ושבתאי), שהאחד מהם (שבתאי) מסמל קשיים, מגבלות ואפילו... מוות. על־פי נוהג קבוע, מתקיימים טקסי ההשבעה של נשיאי ארה"ב ב־20 בינואר, בשעה 12.00 בצהריים בדיוק. ביום זה ובשעה זו נופל הסקטור האחראי על מוות בהורוסקופ, במזלות המיוצגים על־ידי אותו צמד כוכבים מזיק. רוצה לומר, אירוע המתרחש ב־20 בינואר (בשנה המסתיימת בספרה 1 – חצי עולם. מהלכת שמועה, שגם המצביא האנגלי מונטגומרי העסיק איצטגנין שתפקידו היה לנחש את תוכן וכיוון היעוץ שהאסטרולוג הגרמני העניק לאדונו.

נשיא מצרים המנוח סאדאת אף הוא נעזר, כנראה, בכוכבים. אמנם אין כל מידע מהימן שיאשר השערה זו, אך ברומה לרייגן, בוצעו מבצעיו החשובים בתאריכים ובשעות אופטימליים מנקודת ראות אסטרולוגית. בתחילת הפלישה המצרית לסיני, למשל, אנו מוצאים את כל כוכבי ה"מול" המיטיבים בעמדות מפתח מהן העניקו, לפחות לתקופה מסויימת, הגנה מירבית לכוח התוקף (מצרים) והותירו את הצד המותקף (ישראל) במצב של חוסר אונים.

ביקור סאדאת בישראל מהווה דוגמה נוספת לעיתוי נדיר באיכותו ובפוטנציאל הגלום בו מבחינת התאריך והשעה. קשה להאמין שבחירת עיתויים אלה ואחרים היא פרי המקרה בלבד. ניכר בהם רצף הגיוני ומכוון, המרמז על יעוץ אסטרולוגי צמוד.

אך השערה זו הותקפה קשות כאשר סאדאת נרצח. אם אכן היה לו סיוע אסטרולוגי צמוד, הקשו האפיקורסים, כיצד זה לא הוזהר מפני סכנת ההתנקשות בעוד מועד? לכך היתה תשובה אפשרית אחת, וגם היא בגדר השערה: סאדאת לא שעה לאזהרות האסטרולוגים. האם בחר האיש למות? האם היה זה מעשה התאבדות? השלום עם ישראל היה, מבחינתו, הימור רציני. אחרי ההלם הראשוני החלו להישמע בקרב בני עמו קולות הולכים וגוברים נגד תהליך השלום. האם היתה לסאדאת התחושה שהוא

נשיא ארה"ב רונאלד רייגן בעת נסיון ההתנקשות בחייו בשנת 1981. חמישה ימים אחרי שיא הסכנה.

בעקבות הבחירות המתקיימות בסוף שנת ה"אפס") בשעה 12.00 בצהריים – מראש מעמיד את בעל או גיבור האירוע בסכנת מוות.

והנה, בסמוך למועד השבעת רייגן (ינואר 81'), יצאה הודעה מהבית הלבן שיחול שינוי בשעת טקס ההשבעה מסורת של שנים שונתה סתם כך, ללא הסברים וללא תירוצים. לא זכור לי אם, בסופו של עניין, אכן שונתה שעת ההשבעה או שזו התקיימה לבסוף במועדה הקבוע. כוונת השינוי היא שהדליקה נורה אדומה אצל אצטגנני ישראל: רייגן מנסה להסיר מעליו את "קללת שנות האפס", על פי עצתו הטובה של אסטרולוג.

עובדה מוזרה היא שרוב נשיאי ארה"ב שנבחרו לכהונה בשנות ה"אפס" – החל מגארפילד (1880), דרך מק'קינלי (1900), הארדינג (1920), רוזוולט (1940 – נפטר בקדנציה השניה) וקנדי (1960) – קיפחו חייהם באופן לא טבעי בדרך זו או אחרת בעת תקופת כהונתם.

היו סימנים נוספים שהעידו על יעוץ אסטרולוגי סמוי בבית הלבן: בשמונה השנים האחרונות לא הראה הנשיא פניו בציבור (להוציא פעמים ספורות שבהן לא היתה לו, כנראה, בחירה) באותם ימים שמבחינה אסטרולוגית יכלו להיחשב כמסוכנים לגביו. אפילו היום הגורלי בו נעשה נסיון ההתנקשות בחייו (30.3.81) – נפל בשולי תקופה מסוכנת, שמוקדה (שיא הסכנה) חל חמישה ימים קודם לכן (שכן סכנה אינה חולפת מיד עם הסתלקות הכוכבים המזיקים מנקודת התורפה בהורוסקופ, אלא מתפוגגת בהדרגה ובאיטיות). האם היתה כאן טעות מצד האסטרולוגית, שלא העריכה נכונה את משך התקופה המסוכנת? או שמא נעשתה "גיחתו" של הנשיא למקום ציבורי בכורח המציאות ובלית ברירה?

למרות התקרית, התחילה להצטייר לעינינו תבנית עקבית למדי, לפיה היה הנשיא מופיע בציבור, מכנס מסיבות עיתונאים ומקיים פגישות חשובות בתקופות נוחות מבחינה אסטרולוגית, ומוריד פרופיל ומתחפר בביתו בימים קשים ומסוכנים.

רייגן אינו המנהיג היחיד שנעזר באסטרולוגיה או באמצעים "על טבעיים". היטלר, להבדיל אלף אלפי הבדלות, סימת אסטרולוג־חצר פרטי משלו – יהודי דונקא – ובסיועו הצמוד כבש הפסיד בהימור הגדול, כך שאין עוד טעם לחייו, ועל כן חשף עצמו לפגיעה פיזית למרות אזהרות איצטגניניו? השערה זו התקבלה בגיחוך־זלזול על־ידי רוב שומעיה. והנה, כחודש וחצי אחרי מותו, התפרסמה ב"מעריב" מיום 2.12.81 ידיעה, תחת הכותרת: "מזהירים: סאדאת איבד עצמו לדעת שלא במודע".

גם בצמרת השלטון והצבא הישראלי שיחקו אסטרולוגים וידעונים תפקיד לא מבוטל. לפחות שני ראשי ממשלה ז"ל ואיש צבא בכיר, יבדל"א, נועצו באופן שוטף בידעונית ישראלית נודעת.

תחילת מבצע שלום הגליל נשאת אף היא את כל הסממנים של יעוץ אסטרולוגי. רק חבל שאותו אסטרולוג לא יעץ ל"לקוחותיו" לסיים את המלחמה ולסגת לפני שהכוכבים שינו מקומם והחלו לפעול לרעתנו במקום לטובתנו.

היוועצות באיצטגנינים ובידעונים היא תופעה שכיחה בקרב מנהיגים בכל רחבי העולם, הרבה מעבר למה שהציבור הרחב מעלה בדעתו אלא שהיעוץ ניתן בחדרי חדרים ובסודי סודות. למעשה, אין רע בהתערבות זו. כניגוד לדעה הרווחת, אין האסטרולוג מתערב בענייני מדיניות. הוא בסה"כ מסייע למדינאי או לאיש הצבא בבחירת העיתוי המוצלח והבטוח ביותר למימוש תוכניותיו, ומזהיר אותו מפני תקפות ומצבים מסוכנים.

רונאלד רייגן, למשל, שלכל הדעות לא נמנה על מנהיגיה המבריקים והשקולים ביותר של ארה"ב – ידע לתמרן עצמו בבטחה בין הטיפות בתקופות גדושות משברים ושערוריות. הוא ידע לפעול ולנאום כשהשעה היתה כשרה לכך, ולשתוק ולהחבא אל הכלים בתקופות אחרות; גם כשטעה, כשהסתבך וכשל – נערמו ראשים סביבו... אך הוא יצא שלם ונקי ואהוד כמקודם, בניגוד לכל הגיון. לא מן הנמנע שניתן לזקוף עובדה זו, לפחות חלקית, לזכות ייעוץ אסטרולוגי טוב ויעיל.

רות אלי

החאג' של ז'בוטינסקי

(המשך מעמוד 22)
תשעה חודשים סגרו לו את העסק. שאלתי אותו 'למי הלכת'? אמר 'לדראושה, וותר לכל חברי הכנסת'. הוא הלך גם למיעארי מהמתקדמת, הנציג שלו בכנסת והוא אמר לו 'אם אדבר בשבילך, אני אקלקל לך'. ואני אמרתי לו שמיעארי מקלקל לכל ערביי ישראל. אמרתי לו 'אני אעזור לך ואתה לא צריך להבטיח לי שום דבר. אתה עם המצפון שלך' וסידרתי לו את העניין".

הרוב הרומס במשולש מתייחס אליו בטבעיות גמורה, למרות שהם יודעים שהוא אינטרסנט שהקשר לו עם הליכוד אינו אידיאולוגי. בן למשפחה קטנה שלא הצליח לפלס לו מקום במפלגות האחרות אז הלך עם הליכוד וזה מקור כוח בשבילו. אינטלקטואלים מסתכלים על השילוב של עלימי וחרות בגיחוך ובוז. אבל הערבים עם אינסטינקט של מיעוט השואף להישרד, מבינים שהוא הכרח כל יגונה ונעזרים בו במגעים עם הממסד. אנשים לא מחרימים אותו. ההיפך הוא הנכון: כשמגיע אורח רם מעלה כשר ארנס, מגיעים כל המי ומי בשלטון המקומי הערבי.

חבר מרכז תנועת החרות, יהודי, אומר על אבו־יוסוף ש"הוא גבר לעניין, פעיל מאד, משפחה טובה, מקבלת אורחים. יש לו תמיכה. הוא מושרש בתנועה". מעניין עד כמה הוא מושרש? אם יציג מועמדותו לכנסת? האם יאפשרו לו חברי המרכז להיות נציגם המוסלמי הראשון בבית הנבחרים?

"ערבי היום אין לו מנטליות של תורת ז'בוטינסקי. לא הולכים לפי אידאולוגיה. הולכים עם מי שעוזרים להם"

לד"ר עלימי יש דווקא מחשבות בעניין. "אם אמל נסר אדין נבחר אני נשאר בחוץ. אם לא בוחרים אותו פעם נוספת, אני מועמד לכנסת. אין אף אחד עם זכות יותר ממני. כי אני המוסלמי הראשון בתנועה. בהתחלה היו קשיים. היינו רק שלושה מוסלמים. רק השנה נכנסו עוד כמה וכל אחד שבא אתמול רוצה להגיע ישר לכנסת. אם יש שיריון למוסלמי אני בעל זכויות. מדוע שיריון? אני עובד בשטח, יש לי 40־50 חברי מרכז זה הכל. אני עובד בשטח מביא אלפי קולות לתנועה, אין לי זמן להכיר חברי מרכז".

איזה פוטנציאל יש לליכוד ברחוב הערבי?

"עכשיו כולם קוראים ושומעים מה רבין מהמערך עושה ביהודה ושומרון ומעדיפים את הליכוד. עכשיו משוכנעים שרק הליכוד יעשה שלום".

איך?

"לליכוד יש אומץ, למר שמיר יש אומץ. הליכוד עשה שלום עם מצרים".

אבל שמיר התנגד?

"עכשיו הוא ראש ממשלה והוא מדבר על שלום. אם היו יושבים איתו היו מקצרים את הדרך יותר מוועידה בינלאומית".

משנתו הפוליטית של ד"ר עלימי, מבולבלת למדי. "אני מפריד בין ערביי ישראל לערביי השטחים. אני כאן תחת גג של ישראל ולא רוצה שהגג יפגע. אני מחלק את הערבים ל־85־80 אחוז שהם בעד קיום המדינה בשלום ויש חלק קטן שעושה רעש".

שיהיה ברור, יש לו אח עלי מנהל בית־ספר תיכון, איש מפ"ם, שלושה אחים שגרים בשטחים (בית־לחם) ועוד שניים תושבי ירדן, המתגוררים בבירה עמן. ד"ר עלימי ביקר אצלם כמה פעמים, אבל נפשו אינה תצויהו "אני לא מרגיש קושי. אני כאן רואה עצמי אזרח נאמן למדינה ולחוקיה ואני מאמין בדגל כחול לבן".

יצחק בן־חורין

אדון שמעון

(המשך מעמוד 54)
הקבועים. יריביו טוענים שהוא מתנה את הרכב על המדרכה, אבל אף מסנדל לא יעז להתקרב לרדנו 25 מורל 86 שלו. במשחק הפליי־אוף השנה באוסישקין, מעוז הפועל, סינדלו אותו. הבדיחה בעיר אומרת שהמסנדל נמצא עכשיו בלשכת התעסוקה.

בסמכותיות של מזרחי היום ניבעים מעט סדקים. חלק אומרים שאולי קצת נגמר לו הסוס, אחרים טוענים שכוחו קצת נחלש. אבל בכל מקרה, לא צריך למהר. המילה שלו היא עדיין המילה האחרונה. כך, למשל, החליטה הנהלת הקבוצה, בתחילת העונה, שמיקי ברקוביץ ומוטי ארוסטי יכולים לעזוב את מכבי. מזרחי הטיל וטו. הסמלים לא יעזבו את האגודה במהירות שכזו. הוא יודע עד כמה אלקטורלי מיקי בקרב אוהדי הקבוצה. מאידך, כשלו סילבר עשה בעיות כספיות, מזרחי, בעדינות, הזיז אותו הצידה, עד שסילבר מצא את עצמו מוחא כפיים על הספסל, יחד עם ארדיטי ואבי שילר. כשצריך היה לפאר את שם המועדון ואת שמו של סילבר, ארגנו לו משחק הוקרה תגיגי, שכמובן שודר בשידור ישיר בטלוויזיה המקומית. את נבחרת ישראל לא תמיד משדרים. מישהו החליף כאן זהות.

אחד הסיפורים הכואבים בקריירה של מזרחי היתה פרשת הסמים של אולסי. ניסו לדבר איתו, אבל זה הלך. כשאולסי נתפס, הוא הכתים את שם מכבי. מזרחי כעס אבל כמו אב שבנו סרח, הגן עליו במשפט. "זה פגע כי בעצם העובדה שהוא היה זה שנפגע. הוא היה נשמה. הוא אהב את מכבי ואהבנו אותו. הוא היה וינר מטבעו. חבל שהיה צריך לסיים את הקריירה הספורטיבית שלו כך".

עדיין בקשר איתו?

"כן".

עם הצלחה שכזו בתפקיד הזוטר, יכולת לבצע קפיצה נוחה לפוליטיקה.

"היו אלי מספר פניות לחשוב בכיוון הזה. אני סולד מפוליטיקה. לא בנוי לזה. אף פעם לא היו לי הרהורים גם לא כשראיתי סביבי עשרות אלפי אוהדים בכיכר מלכי ישראל. ושלא תחשוב שאני פחות מוכשר מאלו שנמצאים שם".

הרגשת פעם סחרחורת או כאב במשחק מרוב התרגשות?

"לא זוכר שהייתי נרגש מעבר לרגיל. אתה יודע, בחצי גמר נגד פרטיזן התרגשתי. הרגשתי צורך להיות עם עצמי לשלוש דקות".

בבית?

"לא שאני זוכר".

באהבות הקטנות של מזרחי אפשר היה למצוא בעבר דיג וציד. עכשיו, אין להנאות הללו פנאי. הרובים נשארים מיותמים. על דבר אחד הוא אינו מוותר כבר הרבה שנים. מדי שבת הוא נפגש עם חברים במלון "אכדיה" בהרצליה. משחקים כדורעף משעות הבוקר המוקדמות. מזיעים, צועקים. אין הנחות. אחת הפעמים הבודדות שאפשר לראות אותו במכנסיים קצרים. גם באליפות העולם בספרד, הוא שיחק כדורגל עם השחקנים על החוף. אטרקציה. נדיר לראות אותו ללא החליפה. אפילו בחום של 40 מעלות. מאידך, גם בקור של מינוס עשר מעלות, מזרחי לא ילבש מעיל על החליפה. רק יניח אותו ממעל.

חלום?

"להגיע עם מכבי תל אביב למוסקבה. חושב על השמחה שזה יביא לעם היהודי".

19 שנה, מחשבות על פרישה?

"אני עונה בשמי, אבל זה נכון לגבי כל המחלקה. אנחנו עושים את התפקיד בהתנדבות. התמורה היא ההנאה בהצלחות. נתתי 19 שנים הכי יפות שיש לגבר בחיים. הייתי יכול לפרוש בכמה שיאים, אבל לא עשיתי זאת. תמיד יש עוד משהו לדאוג לו. משהו לקדם. אי אפשר להפסיק באמצע. יכולתי, כמו שאומרים בלשון העם, לפרוש כמו גדול". מזרחי? בלשון העם? אבל הוא לא מתנשא.

אבי מורגנשטרן

מתים להיות חולים

(המשך מעמוד 48)
חברים ועשיתי מחקר ואף אחד לא מרגיש מהספר שאין לי מושג על מה אני כותב".

איך זה שעוד לא היית באמריקה?

"קשה לי להינתק מהמשפחה והבית. הילדים אומרים עלי שכשאני הולך בשביל לתיבת הדואר, להביא מכתבים, אני מתגעגע". אולי בגלל זה עכשיו לא נורא קשה לו, כי כולם כאן איתו. אבל הוא מבטיח שהוא באמת רוצה לנסוע לאמריקה.

עברית אינה חשפה הראשונה שמדריך ההיפוכונדרים מתורגם אליה. הספר כבר הופיע בפינית והולנדית וגרמנית ודנית ונורווגית. פוקס לא יודע את השפות האלה, ולא איכפת לו מהתרגום, הוא אומר. אמא שלו, שבאה מפינלנד, אמרה לו שהתרגום הפיני רק דומה למקור, והוא סומך עליה. אגב, חוץ מישראל – פינלנד היתה המדינה היחידה אליה נסע למסע קידום מכירות של ספרו. "אני חייב לתפוס שיחה עם פרויד", הוא אומר, א־פרופו אמא שלו והקשר הפיני. התרגום לעברית הוא פרי יוזמה של המתרגם. בעצם, נזכר פוקס, כשהספר רק יצא לאור דובר על אפשרות תרגומו לעברית, מצד המו"ל, אבל שום דבר לא יצא מזה, בסיבוב הנוכחי פנה אליו המתרגם ואחרי־כן גם לחוצאת הספרים, וכך בא לעולם ההיפוכונדר הדובר וגונח עברית.

היית רוצה, עכשיו אחרי שאתה דמות תיקשורתית ידועה בארצך, לזכות גם באיזה פרס ספרותי?

"כן, הייתי רוצה לזכות בפרס נובל. יש לי כבר אפילו טוקסידו מוכן, אבל לא נראה לי שיתנו לי... מעבר לזה אינני חושש מהביקורת. אני יודע שהמבחן האמיתי הוא אצל הקוראים".

מה אתה עושה בשעות הפנאי, עוסק בספורט?

"פעם, בנעורי, שיחקתי הרבה כדורגל, הייתי אפילו במכבי שטוקהולם, הייתי אצן, שיחקתי טניס שולחן ובשנים האחרונות גם סקווש וטניס. בתקופה האחרונה אין לי זמן, אבל אולי כשאגדל אחזור לספורט".

תחביבים?

"אני מצייר קצת, מעבר לקריקטורות, אבל כשאני עובד בצבעי שמן אשתי אומרת שתמיד בסוף הכל יוצא לי חום. אני מנגן הרבה – בפסנתר, ולא אוסף בולים".

יש משהו שהוא טאבו אצלך, שממנו אתה לא עושה צחוק?

"כן. חולי וכאב אמיתי. למשל חולי סרטן. איש אחד בא לרופא והרופא אומר לו, נותרו לך רק עוד 12 שעות לחיות. האיש הולך הביתה לאשה ומספר לה. היא שואלת אותו, מה אתה רוצה לעשות? הוא חושב קצת ואומר – לאכול ארוחה טובה, לשתות יין טוב, לקנח בקפה טוב וקוניאק טוב. היא מכינה הכל והם אוכלים ושותים כמו שרצה. ואז האשה שואלת, ומה עכשיו? עכשיו בואי לחדר שינה ונעשה אהבה, הוא אומר. הם נכנסים למיטה ועושים אהבה. כשהם גומרים, האשה שואלת, ומה עכשיו? עכשיו שוב, הוא עונה. אז הם עושים שוב. כשהם גומרים, האשה קצת עייפה, מפהקת ושואלת, מה עכשיו? עכשיו שוב, הוא עונה. שוב – שוב. גומרים, היא מפהקת, מסתכלת בשעון ואומרת שנורא מאוחר, שלוש בבוקר, צריך לישון. איך את יכולה לדבר על השעה, הוא כועס. אתה קל לך לדבר, היא עונה לו, אתה לא צריך לקום בבוקר".

אורית הראל

אסטרולוגיה

מאת רות אלי

מזל תאומים כבן זוג

במובן מסויים, יהיה מדוייק יותר להגדיר את שם המזל – "תאומים" – כ"תאום", אחד מיני שניים, המרגיש בודד ומנותק רגשית משום שהוא תמיד חש בחסרון ה"תאום" השני, החלק השני והמשלים של נשמתו. תחושת הבדידות העמוקה, ובדרך־כלל גם הבלתי מודעת, מכרסמת בלבם של רוב התאומים הטיפוסיים; ומשום שאי־אפשר לחיות עם תחושת בדידות מתמדת – בונה לו התאומים מנגנוני הגנה, העוצרים את הזרימה הראשית הטבעית שלו ודוחקים אותה אל מאחורי מסך עשן של ראציונאליזם מנותק.

כלפי חוץ זה מתבטא בכך שהוא אינו מפגין רגשות ואינו מתייחס לרגשות. התפרצויות והפגנות רגשיות מצד בת הזוג מביכות אותו ומרחיקות אותו מעליה במהירות. גישתו לנשים מסתכמת לרוב ב"בדיקה", גילוי חסרונות, ו...התקפה. משום מה הוא נוטה להוציא עליהן את זעמו על תסכוליו הרגשיים ועל בדידותו, תחושות שהוא בעצם לא מכיר בהן. דרישותיו וציפיותיו מהפארטנרית מרקיעות שחקים והוא נוטה להתביית על כל חסרון ועל כל נקודת תורפה שלה בביקורת הגובלת לעתים בסאדיזם מילולי. התוצאה היא, כמובן, שמעלותיה הולכות ו"מצטמקות" יחד עם הדימוי העצמי שלה, ואילו חסרונותיה, שאליהם מופנים הזרקורים – תופחים ומתעצמים בד בבד עם עצבנותה ותחושת חוסר הישע שלה.

אחרי שהתאומים גומר להרוס את בטחונה העצמי ואיזונה הנפשי של זוגתו – הוא בדרך כלל משלים את המלאכה בניתוח פסיכולוגי "מעמיק" שבמהלכו הוא משכנע אותה שהיא אכן בלתי מאוזנת, ודואג להחדיר בה גם אי אלה רגשות אשמה.

ברור שמדובר פה בתאומים טיפוסי מאוד. לעומתו, במפותיהם של רבים מבני מזל זה נמצאים נתונים מקילים, כך שיחסם לנשים יהיה פחות קיצוני ונוקשה. אך הנטיות הבסיסיות לבדידות נפשית, פחד מפני רגשות ונטייה לבקר ולערער את בנות הזוג, קיימות אצל רוב התאומים.

אך גם התאומים הקר והביקורתי אינו מחוסן לחלוטין מפני רגשות; כשהוא מתאהב – זוהי אהבה עמוקה וסוחפת, המעוררת בו רגשות שלפני־כן מעולם לא ידע על קיומם. במקרים אלה, הוא בדרך כלל הסובל, משום שמעולם לא למד להתמודד עם רגשותיו.

האשה ה"תאומים" שונה מהגבר ביחסה אל בן זוגה, אם כי אותה תחושת חסר, אותו צורך ב"תאום" רגשי ורוחני קיים גם אצלה. לרוב היא אינה מוצאת את הזיווג האידיאלי, אם כי היא כמהה לו בכל נימי נפשה. אך בניגוד לגבר, בן מזלה, האשה מוכנה להתפשר. היא עשוייה להנשא ל"בחור טוב" ותשתדל להיות לו אשה טובה. היא יכולה ללמוד לחיות עם החסר, תהיה מודעת לו, אך לא תדע מה בדיוק חסר לה. לבעלה, במקרים הללו, תהיה תחושה עמומה שהוא לא לגמרי מבין אותה, שהיא לא לגמרי שלו – והוא לא יבין מדוע.

ישנה, כמובן, גם האשה שאינה מוכנה לפשרות. סיפורה לרוב עצוב. היא "נדלקת" מדי פעם על גבר זה או אחר היוצר אצלה אשליה שהוא האיש היכול לספק את כמיהותיה הנסתרות; אך כעבור זמן מה הוא יורד מהפרק ומגיע הבא בתור – סיפור מייגע של תקוות מתחדשות ואכזבות חוזרות ונשנות... ובדידות מתמדת.

מיהי האשה האידיאלית לבן מול תאומים? בראש ובראשונה עליה להיות מעשית, כדי שתוכל לדאוג לכל אותם פרטים קטנים בשיגרת היום־יום שהתאומים המצוי יוצא מפאת השיעמום. עם זאת עליה להיות בעלת אישיות מעניינת, שאם לא כן – הוא יאבד בה עניין ואף יבוז לה. עליה להיות רגישה ומתמסרת מבחינה מינית – אך אסור שתגלה כלפיו עודף רגישות ברוב תחומי החיים האחרים – כי בכך היא עלולה לחשוף עצמה למתקפותיו הפסיכולוגיות האופייניות. עליה להיות חמה ואוהבת – אך לא להפגין את רגשותיה ולא לדבר עליהם. עליה להיות תומכת ומשלימה – בלי להיות כנועה ובלי להתבטל בפניו. עליה להיות נבונה דיה, להשאיר בידיו את השליטה – מבלי שתיהפך לשפחה.

אשר לגבר האידאלי לבת מול תאומים – עליו להיות טיפוס חם ואוהב, המסוגל להעניק לה בטחון מוראלי ותמיכה רגשית. יחד עם זאת, הוא חייב להיות בעל חוש הומור הרואה דברים בפרספקטיבות נכונות ולכן אינו מגביל אותה או מכביד עליה בדרישות לא ענייניות ולא חשובות. עליו לדעת להעריך הן את הדברים הקלילים והנעימים בחיים (בילוי, בידור) והן את הדברים הכבדים והרציניים (אחריות, התייחסות רגשית וכו'). עליה לחוש שהוא זקוק לה, שהיא נחוצה לו, שאי־אפשר לוותר עליה, ויחד עם זאת, אסור לו להיות חלש ותלותי. קיצורו של דבר, היא זקוקה לגבר היודע להעריך ולאהוב אותה ולהפוך אותה לשותפה אמיתית בחייו.

מספר המלצות לאלה מכן הנשואות או העומדות להנשא לבן מול תאומים:

1. אל תיתלי על צווארו בכל כובד משקלך. הוא רוצה להיות חופשי ונוטה להשתחרר ממטען עודף.
2. אל תטביעי אותו בים רגשותייך ופגיעותך. זה יגרום לו מחנק ויבריח אותו ממך.
3. אל תתני לו לפרק אותך לגורמים באמצעות הניתוחים הפסיכולוגיים המתוחכמים שלו. יש לכך השפעה שלילית מצטברת שתישחק את הבטחון העצמי שלך, ולו זה לא יוסיף כבוד כלפייך.
4. העניקי לו אהבה ותמיכה כדי שירגיש נוח ורצוי במחיצתך; אך אל תגזימי בכך, שמא יחשוד בך שאת מנסה להשתלט על ליבו ונשמתו. זה עלול לדחוק אותו עמוק יותר לתוך ה"קונכיה" שלו.
5. שמרי על הומור בכל מגעייך עימו. הומור הוא ערובה לשמירת פרופורציות; וכטיפוס הגיוני – העדר פרופורציות בתחום הבין־אישי האינטימי מפחיד אותו עד מוות.
6. שחררי אותו מכל העניינים המעשיים בשיגרה היומיומית והמנעי מלפרט באוזניו את סדר יומך. הוא עלול למות משיעמום. שמרי את תסכולייך וסבלותייך הקטנים לעצמך. הם פשוט לא מעניינים אותו.
8. ואם קשה לך למלא אחר כל ההוראות הנ"ל – מוטב שתתחתני עם מישהו אחר.

תחזית לשבוע שבין 17 ל־23 ביוני

תאומים
(21 במאי עד 20 ביוני)
שיחות בענייני עסקים עלולות להגיע השבוע למבוי סתום, בשל בעיות תקשורת, אך בקרוב ייפתרו המחלוקות. בשאר התחומים אתם מטביעים רושם טוב על הסובבים אתכם; הקסם האישי וההומור שלכם פועלים לטובתכם.

סרטן
(21 ביוני עד 22 ביולי)
אין זה זמן טוב לקניות בפרט ולעניינים כספיים בכלל. עשו כמיטב יכולתכם לחסוך כסף והזהרו לא לאבד חפצי ערך. בתחום הרומנטי צפויות בימים אלה שיחות חשובות, שיבהירו עניינים מסויימים.

אריה
(23 ביולי עד 22 באוגוסט)
נסו להימנע מנטייה לוויכוחות בשעות הבוקר ומחלוקות בהקיץ בשעת העבודה. עליכם להגדיר היטב את היעדים שלכם. בתחום הרומנטי יש לגלות גישה מציאותית יותר מבעבר. ביחסים עם ילד עלולות לצוץ בעיות.

בתולה
(23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
אתם מאוד רגישים עכשיו, ועלולים להגיב תגובה מוגזמת על כל מה שנראה לכם כעלבון. אל תניחו לרגשות טינה להשתלט עליכם. בזירה הביתית יהיו מלאכות שמצריכות תשומת לב – אין לדחותן.

מאזניים
(23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
אל תניחו ללחצים במקום העבודה להעכיר את האווירה ביניכם לבין אדם קרוב. מישהו עלול להתקנא בכם עכשיו, וחיי החברה מבולבלים למדי. זה זמן טוב לטיולי קצרים ולבילויים – צפויה פגישה נחמדה.

עקרב
(23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
בתחום העסקים לא תושג השבוע התקדמות משמעותית, ואין טעם להשחית על כך מאמצים. כדאי להסתפק בהישגים שצברתם עד כה. אשר לקריירה, המצב הולך ומשתפר, והזדמנויות חדשות מחזקות את הבטחון העצמי.

קשת
(22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
עניינים של הרגע האחרון במישור הביתי עלולים לעכב תוכניות לנסיעה. החותמים על חוזה יצטרכו לשים לב לאותיות הקטנות. ביחסים עם קרובי משפחה עלולים להתגלע חילוקי דעות. אל תדחו הזמנה לבילוי.

גדי
(22 בדצמבר עד 19 בינואר)
מגמות מטעות, יחד עם נטייתכם לנהוג בצורה אימפולסיבית, לא יביאו לכם השבוע הצלחה בענייני כספים. לא מומלץ לערוך עתה קניות, במיוחד לא באשראי. אתם עתידים לקבל הזמנה חברתית מאדם שאתם ומצאים איתו בקשרי עסקים.

דלי
(20 בינואר עד 18 בפברואר)
היחסים עם מישהו ממכריכם מתקררים קצת עכשיו, אך בשטח הרומנטיקה העניינים דווקא מתחממים. זה זמן טוב ליהנות מבילויים ומפגישות אינטימיות. בענייני כספים יש לכם עכשיו נטייה להתחוכח יותר מדי.

דגים
(19 בפברואר עד 20 במארס)
כוונות טובות, בלי מעשים לצידן, עלולות להוות בעיה. אתם משתדלים מאוד אך אינכם מצליחים לבצע דברים מסויימים. מוטב לעשות אתנחתא. זה זמן טוב לשלב בילויים עם פגישות עסקיות.

טלה
(21 במארס עד 19 באפריל)
בתחום העסקים, הבאים אתכם במגע נוטים להיות רומקמקים. התפרצות רגשות עלולה לפעול לרעתכם בעניינים שבינו לבינה. רסנו את מזגכם החם. זה זמן טוב לעיסוק בתחביבים.

שור
(20 באפריל עד 20 במאי)
אורחים בלתי צפויים עשויים להגיע אליכם השבוע, ויש להניח שתהנו מהטיפול בהם לא תספיקו הרבה. ביחסים עם שותף שמרו על ההרמוניה. זה זמן טוב לקניות לבית ולמשפחה; השיפוט שלכם בענייני כספים מוצלח.

הכשלון העצוב

(המשך מעמוד 44)

שרציתי לעשות. אבל לפחות יש חלק של הצל שהקונטורים שלו יותר ברורים. ויש חלקים שהם מטושטשים, מעורפלים, ואז אתה לא מרוצה, מחומם. היום יש לי יותר הבנה, השלמה עם המוגבלות של מה שאני עושה, לטוב ולרע".

כשהיה בארה"ב בפעם הראשונה לפני שמונה שנים, פגש את מייקל צ'ימינו ("צייד הצבאים"), קפדן גדול ממנו, שלא התיר לו להציץ בחדר העריכה, כשנכנס לעסוק ב"שערי שמיים", אותה הפקה אדירה וסודית שהתרסקה כאחד מכשלונות הוליווד היותר גדולים. "שאלתי אותו אם התפשר אי־פעם, כי הנושא הזה העסיק אותי. צ'ימינו אמר: כן, פעם הייתי צריך לצלם שוט של מאפרה ורציתי שבמאפרה יהיה בדל אחד של סיגריה, לפני שימעכו בה בדל נוסף. בצילום הסופי היו לבסוף כמה בדלים ואני מצטער על זה עד היום. אז גם אם הסיפור שלו היה סתם ראוותני, אני מבין אותו".

אלי זוהר: "אחרי יום עבודה בהסרטת 'הצוענים של יפו' הוא לא הפסיק לדבר על זה שהיריה של האקדח לא נשמעה כסדר בפס הקול".

במשך כל ההקרנה בשבוע שעבר התייסר בשל חריקות סאונד ששמע בפס־הקול. משהו שהשתבש במהלך ההעברה מהפילם לווידאו, ואוזניים הדיוטות של צופים פחות איכפתיים ממנו, לא חשות בו כלל. למחרת הוא מתוח כל היום. מתי יתפנה הטכנאי בשבילו, כדי לבצע העברה מחודשת של הסרט. כל סדר היום שלו אמורפי והססני, עד שהוא יודע מתי יכנס שוב למעברה, לצורך תיקונים. אחר־כך קולו קל יותר בטלפון.

באותה גישה מפורטת הוא פונה אל השחקנים שלו. הוא לומד אותם כבני אדם ואחר־כך בודק את כישוריהם. תרגיל הכרחי בשעורים שהוא נותן לסטודנטים, מחייב אותם להתראיין, להבין מה עובר על מרואיין.

"הראיונות עם שחקנים מועמדים הם השלב הנפלא ביותר בעבודה. אחר־כך בא השלב המכאיב, לבחור מתוך כל האנשים היפים, הטובים והמוכשרים האלה את בעלי התפקידים לסרט". הוא לא מרבה להשתמש בכוכבים מוכרים. השחקן שלו נראה קטוף מן הרחוב. אותנטי. פנים של מציאות מעניינת, חכמה, לא בהכרח יפה. לוי מושך מתוך שחקניו גילויים דייקניים של תחושות אמת. בכל סרט הוא מוצא להקה חדשה שתנגן לפי תוויו. רק משה איבגי עובד איתו כבר בסרט שלישי (קודם "אינדיאני בשמש", "לחם"). כאן הוא יאמאני, לוחם לח"י צעיר, נסחף לתוך פוזות הגבורה של עצמו. ורדה אלבז בן־זאר גם היא חריגה מהבחינה הזאת. לוי התאהב באותנטיות שלה ב"לחם", והתפקיד שהיא עושה ב"משחקים בחורף" כגברת דבש שרגליה נטועות באדמה, מקרין נוכחות חזקה, משמעותית, גם בסיפור הסרט גם כתמונת בעולמו של הילד אלי.

כשאתה חושב על "משחקים בחורף", עכשיו, ערב הקרנתו, מה עושה לך טוב? במה נעים לך להיזכר?

"יש שוט אחד של מבט הילד אלי, לקראת סוף הסרט. הוא רואה משהו. במבט הזה אני רואה ברור את שבריר השניה שבו הילד נעשה מבוגר. הוא מבין שהוא לא יבין.

"יש הסצינה הזאת של הפרידה שהולכת לקראת הרוצח שלה, עם הקול של הרגליים שלה בבוץ.

"יש מבט בעיניים של גברת דבש, אחרי שהניחה את היד של וייס על השד שלה, והיא מגלה שהילדים ראו אותה. שבריר השניה הזה לפני שהיא הורידה את היד".

ואחר־כך, כמעט כצפוי, הוא גולש לתאורי הימים הארוכים בחדר העריכה, הנסיעות אל אתר הצילום עם הצוות, תחושת השיתוף, ההומור. תמיכתו ומעורבותו של ירון לונדון, אז ראש מחלקת הדרמה. ההפקה הזאת, למרות שלוותה בעיצומי צוותים טכניים (היו ימי עבודה בני חמש שעות בלבד, זמן מספיק להצבת

(צילום: נאור רהב)

רי רוז המשחקת את עדינה ב"משחקים בחורף". "השלב המכאיב הוא בחירת בעלי התפקידים מתוך כל האנשים היפים והמוכשרים האלה".

התאורה, בערך), ואחר־כך שביתה בת ארבעה חודשים, היתה נוחה מאחרות. מעבר לקשיי תקציב (200 אלף דולר) ותקלות טכניות, לא היו כאן סערות. מוקשים פוליטיים. ההנהלה לא נדרשה ללבוש אפודים לקראת ההקרנה, כפי שהיה בזמנו של ארנון צוקרמן, שרצה לטפח את לוי, אבל גם חשש לגורלו ("בזמנו אמרתי לו, לא לגעת בנושאים הקשורים לבעיה הפלשתינית, כי רציתי להגן עליו מפני הסטיגמה שכבר נקבעה לגביו" – "סרטים", מאי 86').

לוי למד אולי לעקוף את האמירה החזיתית. לומר את דברו בלי להטיח אותו. ב"משחקים בחורף" יש סיפור מעיק, אבל אפשר לעכלו. סיפור מהחיים. ילדה בת 16 מתאהבת בטרוריסט, איכר יורה בפרדה הזולה שלו, עוזרת הבית מציעה נישואין לבעל הבית הגוף, ילד הולך שבי אחרי סיסמאות גבורה. אנשים מדברים בליל של שפות שבורות, שאף אחת מהן אינה עברית תיקנית. תהליך העיכול משאיר במערכת שלך את הסמלים, האנלוגיות, ואתה נעשה מודע להם זמן רב אחרי שהבמאי כבר הלך הביתה.

"הכל היה בהיר מאוד בילדותי, אני זוכר תחושת כוח אדירה. הסתכלי מתל אביב על הרי יהודה וחשבתי שאני יכול ללכת לשם בלי בעיה ולחזור"

לא כך היה ב"חירבת חיזעה". תוצאות הפקתו תרמו לא מעט לשיתוק האימה שאחז במגמת ההפקה המקורית בטלוויזיה הישראלית. הסרט עצמו נעול עד היום בארון אחד בסרטיה של הטלוויזיה. אין לו עוד עותק בארץ. כדי לצפות בו אתה צריך נימוקים יותר ממשכנעים. לוי: "אני מרגיש שזה מטומטם לנעול את זה. מטומטם להשאיר את הסרט סגור ולא להענות להמון פניות שיש לצפיה בסרט. העניין הזה הוא בריחה. אבל השגתי את המטרה. הסרט הוקרן בטלוויזיה. ימי הסרטתו היו חיים בתחושה מתמדת של התרגשות. אני עושה סרט כי אני חושב שדרך סרט אני יכול להגיד משהו בקול רם. משהו שהמלים שאני משתמש בהן לא מספיקות לבטא אותו".

לוי היה תמיד נועז באמירות שלו, לפחות מבחינת העיתוי שלהן. "אנחנו נוטים להסתכל על הכל במונחים סטאטיים. מה שקורה עכשיו, הוא הדבר. זה לא נכון. כל מה שקורה עכשיו הוא בסיס למה שעתיד לקרות".

הוא תיעד תהליכים זמן רב לפני שאופנת המודעות החלה לדוש בהם. כאב השכול, למשל, לא רק אצל משפחה יהודית אחרי מלחמת ששת הימים, אלא גם אצל משפחה ערבית. "מיתרסים", סרט דוקומנטרי, הופק ב־69'. שודר רק ב־72'. לוי שוב הרעיד את הפופיק, ובמשך ארבע שנים, למי שהיו אחראים על לוח השידורים.

אלי זוהר: "הוא לא השתנה מאז שהכרנו בשביעית. חוץ מזה שהבלורית היפיפיה שלו היתה לקרחת וירדה אל הסנטר כתור זקן. הוא היה נער בלונדי עם עיניים כחולות, אהוב הבנות, מקורי מאוד, רגיש, בעל עמדות קיצוניות ומעורבות בעניינים פוליטיים ואחרים, גם אם החברה לא תמיד קיבלה את זה. הוא היה זה שהלך להפגנות על שטח תשע".

האם הוא מודע לנועזות שלו?

לוי: "אני לא יודע על מה את מדברת. אני אומר מה שיש לי להגיד. בעצם העבודה במקצוע הזה יש מאמץ לראות דברים בצורה אחרת. אם אני אעשה סרט על אהבה, ארצה לעשות את זה בצורה אחרת, חדשה".

אבל אתה לא עושה סרט על אהבה. אתה עושה סרט על מצוקה כלכלית וחברתית, על אנשים קטנים ואבודים, על הערבים בתוכנו, דברים שנוגעים בשאלת קיומה של מדינת ישראל.

"כל האפשרויות הפוליטיות פרושות לפניך ואתה צריך להחליט מה באמת יהיה נכון. ואז אתה אומר את זה, וזה נכון, כי בחרת באפשרות הזאת. הבסיס הוא שאתה מוכרח לעשות מעשה. אני לא יכול לשבת בבית קפה ולדבר על קולנוע. בית הקפה מציב את הספקות והשאלה. וברגע מסויים אני קם ועושה, ואף רגע אני לא בטוח במאה אחוז".

והטלוויזיה מאפשרת לך את זה.

"כל הזמן מאפשרים לי לעשות דברים שאני רוצה. תקחי את 'לחם' לדוגמה. לאורי פורת יש חלק רציני בעשייתו. הוא אמר לעשות אותו בשעה שכל היועצים אמרו לו אתה משוגע. היה גרעון של 14 מיליון דולר לרשות השידור, ביטלו תוכניות ילדים, לא היה כסף למשכורות, והנה פורת הסכים לאשר סכום אגדי של 80 אלף דולר. ועוד למי, הוא, איש חרות נתן את זה לבמאי של 'חירבת חיזעה'".

עם דעותיו ורגישותיו הברורים מיהר תמיד לארץ, בהתרגש מלחמה. ב־67' וב־73' היה בלונדון. הוא רץ בחזרה לקרבות. "היו שואלים אותי: ואם תהיה מלחמה, תבוא? התשובה היתה: לא. אבל כל פעם שפרצה מלחמה עליתי על המטוס הראשון. ב־67' באתי ישר לתוך ההילולה ההפגנתית ליד הכותל, כמה אבנים שחזרו לחיק החם. נשבעתי שיותר לא אחזור על המעשה. ב־73' זה לקח לי לא 24 שעות, אלא 48 שעות להגיע. הבן אדם הוא לא יצור רציונלי".

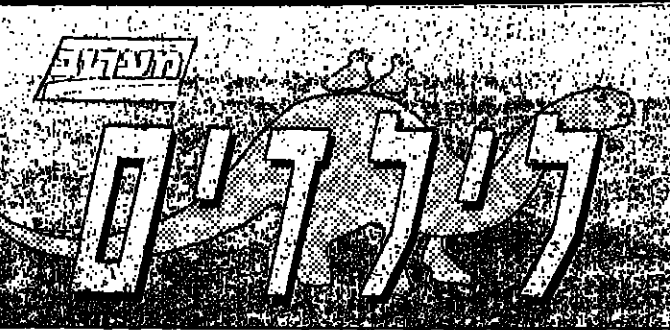
בשוך הקרבות הוא נעצר לחשוב. מה אתה עושה עם עצמך כיוצר סרטים. ואז מתחיל מחדש תהליך הפשרה.

"מכל החרדות של אז, לפני שנים, בנושא של לאן אפשר להגיע, אני לא חושב שהאמנו שיכול לקרות מה שקורה היום. החרדה הגדולה שלי, בשתי המלחמות ההן, היתה שכתוצאה מהטמטום של עצמנו אנחנו נוכחר. ריברתי על החיה שבתוכנו בסרטים, חשבתי שאני מדבר על הפוטנציאל, שעלול לצאת מהכוח אל הפועל. היום אני חושב שהחיה הזאת יש לה עוד כמה שלשלאות שמרסנות אותה, אבל היא עשויה להתפרץ בצורה שתדהים גם את הלאומנים בארץ. במובן הזה אנחנו כמו גרמניה של 32'".

ובמקביל לדברים האלה הוא נמנע מהצטרפות למשחק פרשנויות על בסיס "משחקים בחורף". הוא חוזר אל הילד אלי, גיבור הסיפור, שהוא מוצא בו קצת דמיון חיצוני לעצמו בילדות, וגם זהות בסקרנות, בהתבוננות המתמדת. "מה שראיתי אצל הילד הזה זה נסיון נואש להבין איך העולם המטורף שמסביבו פועל. מה מריץ אנשים, מה קורה בין גבר לאשה, איך מתקיימים משחקי הכוח שבין המבוגרים. ואחרי שנדמה לו שהוא מבין, לנסות להשפיע, לקחת אחריות. אבל הוא, כאמור, לא מבין, כמובן, כלום. מה אנחנו מבינים את מבינה לאן שהגענו? איך צמחה המפלצת הזאת?"

תמונה אחרונה ב"משחקים בחורף" (יוקרן בטלוויזיה ב־20 ביוני): ישימון גבעות מטושטש, מתחת לערפל. אישון המצלמה אינו מבחין עוד אפילו בבתי הכפר המחוק ההוא, שממילא לא נראה כאילו אנשים חיים בו, או שואפים. עכשיו העדשה סובבת סביב נוף ריק מאדם, או התרחשות.

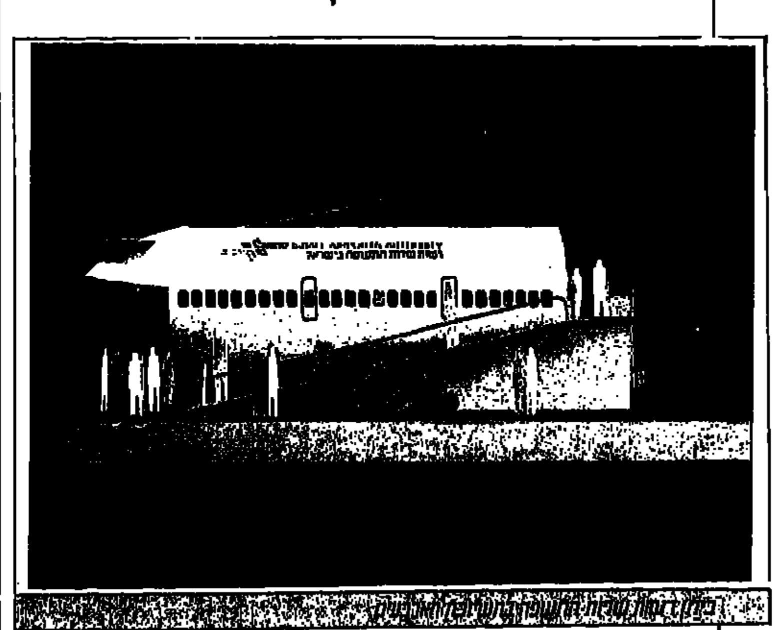
תלמה אדמון

עורכת בת דורה עיצוב חווה עילם

17 ביוני 1988 ב' בתמוז תשמ"ח גליון 340

תערוכת הארבעים ילדים בארץ הפלאות

תערוכת ה־ 40 נפתחה בגני התערוכה בתל אביב. מה 9 ביוני ועד 2 ביולי. התערוכה תהיה פתוחה מדי יום מ – 16.00 אחה"צ ועד –23.00. לבתי ספר הוקצו שעות וימים מיוחדים, על מנת לאפשר ביקורים מאורגנים של תלמידים במסגרת בית ספרם.
ימים ב' ה' מ–11.00 עד 16.00.
מחיר כרטיס כניסה לתלמיד במסגרת בית הספר (כולל הדרכה) 5 ש"ח.
מחיר כרטיס לאדם בקבוצה מאורגנת ולחייל 7 ש"ח.
אז ככה, במשך שלושה שבועות, תתקיים תערוכת הארבעים שבה יוכלו ילדי המדינה לחזות בשפע אירועים על ההתפתחויות וההישגים של המדינה. בתערוכה משהו שטרם נראה בארץ. בהפקה ענקית, תוכלו לחזות בכל הדברים היפים והחשובים שהתברכה מדינתנו.

קשה עמלו להביא כמעט הכל בצורה חגיגית ולהמחיש לכם הילדים את קיום המדינה. בבטחון, בבריאות, חינוך ועוד. על מגילת העצמאות אתם שומעים ולומדים בבית הספר, ועכשיו תוכלו לחזות במו עיניכם ולראות את בן־גוריון "קם לתחיה" ומכריז שוב על הקמת מדינת ישראל. יש עוד מה לראות כמו ביתן המשטרה, ביתן רשות שדות התעופה בו תוכלו לעלות על מטוס ולחוות "טיסה", למרות שהמטוס לא זז מהקרקע. בביתן החקלאות יש פינות חי מקסימות, מוזיאון קולות בו ישמעו קולותיהם של אנשים חשובים מההיסטוריה. ועוד ועוד. אז אל תשכחו לקחת את אבא ואמא למשהו יפה. 40 שנות המדינה משהו שכל כך יקר ללבנו. לראות ולהיווכח.

איקי שובל

גם אני הייתי ילד

יגאל בשן

הזמר־מפיק יגאל בשן רצה דווקא להיות טיס כשיגדל. "זה היה הדבר הכי פופולרי בארץ כשהייתי ילד. הם היו כמו כוכבי רוק". מכר יגאל ומספר: "אהבתי מאד גם את עולם המערבונים. מדי יום אחרי הלמודים מהרתי לשוב הביתה, ללבוש את כובע הבוקרים, לענוד את שני האקדחים ולרוץ לבקתה שבניתי לי בפרדס. שם התמקמתי בעמדת תצפית. וכך, לעתים עד רדת החשכה חכיתי להתקפת האינדיאנים". אך למושב עטור הירק והפרדסים, נחלת יהודה, שבפאתי ראשון־לציון, בו נולד וגדל יגאל האינדיאנים לא הגיעו. במושב, בעל השלוב של יהודים שעלו לארץ ממדינות שונות, שררו חיי חברה עשירים. "למדנו, שחקנו, התפלשנו בחול סקריר בקיץ והלכנו לנוער העובד. תמיד ביחד. היינו מעין משפחה אחת גדולה. שעות בלינו בחוץ, משחקים בגולרים, דודס, פורפרות.

"להבדיל מהילדים של היום, השבים מבית הספר ושוקעים אל מול מסך הטלויזיה והוידיאו ומשחקי הרובוטריקים המגוונים.

"המחביב האהוב עלי היה קריאה. ספרנית המושב היתה סבתו של חברי ספי ריבלין, שגם הוא בן המושב. ממנה רכשתי את אהבת הספר עד כדי כך שבגיל 13 החלטתי להיות סופר. הספר הראשון והאחרון שכתבתי נקרא "מלחמת השכונות", 60 עמוד. אך לאחר שהקראתי אותו לספרנית היא קראה להורי ואמרה: 'הילד מכשר והספר נחמד, אך מדוע היה עליו להעתיק 40 עמוד מספרים של אחרים'. כל פעם שכתיבת הספור נתקעה חלצתי אותו מספרים של אחרים".

– היתה לך חברה? "די התביישתי מבנות, אך שנים חזרתי אחר מלכת הכתה. שמה היה אורית. כל ראשית שנת למודים ולחמו ביניהם הבנים על הזכות לשבת על ידה.

"לצערי העניין הפעלתי את כל הקשרים שלי, אפלו את המורה.

"כי לשבת על יד אורית זה היה בשבילי שיא האהבה.

"הספורט האהוב עלי היה כדורגל. שחקתי אפלו בקבוצת הנוער "הפועל" של ראשל"צ בקשר ימני. לא הייתי מזהיר, אך תמיד שחק לי המזל, וב"פוקס" תקעתי את כל הגולים. למען האמת אהבתי יותר את התלבשת, הנעלים עם ה'שפיצים', מאשר להתאמן קשה ולשחק. בגיל 10 התודעתי לתחום היותר מצלח שלי. אחותי למדה אותי שיר, אותו שרתי בטקס חגיגי במושב. מאותו יום ונתיי הזמר של המושב ושל הכתה, ומדי יום ששי בקבלות שבת ובארועים חגיגיים הייתי הזמר. הערצתי את אלויס פרסלי וזה דחף אותי להתחיל ללמד לנגן, על גיטרה מחבר שידע את שירי. תמיד היתה לי משיכה חזקה לבדור. כשלא היה לי כסף התגנבתי למופע של הגששים דרך חלון השרותים של מה שהיה פעם קולנוע 'תפארת' בראשל"צ. שובב וחצוף לא הייתי. הייתי ילד טוב העוזר להורים בעבודות המשק וקטיף הפרדסים. הורי ממוצא תימני, העניקו לי הרבה אהבה, מוסיקה ויותר חיי רוח מאשר חמרנות. אמא תמכה בנטיותי לבדור. אך אבא עד עצם היום הזה מתעקש שאלך ללמוד באוניברסיטה משפטים. הוא מתעקש עד היום: למה שלא יהיה לו מקצוע"

יגאל בשן

דניאל סטוקלין

כיף להתכתב

רוצים להתכתב

ינאי גרון, גבעת בית הכרם 2/28, ירושלים 96268. מעוניין להתכתב עם בני/ות 8-9. תחביבים: חליל, טיולים, קריאה, טלויזיה ובולים.
רותי פינקלמן, בת 8, מושב נתיב הגדוד, בקעת הירדן 90640. רוצה להתכתב עם בנות בגיל 8. תחביבים: גלגיליות, קרמיקה וחבורת הזבל.

* מירה אבירם הדגנים 2 גבעתיים. מיקוד: 53482. מעוניינת להתכתב עם בנים ובנות בגיל 11־13. תחביבי: שחיה, קריאה טיולים, בילויים וכיף.
* רעות גרשוני קבוץ גלעד ד.נ. חבל מנשה מיקוד: 19240. מעוניינת להתכתב עם בנים ובנות בגיל 12־13 על כל הנושאים.
* נטע דפנה כתה ו' גיל 13 מיקוד: 79755. מושב נתיב העשרה ד.נ. חוף אשקלון מעוניינת להתכתב עם בנים ובנות בגילאי 13־15 על כל דבר שבעולם ולמטרת הכרות. תחביב: דיסקו, מסיבות.
* רועי גרטל מעוניין להתכתב עם בנים בגיל 9 כתובתו: רחוב הרב עוזיאל 37 ירושלים מיקוד: 96423 תחביבים: ספורט, שירה, חיות, בידור ובילוי בחברה.

כל מי שרוצה להצטרף ולשלוח את כתובתו אלינו שישלח לפי הכתובת: "מעריב לילדים" קרליבך 2 ת"א למדור: כיף להתכתב.

הבשורה

אמא לי בסוד גלתה,
כי עם סיום הגן,
תשורה יפה לי מחכה:
אחות, או אח קטן.

ומן היום הטוב ההוא
שמחה אני מאד
ושרה לי שירים בלב
על אח ועל אחות.

רוצה אני מאד לדעת
איך יראו עיניו?
והשער? שחור יהיה
או בצבע הזהב?

ואם אחות תהיה זו לי
האם אותי תאהב?
כי לי, ברור לי, כבר היום,
אותה מאד אהב.

בגיל ספרתי הבשורה
לדבי שרטון.
"דבון, טפשון, הלא תבין
יהיה לי אח קטן"

"ואם תהיה זו לך אחות?"
– נהם דבון בקול –
"בכלל לא חשוב, אשמח גם בה,
אתן לה את הכל.

אתה אחלק את בבותי,
כל משחק וכלי
ואתה, חבר תמיד תהיה
שלה וגם שלי".

לאה אילני

בנק לילדים

ידענו שיום אחד זה יגיע היינו מוכנים לזה. הנצחון כלו שלכם, ילדים.

ושלנו – אותם המבגרים המאמינים בתבונתכם ובכשרכם לקלט, לחשב, לנתח ולהחליט.

ובכן מדבר בבנק מיחד, הנותן שרות אך ורק לילדים. "יאנג אמריקן בנק" שמו. הוא נפתח בקולורדו שבארה"ב. הרעיון שמאחורי הבנק הוא הכרה בזכויות ילדים ובני נער לטפל בעסקיהם באפן עצמאי.

לא עוד ולזול בסכומים קטנים, לא עוד יחס כאל טרדנים ונודניקים.

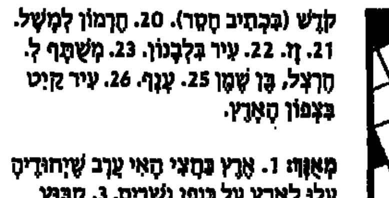
בבנק הזה יכול כל ילד מגיל 10 ומעלה לפתח חשבון חסכון (הסכום המינימלי 10 דולר, שהם כ־16 ש"ח). ולזכות בריבית כמו שזוכים המבגרים.

מגיל 12 מאפשר הבנק לפתח חשבון עובר ושב לבני 15 ומעלה. מתר להוציא צ'קים עד 30 דולר, ולבני 16 עד 18 – עד 100 דולר.

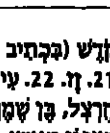
ילדים יכולים גם לקבל הלואות מהבנק, בתנאי שמוכיחים כי הם מסגלים להחזיר את ההלואה. כפי שמתברר ועננו בהתלהבות ילדים מארצות הברית וקנדה ואלפים רבים כבר פתחו חשבונות בבנק החדש.

לא נותר אלא לקוות שגם בישראל – אם לא בנק מיחד הרי הבנקים הקימים – יתחילו להתיחס בכבוד ראש אל אכלוסית הילדים ויתאימו להם תכניות מתאימות.

חוה חבושי

משחעשעים

תשבץ ישובים

6	▲	5	4		3	2	1
	9		8	▲			7
		12	▲	11			10
	16	▲	15	14	▲		13
	▲				17	▲	▲
	21	▲		20	▲	19	18
▲		24	23	▲			22
				26	▲		25

מאוזן: העיר הגדולה בארץ – שהיתה גם העיר העברית הראשונה. 7. בכת יגל. 8. מושבה השוכנת 4 ק"מ מירושלים. נוסדה ב־1894. 10. מספר אותיות בעלות משמעות. 12. חית טרף בעל הברבורות. 13. מלת בקשה. 14. יחידת חשמל. 16. מגרש. 17. קבוץ בדרום – מישובי חומה ומגדל שסבל קשות במלחמת השחרור הסמקמות המצרים. 18. הפוכו של קדש (בכתיב חסר). 20. חרמון למשל. 21. זז. 22. עיר בלבנון. 23. משתף ל. חרצל, בן שמן 25. ענף. 26. עיר קיט בצפון הארץ.

מאונך: 1. ארץ נמצאי האי ערב שיהודיה עלו לארץ על כנפי נשרים. 3. קבוץ בגליל התחתון שפרוש שמו אריה. 3. אף, אולם. 4. משתף ל: כנרת, מלח ותיכון. 5. בירת גרמניה המערבית 6. בירת הנגב. 9. קבוץ לחוף כנרת. 11. חושב. 15. עיר ליד הכנרת. 18. מושב המכשר את הסתו ליד גדרה. 14. העיר שבה נמצא נמל התעופה שלנו. 21. הגר שלי. 24. אינו ישן.

בין הפותרים יוגרל מחשב כיס

מימי

פתרונות נא לשלוח ל"מעריב לילדים" ת.ד. 20044 ת"א.

כוכב שביט פרק 35 כתב וצייר אורי פינק

